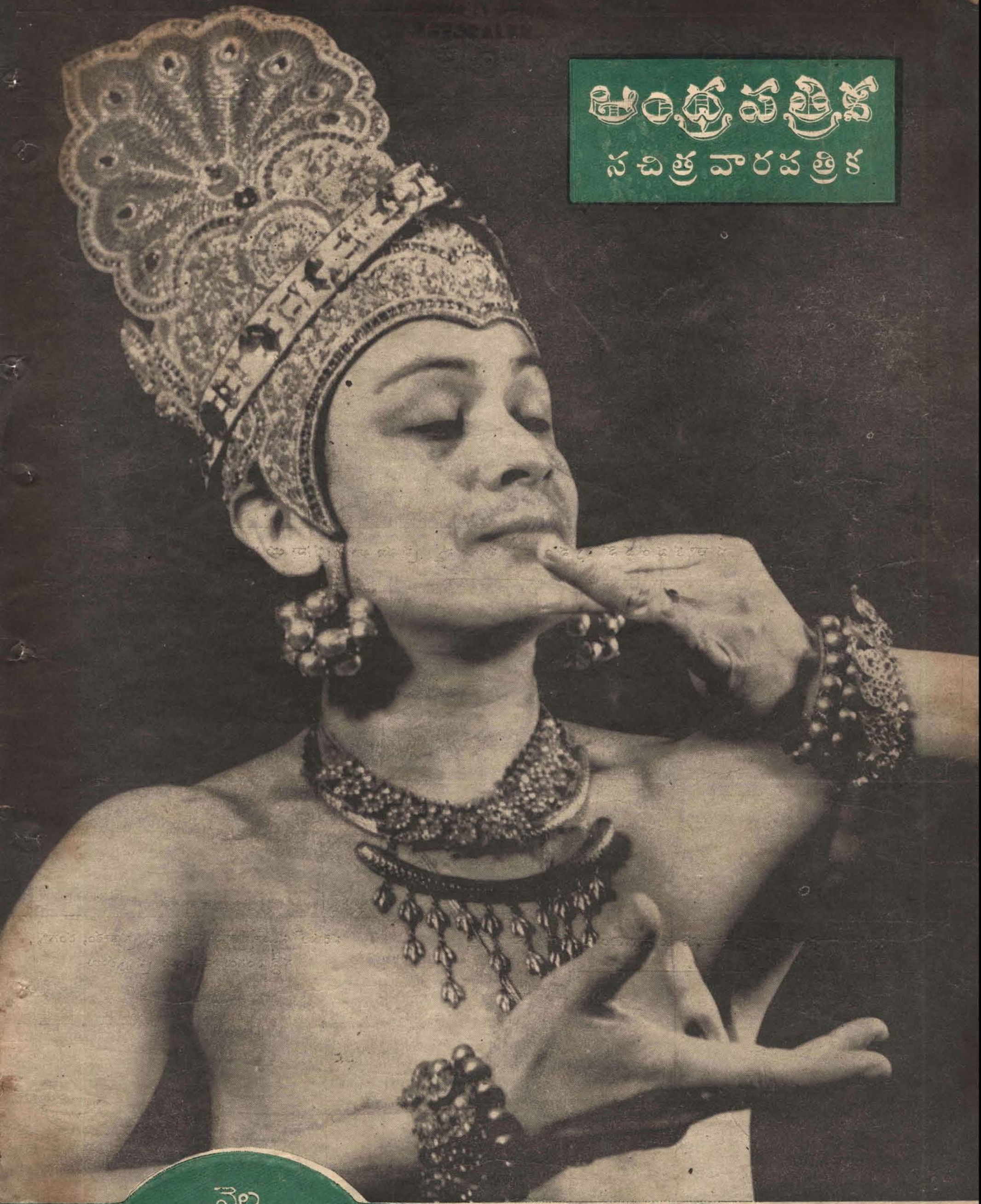

ఆంధ్రపత్రిక
సచిత్రవారపత్రిక

వెల
4 అణాలు

సంపుటము 41

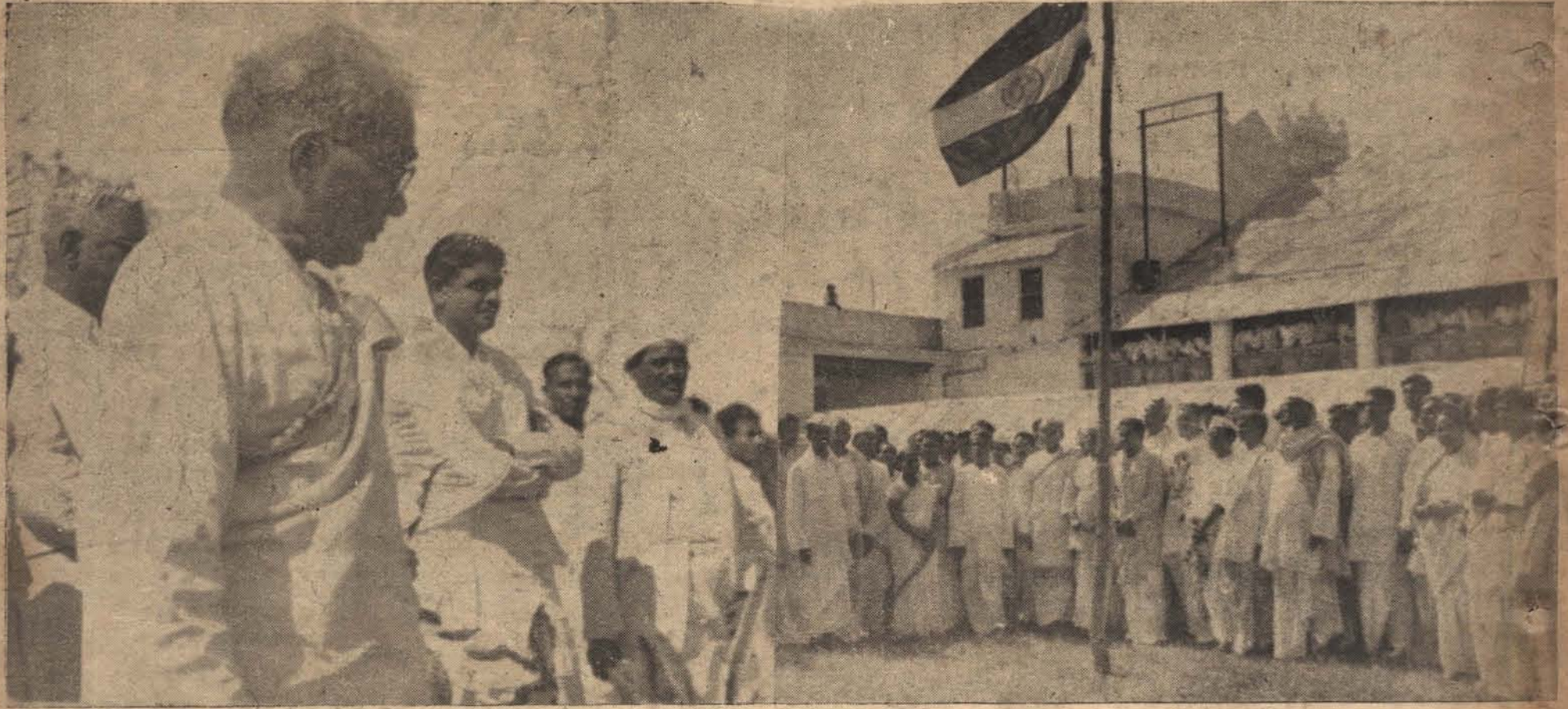
సంచిక 46

ఆగస్టు 3 1949

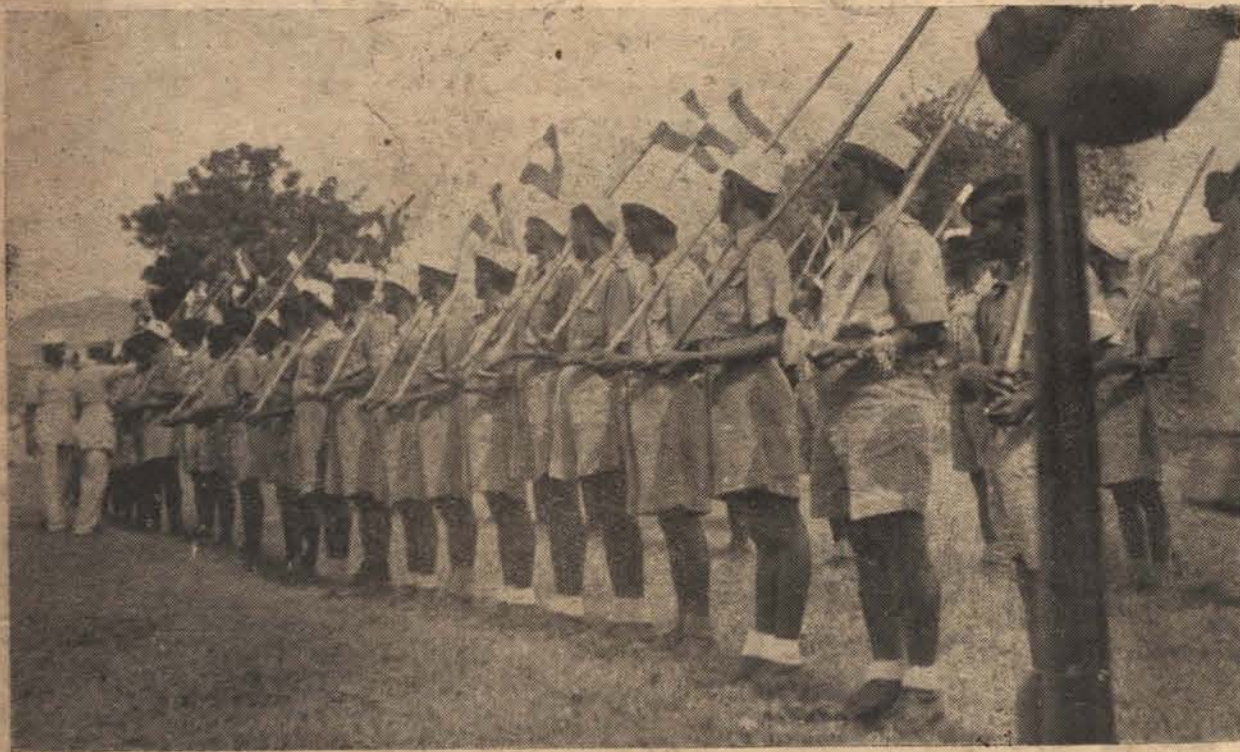
ANDHRA PATRIKA
ILLUSTRATED WEEKLY

అఖిలాంధ్ర ప్రజా పరిషత్ సమావేశ దృశ్యాలు

పతాక వందనోత్సవం, జరుపుచున్న 'ప్రముఖాంధ్ర నాయకులు'

గౌరవవిన్యాసం జరుపుతూ నాయకులకు స్వాగతం చెబుతున్న వాలంటీర్లు

జరిపత్ సమావేశానికి వెళ్తున్న ప్రకాశం, రంగా, గద్దె రంగయ్యనాయుడు ప్రభృతులు

విజయవాడలో జరిగిన అఖిలాంధ్ర ప్రజాపరిషత్ సభలో పాల్గొన్న ప్రకాశం ప్రభృతులు

పతాక వందనోత్సవ సందర్భంలో ప్రకాశం, రంగా, కాళేశ్వరరావు, ఉయ్యూరు కుమారరాజు, చలపతిగావుగార్లు

ఆంధ్రపత్రిక

ప్రతిబుధవారమున ప్రకటింపబడును

ఒరు లేయవి యొనరించిన నరవర! యప్రియము తన మనంబున కగుదా
నొరులకు నవి సేయకునికి పరాయణము పరమదర్మపథములకెల్లఁ.

—మహాభారతము.

Founder : K. NAGESWARA RAO

విరోధి సంవత్సర శ్రావణ శుద్ధ దశమి బుధవారము

శ్రీమతి కుముదిని జయకర్

ఇటీవల శ్రీ రామగోపాల్ నాట్యగోష్ఠితో యూరప్ పర్యటించివచ్చి, గతవారం చెన్నపట్నంలో నృత్యప్రదర్శనాలలో పాల్గొన్నవర్తకి.

ఆంధ్రపత్రిక

1949-వ సం॥ నెల ఆగస్టు 3-వ తేది బుధవారము

కాంగ్రెస్ కార్యవర్గ నిర్ణయాలు

బెంగాల్

శ్రీమదేంగాలు వ్యవహారములు యావద్భారతదృష్టిని ఆకర్షించుచున్నవి. ఆ రాష్ట్రమును బాధించుచున్న సమస్యలే ఇంచుమించు కొద్దిగనో గొప్పగనో ఇతర రాష్ట్రములను కూడ వేధించుచున్నవి. తూర్పు పాకిస్తానునుండి వచ్చిన కాందిశీకుల సమస్య వారికి ప్రత్యేకముగ నున్నది. ఇది తప్ప మిగిలిన సమస్యలు అందరికీ ఒకే రకమైనవని చెప్పవచ్చును. శ్రీమదేంగాలు సరిహద్దు రాష్ట్ర మగుట మూలమునకూడ కొంత ప్రాముఖ్యమేర్పడుచున్నది.

ఈ కారణము లన్నిటివలన ఆ రాష్ట్రమును గురించి కాంగ్రెసు కార్యవర్గము చేసిన తీర్మానమును దేశము యావత్తు అసక్తితో గమనించగలదు. ఆరునెలలలో రాష్ట్రశాసనసభకు ఎన్నికలు జరుపుటకు నిర్ణయించినది. ఈ లోపున అన్ని వర్గములందు సమగ్రమైనవారిని చేర్చి సడలెత్త మంత్రివర్గమును ఏర్పాటుచేయ సంకల్పించినది. అలా ఏర్పాటు చేయబడు మంత్రివర్గములో శాసనసభ్యులు కానివారిని కూడ చేర్చుటకు నిలబెట్టినది. ఆ విషయమై పార్లమెంటరీబోర్డుకు తమ సూచనలు తెలియజేయవలసిన దని శ్రీమదేంగాలు శాసనసభ కాంగ్రెసు శ్రమమును కోరినది. దానితోపాటు రాష్ట్ర కాంగ్రెసు కార్యవర్గమునందు అన్ని వర్గములకు స్థాన మొందునట్లు పునర్నిర్మాణము జరుగవలె నని సూచించినది. కార్యవర్గమునకు కొద్ది సభ్యులతో కూడిన కార్యచరిత్రసంఘము ఉండవలెననిరి. ఇది కనుక సంతృప్తికరముగా జరుగని శ్రమములో, శ్రీమదేంగాలు లోని ఆ భా కాంగ్రెసు స్థాయిసంఘ సభ్యులతో కార్యవర్గము ఏర్పరుపబడును. రాష్ట్ర కాంగ్రెసు సక్రమముగా నివచేయని శ్రమము సక్రమముగా పనిచేయుటకు గాను అధిష్టాన వర్గము అనున పైఠాను చర్చి నే దైనను తీసికొనవచ్చును. తూర్పు బెంగాలునుండి రాష్ట్ర కాంగ్రెసుసభ్యులు కనక నిబంధనను వేగ వాటింపక వ్యవహారించిన, అట్టివారిని తొలగించమనిరి.

రాష్ట్ర శాసనసభ ఎన్నికలకు కాంగ్రెసు అభ్యర్థుల నియామకములో అంత్యనిర్ణయము పార్లమెంటరీబోర్డుదే. కాంగ్రెసుసంస్థ పునర్నిర్మాణములో కాంగ్రెసు కార్యవర్గము తలపెట్టిన చర్యలు యెక్కువైనవి సక్సేపి తము లివ్వ గల వనుటలో సంజేహము లేదు. కార్యసాధనమునకు ఇంత తీవ్ర చర్యలు తీసికొనుట అవసరము. ఈ నిర్ణయము అందరి సమ్మతిని పొందవచ్చును. కాని ఆ విషయముగ శాసనసభకు ఎన్నికలు జరుగదలచిన నిర్ణయము సర్వత్ర సమ్మతిని పొందు ననుటకు వీలు లేదు. వాస్తవమునకు పొందలేదు కూడ. పొందకపోవుటకు తగిన కారణము లేకపోలేదు. ప్రస్తుతము ఆ రాష్ట్ర ప్రతినిధి చూచిన శాసనసభ ఎన్నికలు జరుపుటకు తగిన వాతావరణమున్నదా అననది సంజేహము. ఎన్నికల సంరంభము శాంతియుతముగ జరుగునన్నది సంజేహము. శాసనసభా శ్రమములోని ఉభయవర్గములు మంత్రివర్గ నిర్మాణవిషయమున ఒప్పందమునకు రాకపోయినందువల్ల ఎన్నికలు జరుపుటకు కాంగ్రెసు కార్యవర్గము నిర్ణయించినది. ఎన్నికలతో విభేదములు తొలగు నన్నది సంజేహము. కొత్తగా నియమింపబడు అభ్యర్థులందరూడ విభేదము లుండ వని చెప్పటకు వీలు లేదు. ఇప్పుడు శ్రీమదేంగాలకు కావలసినది స్థానిక కాంగ్రెసువాదులందరి సమ్మతిని బడసిన మంత్రివర్గము. శాసనసభా కాంగ్రెసు శ్రమమునందు, కాంగ్రెసు సంఘమునందు అభిప్రాయ భేదములు అంతరించిన చాల వరకు కాంగ్రెసుప్రతిష్ఠ మంత్రివర్గప్రతిష్ఠ హెచ్చుగలదు. ఎన్నికలు తలపెట్టుట గ్రుడ్డిగా రాయలిష్టులుతప్ప వేరు కాదు. రాష్ట్ర కాంగ్రెసు పునర్నిర్మాణ విషయమున అంత గట్టిచర్య తీసికొనినపుడు మంత్రివర్గ పునర్నిర్మాణ విషయమునకూడ గట్టిచర్య తీసికొనటకు సంజేహించవలసిన కారణము కనుపడలేదు. ఆ రాష్ట్ర ప్రజకు కావలసినది ప్రతిష్ఠ, ఫిరత్వముగల మంత్రివర్గము.

ఆ విధమైన మంత్రివర్గమును ఏర్పరచగల బాధ్యత కాంగ్రెసు కార్యవర్గము హించవలసి యున్నది. నడమంత్రి మంత్రివర్గమును ఏ ఏర్పరుల మిద నిర్మించదలచినదో ఆ దేశవర్తిమిద అసలు మంత్రివర్గమునకూడ నిర్మించవచ్చును. ఆ భారమును విస్మరించి ఎన్నికలు తలపెట్టుట, వర్తమానమును విస్మరించి అగోచరమగు భవిష్యత్తు మిద ఆధారపడుట తప్ప వేరు కాదు. ప్రధాని ఎవ రుండవలె నను విషయముమీసనే ఒప్పందము కుదరలేదని సభివరంజన్ సర్కారు గారు తెలియజేరిరి. ఈ సమస్యపై న కూడ కాంగ్రెసు కార్యవర్గము ఏ రిష్టార్ మార్గమును ప్రవేశపెడవచ్చును. అధిక సంఖ్యాకులతో ఎన్నిక అయిన వారిని తొలగిపోయియుంటుంటే బాచిత్వము నడచు కావలసిన ఘోషా శ్రమమునకు మంత్రివర్గంలో తగిన ప్రాతినిధ్య మివ్వవచ్చును. కేవలము ఎన్నికలు కాంగ్రెసులో ఏర్పడిన విభేదముల వల్ల కలిగిన యిట్టి తొలగించగల వనకది సంజేహము. విభేదములు తొలగకుండ ఎన్నికలకు దగిన కాంగ్రెసుకు కోలుకోలేని దెబ్బ తగులుటయే గాక, రాష్ట్రములో విపరీత గందరగోళిస్తే ఏర్పడగలదు. ఈ విషయమును గమనించి యయినను బెంగాలు కాంగ్రెసువాదులు తమ విభేదములను సర్దుకొనవలెను.

మద్రాసు మంత్రివర్గము

పూర్వపు మద్రాసు మంత్రివర్గములో కొందరిపై చేయబడిన నిందలను గురించి, విచారించు విషయమున కాంగ్రెసు కార్యవర్గము చేసిన తీర్మానము సక్రమమైన దనుటకు సంజేహము లేదు. అసలు ఫిర్యాదులు చేసినవారు బహిరంగ విచారణ కావలెనని కోరిరి. విచారణ జరుపువారు స్వతంత్రవ్యక్తులై యుండి, న్యాయ శాస్త్రమునందు పరిచయము గల వారుగ నుండవలె నని సూచించిరి. కాంగ్రెసు కార్యవర్గము ఆ సూచనను అంగీకరింపలేదు. ఏ విధమైన విచారణ జరిగినను అది కాంగ్రెసు కార్యవర్గ యాజమాన్యముననే జరుగవలసి యున్నట్లుగ నిర్ణయించినది. కార్యవర్గ తీర్మానము వివరించినట్లు మంత్రిుల విషయమున గాని, ఒక సభ్యుని విషయమున గాని ఫిర్యాదులు చేయదలచిన యెడల వాటిని ముందుగ పార్టీనాయకునికి సమర్పించవలసి యున్నది. పార్టీ శిక్షణను నిలబెట్టుబాధ్యత ప్రాథమికముగ అతనిమీదనే యున్నది. ఆతడు ఫిర్యాదులను పరిశీలించి తన అభిప్రాయమును తెలియజేసిన పిమ్మట సంతృప్తి కలుగని యెడల అతడు కార్యవర్గమునకు అప్పీలు చేయవచ్చును. ఈ సిద్ధాంతమును పురస్కరించుకొని శాసనసభా కాంగ్రెసు శ్రమనాయకుగ (శ్రీ) కుమార స్వామి రాజా గారిని

ముందుగ ఫిర్యాదు లన్నిటిని పరిశీలించి ఒక నివేదికను తయారు చేయమని ఆదేశించినది. వారితోపాటు ఫిర్యాది వర్గనాయకుగ (శ్రీ) ప్రకాశం పంతులు గారిని కూడ పరిశీలనలో పాల్గొనవలసి నదిగ కోరినది. వారిద్దరికి ఏ విషయమున వైన ఏకాభిప్రాయము కుదరక పోయిన ఆ అంశమును నివేదికలో పొందుపరచవలెను. పూర్తి చేయబడిన నివేదికను, శ్రీ కుమారస్వామి రాజాగారు పండిత నైహూ, సర్దార్ పటేల్, రాజేంద్రప్రసాద్ గార్లతో కూడిన నాయకత్వ య కమిటీకి సమర్పించవలసి యున్నది. వారు ఆ నివేదికను పరిశీలించిన మీదట ఇంకనూ విచారణ అవసరమని తోచిన విచారణ జరుపుటకు ఆర్డరున వారిని నియమించెదరు.

కార్యవర్గము నిర్ణయించిన ఈ విధానము సక్రమమైన దనుటకు సంజేహము లేదు. ఫిర్యాదులు చేసినవారు కూడ ప్రధమముగ తమ పార్టీనాయకునికి తమ ఫిర్యాదులను నివేదించవలసి యున్నది. అట్లుకాక వారు మొదటనే కాంగ్రెసు కార్యవర్గము నకు నివేదికను సమర్పించిరి. అంతటితో ఆగక, ఆ విషయమును గురించి ప్రతికాముఖమున ప్రకటనలు, విమర్శలు సాగింప జొచ్చిరి. దీనికి, శాసనసభా కాంగ్రెసు శ్రమమునందలి కలతలే కారణము. కాంగ్రెసు ప్రతిష్ఠను కాపాడి, పరిపాలన నిర్మలంకముగ సాగవలెనను ఉద్దేశమునకన్న అప్పుడు మంత్రివర్గములో నున్న వర్గమును రచ్చకీడ్వలె నన్న ఆక్రోశమే ఎక్కువైనది. తగాదాలను రచ్చకీడ్చుటవల్ల అసలు కాంగ్రెసు ప్రతిష్ఠకు భంగము జరుగుచున్నదని గుర్తించలేదు.

కాంగ్రెసు కార్యవర్గమునకూడ ఇప్పుడు నిర్ణయించిన విధానమునే ఆదిలోనే అవలంబించియుండిన బాగుండెడిది కదా? అలా కాక, అనేకరోజులు గడచిపోయిన తరువాత శంకరరావు దేవుగారు వచ్చుట, ఆయన కొంత విచారణ జరుపుట జరిగినది. మరి మధ్యలో వీరిని పంపి విచారణ జరుపుట ఎందుకు జరుగవలసి వచ్చినదో తెలియదు. మొదటనే ఇప్పుడవలంబించదలచిన విధానమును అవలంబించి యుండిన ఇంత కాలయాసన, రభస జరిగియుండెడివి కావు. గతమున ఏమి జరిగినప్పటికీ, ఇప్పుడు శ్రీ కుమార స్వామి రాజాగారిని శీఘ్రముగ నివేదికను సమర్పించమనుట ముదావహము. వారికి, శ్రీ ప్రకాశం పంతులు గారికి పరిశీలనలో తెలియవచ్చిన విషయములందు ఏకీభావం కుదిరిన, మంత్రివర్గనిర్మాణమునందు విస్తరణవిషయమున ఏకీభావము కుదరవచ్చును. మంత్రిుల విషయమున లేక పార్టీ సభ్యుల విషయమున చేసిన ఫిర్యాదుల గురించి రచ్చకేక్కవద్దని కార్యవర్గము చేసిన సూచనను కాంగ్రెసు వాదులు అందరు గమనించుటవసరము.

నవల

నాకలవారి

వి.డి. ప్రసాదరావు

2.

వీధిమధ్యలోనుంచే సావిత్రి రాఘవరావును బంకిగాచూసి, కేకలు వేస్తూ లోపలికి పరుగెత్తి శివతో కలిసి మల్లి బండిగిరికి పరుగెత్తుకొచ్చింది. ఇంటిసందు తిరిగివచ్చి నుంచే రాఘవరావును అంత బహుళకలానూ, దేహ మంతలా చిరునవ్వు వికసిస్తూంది.

బండి దిగగానే అన్న రెండుచేతుల్నూ పట్టుకొని సావిత్రి గంతు లేచింది. శివు, చేతి కందిన చిన్నవస్తువులు ఇంట్లోకి చేరుస్తున్నాడు. సావిత్రి "గొనగొన" గొణుకుతూన్నట్లుగా వీణతో కబుర్లన్నీ అన్నయ్యతో చెబుతుంది. అమ్మలూ ఆనందంతో నెలవిరుస్తున్నాయి. శివు స్వీట్ తో చిరునవ్వు దాచుకొంటానికి ప్రయత్నిస్తున్నాడు. తను కూడా సందుమొగ తిరిగి నవ్వుతీసుంటే, మొగంలో ఉబుకుతూన్న చిరునవ్వును దాచుకోవాలనే ఆసక్తి కొన్నాడు. ఆయిలు, తల్లి, తమ్ముడూ, చెల్లెలూ, తండ్రీ, భండరినీ చూడటానికి ఇంత కోర్కె మనస్సులో ఉందనీ, ఆ చూడటంలో ఇంత ఆనందం ఉందనీ, ఇంతకు ముందేన్నదూ అతను గ్రహించలేదు. అంటికోర్కెతో ఎదురుచూచే ప్రవాహతీని కలుసుకోబోయే ముందుకూడా ఏనాడూ ఇంత సహజంగా సంతోషం ఆపుకోలేకుండా ఉండేది కాదు. అప్పటి సంతోషం. స్వకామ్యసిద్ధికై కల కోర్కెలోని సంతోషం. ఇలువ, కుటుంబాన్ని చూడబోయేటప్పుడు కలిగే ఈ వ్యర్చ, సూజ, జౌత్సుక్యానికి, దానికి ఎక్కడా పోలిక కనబడదు. తాను చేసిన ప్రమాదాలే నిజం అవలసివస్తే, ఈ సూజనితీసంతా దేహం నుంచి చేదించుకొని, ఆ సహజము, అన్యభావికనూ అయిన పరిస్థితుల పంకంలోకి కల్లు నూసుకొని దిగటమే అవుతుంది. ఆ తరతయ్యం స్ఫురించసాగగానే, బలంతోనే ఆ ఊరాలన్నీ మనస్సులోనంచి తోసేసుకొన్నాడు. ఇంతకుముందేన్నదూ ఇన్నాళ్లు ఇలువదలి ఎక్కడా గవవిరాలేదు. ఇంటి మాధుర్య మేమిటో, ఈ ఎడబాటు కల్గి ఇంటికి వస్తేనేగాని గోచరించలేదు. ఇంటిలో ఉంటే చాలివిస్తుంది.

రెండు మూడు రోజులు ప్రమాదపు బహుళతీర్పుకొంటున్నట్లుగా వరుసగా గలూ రాత్రి కూడా నిద్రలోనే ఇంటిందే గడిపాడు. తర్వాత కూడా, ఇల్లుకదలి వైటికి వెళ్లటానికి ఎక్కువ

బహిరంగముగ పరస్పరము నిందించుకొనుట కాంగ్రెసు ప్రతిష్ఠకు ఎంత హాని కలుగ జేసినదో వేరుగ చెప్పనవసరము లేదు. లోప మున్నవారిని శిక్షించుటకు కాంగ్రెసు అధిష్ఠానవర్గము ఎప్పుడూ వెనుదీయలేదు. గత ఏడాదివైగా మంత్రివర్గము, వారి ప్రతికూలుకు పరస్పరము నిందించుకొనుటలోనే ఎక్కువకాలము గడిచి పదిగాని అనలు కాంగ్రెసు ప్రచారము జరుపుటలో ఎక్కువశ్రద్ధ వహించలేదు. కాబట్టి ఈ విచారణవ్యవహారమును సాధ్యమైనంత శీఘ్రముగ పూర్తిచేసి ఏదోఒక నిర్ణయమును తెలియజేయుట కాంగ్రెసు షేమమునకు, వేళేమమునకు కూడ అవసరము.

అపేక్షగా ఉండేదికాదు. ఇంట్లోనే తిరుగుతూ తల్లి, తమ్ముడూ, చెల్లెలూ, కల్లతోటి, ఏదో మాటలాడుతూ ఉండటానికే అన్నట్లు సంభాషణ లేవో సాగిస్తూ కూర్చునేవాడు. జన్మసిద్ధంగా 'నా' అన్న వాళ్లతో కలిసిఉండటానికి ఇదే చిరసారి అని అనుకొన్నట్లుగా, ఆ వ్యాకుంతో, అక్కడే వాళ్లమధ్యే కూలబడి పోతున్నాడు అల్లా అని, విడిపోయే జీవితానికి స్థిరపరుచుకొన్నట్లు మనసులో ఏకాకానా అనుకోటమా జరగలేదు.

* * *

అంతకుముందేన్నదూ అంతంతనేపు ఇంట్లోగవపటం అత నెరగకు. ఇంట్లోపరిస్థితులు సరిగ్గా గమనించటమే జరిగేది కాదు. అంతనేపు తల్లితో మాటలాడుతూ ఎప్పుడూ కూర్చోలేదు. తండ్రికూ దామును పటిలాగ భయపెట్టాకాకుండా కొంత సావధానంగానే మంచి చెడ్డా సంప్రదిస్తూ, చెప్పకొంటూన్న సామర్థ్యంతోనే కొంత కొంత పల్లరిస్తూ ఉండటం జరుగుతూవచ్చింది.

శివుకూ, సావిత్రికూడా, అన్నయ్యలూ చాలా మార్పు కనబడింది. మునుపు తండ్రి దగ్గరకు వెళ్లటానికి ఎంత భయంగా ఉండేదో అన్నయ్యదగ్గర కుర్చీకొంటానికి, దాదాపు అంత కన్నా ఎక్కువ భయంగా ఉండేది. చీటికి మాటికి చిరాకుతోనూ కోపంతోనూ అప్పు గొట్టా ఉండేవాడు. అప్పుడు శివును పాతాలూ చదువూ విషయం గదమాయిస్తూ ఉండేవాడు. అన్నయ్య పుస్తకం తెరిచి అడిగేటప్పటికి శివు బుజ్జులంతా భాళి అయిపోయేది. వచ్చిన సంగతులకూడా కంగారుగా తిప్పులే చెప్పేవాడు. ఇప్పుడు అలా లేదు. అన్నయ్య ప్రశ్నలు ఆడిగటం లేదు. తనంత తనే పాతాలు బోధపడేటట్లు నెమరుదిగా చెబుతూడు. తప్పులు వచ్చినప్పుడు నెమరుదిగా చెప్పి దిద్దుతున్నాడు. పరీక్షలకు కావలసినన్నీ అన్నయ్య దగ్గరకూర్చునే నేర్చుకోవాలనే అంత ఉత్సాహం కలుగుతుంది. కాకీ వెళ్లివచ్చిన అన్నయ్య వేగం; అంతకు ముందు అన్నయ్య వేరు. ఇంత మార్గం ఎల్లా వచ్చిందో! ఒకటి రెండు రోజులు మాత్రమేనేమా నని ఆశ్చర్యపడుతున్నాడు శివు.

సావిత్రికి పెద్దఅన్నలూ చాలా మార్పు కనబడుతోంది మునుపు అన్నయ్య పెన్నలు అతను పాఠకుకొన్నా తమకు చివాట్లు తప్పేవి కావు. ఇప్పుడు, అన్నయ్యే తన నన్నీ, చిన్నన్నయ్యలూ తనకూ ఇస్తూన్నాడు. మునుపు ఎప్పుడైనా ఏదన్నా చెప్పదామన్నా, అడుగుదామన్నా అన్నముందుకి వెళ్లటానికే భయం వేసేది. ఇప్పుడు అన్నయ్యే తనని దగ్గరకు పిలిచి కూర్చోపెట్టుకొని అన్ని సంగతులూ అడుగుతూ కబుర్లు చెప్పుతూ కూర్చుంటున్నాడు తనూ ఆనందంగా అన్ని విషయాలూ పెద్దన్నయ్యతో చెబుతుంది.

"ఈమధ్య అమ్మకు చాలా జబ్బు చేసింది. నాన్న పెద్ద డాక్టరును కూడా పిలిపించారు. నాన్న నీకు ఉత్తం వ్రాస్తానన్నారు. పరీక్షలు పాడుచేసుకొంటూవేమో, ఆ యాక ఎల్లాగా వస్తావుకదా అని అమ్మగ్రాయార్దంది. కాని ఆ రాత్రంతా నీపేరే కలసిపోయింది" అని సావిత్రి తల్లిగంకూ-సి నవ్వింది.

తల్లి నవనీగ్ధతో "నీమొహమేం కాదు- నవపిల్లలూ ఊర్లై వాసుకుందిరా" "కాదు నిజంరా అన్నయ్యా! మొన్నకూడా వారం రోజులు లంఘణాలు చేసింది"

రాఘవరావు తల్లిగంకూ చూశాడు. నిజంగా

తల్లి చాలా చిక్కిపోయింది. ఒక్కసారిగా వృద్ధాప్యం వచ్చేసినట్లుంది తల్లిగూపు.

"అంతపెద్ద జబ్బుచేస్తే నాకు రాయలేదేం అమ్మా!" అన్నాడు రాఘవరావు.

తల్లి నవ్వుతూ అంది. "దాని మొహం, పెద్ద జన్మం లేదురా."

"పెద్దజబ్బుకాదు! శివుఅన్నయ్య నేనూ ఆగాతంతా ఏమన్నానే ఉన్నాం." శివుమొగం ఎల్లుబాజుకొని "నే నేం ఏదవలే నువ్వే ఏదావ!" అన్నాడు.

తల్లి ఇంకా బాగా నీరసంగానే ఉంది. కాని ఇన్నాళ్లకు ఇంటికి వచ్చిన కొడుక్కి ఏదో చేసి పెట్టటానికి, మధ్యాహ్నం పొద్దున్న కూడా, మల్లి, ఒళ్లు బహుళక చేసుకొంటూనే ఉంది.

"మరి అమ్మకు నువ్వే చేస్తే ఇంట్లో వంట ఎవరూ?"

సావిత్రి గర్వం ఆపుకొంటూన్న చిలిపి చిరునవ్వుతో "నేనే" అని నవ్వింది.

శివు వెక్కిరింపుగా నవ్వాడు. "అయ్యో, ఏం వంటలక్కారండ! పొద్దున్న పూట నాన్నే మడిగా వండేవారు. రాత్రిపూట అతైనకు కాస్త పొయ్యిమీద పెట్టటానికి, దింపటానికి నన్నే పిలచేది. కానీ, వంటంతా ఈవిడే చేసిందట!"

అల్లా పొద్దుపూటలూ కూర్చునే వాళ్లతోటే మాటలాడుతూ కూర్చుందా మనిపించేది. ఆ అనందాన్ని దోసిల్లతోటి అల్లాకే అన్యసింది చుటూ ఉండిపోదామ అని ఆత్రం వేసేది

ఇకరెపైన ఆలోచన లేని తెచ్చుకోకుండా, ఇల్లే, గంటికి అవగతం చేసుకొంటూ కూర్చుంటూ వచ్చాడు.

ఇల్లు మునుపటి అంత పుష్టిగా లేదు. తల్లి వంట్లో ఆరోగ్యం తగ్గిపోయింది. దాదాపు మూడు మూడు నాళ్లకూ జ్వరంతో మంచము పట్టుకొనిపోయేదే ఆమెకు తీవ్రంగా జబ్బు చేసిన నాల్గూళ్లూ పెద్దడాక్టర్లను పిలిచారట. ఆ తర్వాతి జ్వరతీవ్రత తగ్గిపోయినా పథ్యసానాదులూ, ట్రైకోమీ, టెర్రిగా కుదిరే అవకాశం లేక, అనారోగ్యం వంటపట్టి, సామాన్య వైద్యుల సలహా వచ్చింది.

తండ్రితో మునుపటి దెరువు కాస్త తగ్గినా, అనుకు మల్లీనెద్దం చేయించరాదా అనిసలహా చెప్పే సాహసంవారితో ఇంకా రాలేదు. తండ్రి చచ్చుగా తనతో ఒకటి రెండు మాటలు మాట్లాడటం కాస్త ఉన్నా, ఆ యనకు ఏమాత్రం ఇష్టం లేని ప్రసంగం వచ్చినా అకస్మాత్తుగా మునుపు తను ఎరిగిఉన్న స్వభావమే ఇట్టే ప్రకటిస్తూండనే అనిపించేది. కాని తండ్రి కూడా ఎదో నలిగిపోయినట్లు, ఈ ఏడాదిగానే చాలా వృద్ధుడైపోయినట్లు కనిపించేవాడు. ఆయనకోసం మునుపటిలాగా ఆధికారవారిత పైన గృహయాజమాన్యపు కోపంలాగా కాకుండా గృహభారం వహించవలసిన సేసలో చికాకు ఆపుకోసే నీరసపు కోపంగా ప్రకటిత మయ్యేది. ఆ మార్పు తనకొక్కనీకే ఊహా మాత్రంగా గోచర మయ్యేది. చిన్న వాండ్రిడ్లకి చిన్నప్పుడు తనకున్నంత ఎక్కువగానూ తండ్రి అంటే అడలు ఇప్పుడూ వాళ్లకు ఉంది. యావసంగా ఉన్న కుమారుని స్నేహితునివలె చూడాలన్న కోరికవలన ఇప్పుడిప్పుడే తండ్రి అవగతం చేసుకొంటున్నాడా అన్నట్లు, తన ఒక్కడి విషయంగా మాత్రమే తండ్రిగో ఆమార్పు కలిగినట్లు, రాఘవరావు అనుకోసాగాడు.

ఏదో పనికానిపని కల్పించుకొంటూ తల్లి దగ్గర ఎక్కువసేపు కూర్చోని, ఎదో ఆమెకు పరి

కించి, తనూ పలికి ఆనందించేవాడు. తల్లికి కూడా, తన కుమారునికి అపేక్ష అంతాకరణలన్నవి ఈనాటికైనా తెలిసివచ్చాయి అని ఆనందంగా ఉండేది. చిన్నప్పుడు ఎప్పుడూ కుమారునిలో ఇది వ్యక్తం కానందుకు ఆమెకు కంగా ఒక్కొక్కప్పుడు కొంత బాధపడేది. కాని, ఆ కుటుంబాలలో, మగవాడు అయినంతనే ఉండే కరుణదనంలో, తరతరాలుగా నోరెత్తకుండా, తండ్రి, భర్త, బిడ్డ, అందరి ముందూ అణిగిపడి ఉండటమే ఆ కుటుంబినులకు అలవాటు అయిపోయింది. అల్లాంటిది ఈనాటికి కుమారుడైనా కొంత కొంతంగా, అదరాంతాకరణలతో దగ్గర కూర్చుని మాట్లాడుకుంటే, ఆమెకు నిజంగా మనస్సుకు శాంతిగానే ఉండేది. తన కుమారునిలో ఇంత మార్పు ఎల్లా వచ్చిందో, ఆమెకు అవగతం కాలేదు. అవగతమనా లి ఆమెగానీ, అతనుగానీ ప్రయత్నించనూ లేదు.

ఆ మాటల సంతోషంలో ఒక్కొక్కప్పుడు కొడుకు పెల్లిచేసి కోడలి నింటికి తెచ్చుకుంటే తనభారం సగం తగ్గిపోతుందంటూ కోడలిని తెచ్చుకొన్న కలలు గంటూ కొడుకుతో చెప్పుకొనేది.

రాఘవరావుకు ఆ ప్రసంగాలు వచ్చినప్పుడల్లా మనస్సు కలక వేసేది. బలంతోగా కాశీవిషయమంతా మరిచిపో ప్రయత్నించేవాడు. మరిచిపోటానికి కూడా ఆ వాతావరణంలో అంత కష్టంగా ఉండేది కాదు. పెల్లివిషయం తల్లి ఎక్కువగా గోచించేది, వైచదువుల ప్రసంగమేదో తెచ్చి ఆడగావు పూర్తిఅయేవరకూ పెల్లి తలపెట్టిన దన్నట్లు ముఖావంగానే చెప్పేవాడు. ఆమెకూడా ముఖావంగానే నవ్వి ప్రసంగం మార్చేది.

ఒకనాడు తల్లి చెప్పింది: అతనికి ఒకపెల్లి సంబంధం దాదాపు కుదిరిందనీ, కాని నాన్నకూ, మగ్గ ఆ వచ్చినమనుష్యులకూ కట్నాలద్ద మాట తప్పావట వచ్చి, నాన్న ఉక్రదై ఆ సంబంధం వదులుకొన్నారనీ, ఇంకో టేదో, తన పిల్లతండ్రికొడుకుద్వారా సంప్రదిస్తున్నారనీ, అది ఒప్పుకోవచ్చునేమా ననీ చెప్పింది.

"నాకు ఇప్పుడేమీ పెల్లి వద్దన్నా!" అన్నాడు. అసలు సంగతంతా మరిచిపోనా చెప్పకొందా మని మనస్సు ఎంతో ఆత్రపడుతోంది. కాని ఎవరితోనూ చెప్పకో దగ్గది కాదాయెను. ఉచితానుచితభానం అంతాపడి లేసి తల్లితో సర్వమా చెప్పేసుకొని, తల్లి ఉపశమనంగా తన ఆవేదన సగం తగ్గించుకొందా మనకొన్నాడు. కాని తల్లిమాత్రం చికాల్లుకుండా వదులుండన్న ఆశ లేదు. తనమేమో కోరే ఆపులంతా తనను చివాట్లు వేస్తారు.

తల్లి తీరకుత్రాకుతూహలంతో కాశీవికే హలను అడుగుతూ, వింటూండేది. అవి చెప్పకొంటూండగానే స్వవిషయంకూడా తల్లితో చెప్పకోవాలని ఎన్నో మార్లు అనిపించింది. అది, తన తప్పు తల్లి ముందర నివేదించుకోవాలని అనిపించటమో, చివరికి సంఘబహిష్కృతి పొందే ముందు, కల్గిదగ్గరనుంచైనా తన విపరీతవర్తకు సానుభూతి సంపాదించుకోవాలనే ఆవేదనో, అతనికే తెలిసేది కాదు. కాని ఏమీ మాట జార్చి, తల్లి హృదయాన్ని గాయపరచుకుండామాత్రం జాగ్రత్త పడేవాడు. పెండ్లి ప్రసంగం, తప్పించుకొంటూంటే చాలా. తనుకూడా ఇక్కడి కొంత వాతావరణంలో గత మంతా విస్మరించగల ననే భావించాడు.

ఒకనాడు, వేలు విడిచిన మేనమామ ఒకానొక చుట్టుపూవుగా వచ్చినట్టే ఇంటికి వచ్చాడు. కాని ఆయనరాకతో, అంతవరకూ శాంతంగా వేరుకొంటూన్న రాఘవరావు మనస్సు, మల్లి కలక పారి, కళ్లలో ఆమె ఆవసరం కల్గింది. ఆయన పెల్లి మాపులకు తనను తీసుకువెళ్లటానికి, తన తండ్రిసంప్రంపునాడే వచ్చాడు. ఆ మర్నాడు - ఆయనతో కలిసి ప్రమాణం కమ్మరి తండ్రికి ఆజ్ఞ. మున్ను మల్లి కలతపడ సాగింది. కాశీచరిత్ర అంతా మల్లి మనస్సును కుల్లగించసాగింది.

చదువుకొన్నవాడికంటే చాకలవాడు మేలు అనీ, "చదువు చదువనేల సన్యాసికానేల పద్మావతి చిక్కి చావనేల" అనీ, చదువులను గురించిన నిరసనవాక్యాలు ప్రజలనోట వింటూ వుంటాము. మనదేశంలో వేద వేదాంతాలు, శ్రుతిగాణాలు, ఇతిహాసాలు వగైరాలన్నీ వెలసి లోకంలో విద్యకు మనము పేరుకొన్న వారి మైనా ఇట్లాటి వ్యవహారానికి కారణం ఏమి కలిగిందా అనేది ఆలోచించదగిన విషయము. మన వాళ్లు అనంతకాలంగా చదువులు అభ్యసించి చేసుకోవడంలో అనేక సందర్భాలలో చాందసం బాగా పెంచుకొన్నారు. పెద్ద పండితులను తున్నవాళ్లకు లోకజ్ఞానం కొరతపడి పోయింది. ఈ కొరతను నిర్మూలించే కథలుగూడా కొన్ని వీర్పడ్డవి. ఒక తర్కశాస్త్ర చాంపియను కేతిక గిన్నె ఆధారము, గిన్నెకు నేయి ఆధారము అని కేతిని ఎలకపోసుకొన్నాడట. ఇట్టి విపరీతపు పరిశీలనల కనిపెట్టి లోకజ్ఞానంతో ప్రవర్తించే చి కలి చగువులేనివాడైనా తన కార్యకలాపము చాంపియనికంటే ఎక్కువగా చేసుకోగలడనే అంగతో మొదటిసారి విద్యపించి, అట్లానే బ్రహ్మపదాధ్యాన్ని మనసుకి తెచ్చుకోవడానికి మనపెద్దలు వద్దర్శనాలు వీర్చిస్తే అందులో కొట్టుకొని పరిగెలాడుతూ బైటపడతే ఈ శ్వరసర్వధానము కల్పించుకోలేని నిత్య ప్రతీకారంగా పెండల లోకానికి కలయిపోయింది. అంటే సామాన్య ప్రయోజనంగానీ ఆసామాన్యంగానీ ప్రయోజనాన్ని గుర్తించని విద్య విద్యకాదనే భావము మన ప్రజలలో ఎన్నడో ఎర్పడిందన్న మాట. పశుపతి శత్రులలోని నిత్యకలలు చారిత్రకంగా పరిశీలించినా అక్కడ చదువులు ప్రయోజనకరంగా ఉండవలెనని గ్రహించడం కొంత కాలానికిగాని జరిగిందికాదు. విద్యను గురించి వ్రాసిన మొదటి ముద్రా అనే పండితుడు పాశ్చాత్య దేశాల్లో చాలాకాలము వరకూ విద్య అనేది అంతర్జాతీయమైన మత్రమే ఉండగా పడుతుందని వివరించినాడు. అది విజృంభణలకు చక్కని ఉన్నిగడ్డలు బహుమాన మిస్తే వాటిని చలికాలములో వినియోగించడానికి బరులు ఎండకాలములో చీకగా వేసుకొని తిరిగేవారట. అరితిగానే పశుపతి దేశాల్లో మధ్యయుగాల్లో అంతటా యింగ్లీషు వ్యవహారములో ప్రజల భావగా వుంటే చదువులలో మృతభావగా తుండేలాటి పాపము ఎక్కడా లేని ప్రాముఖ్యత యిచ్చేవారట. ఆ భావలోనుంచి వాక్యాలు పద్యాలు ఉద్భవించి కుప్పించి మాట్లాడితే హాహా యని పొగడేవాటట ఇంకొక విచిత్రము: ఆ కాలంలో పెద్దమనిషి ఎవరూ అంటే చక్కటి చంద్రుడు నక్షత్రపుడనీ. బూడిదవరకు చేతికర కలవాడే అనేవారట. ఇది ఒక విహారాత్మక కలహం కనిపిస్తుంది. దీనికి ఆ కాలమే విద్యకావాలంటే విద్య ఇంకేకాదు అదనములలో మన దేశంలోనే ఉన్న పాపముటి శత్రులలోనూ చదువులు నేర్చేవారు ఏ కొద్దయినా, ఏదేదర్శనావో. మనదేశంలో చతుష్పతికలలు కేగుతో అర్చనలును విషయాల విద్యనేర్చేవారికి వాడుకైనా వున్నది. వీరిచదువు వ్రాతా తెలిసియండవడం తప్పు కాదేమో ఎట్లా ఆనాటి పరిస్థితుల్లో మనదేశానికి విజ్ఞానానికి సమాప్తికి ప్రపంచంలో పేరుండేది. పశుపతిదేశాలు మన దేశంకంటే ఎంతో వెనక పడివున్నట్లుగా కనిపిస్తుంది. వినాయకయోగం అక్కడ ఆరంభమైన తర్వాత గతి మూడు శతాబ్దాలలో ఆ దేశంలో అఖండమైన మార్పు కలిగింది. పాతతాలపు ఛాందసాలన్నీ పటాపంచలైనవి. చదువులు విద్యలు కొందరికే అన్నమాట సమసిపోయింది. అందరికీ విద్య అనే నినాదము సర్వస్వత్రో మోగిపోయింది. అక్షరం రాని వాడు దేదాదేశాలలో కనిపించడు. తన స్పృహకి, వ్యాపారానికి ఆగోగ్యానికి సామ్యానికి కావలసిన విద్యలు గడించే ప్రయత్నం చేయనివాడు ఆ దేశాల్లో లేడు. మనయూ వ్యతంత్రులుగా ఉండివుంటే వారందరి కంటే మిన్నగా ఉండే వారమేమో. పాశ్చాత్యవిజ్ఞాన వాసనలేని మహా మృదీను పరిపాలనలోనూ మన కృత్రిమ విజ్ఞానాన్నీ సరిపచేసి తమ సామ్రాజ్య సౌకర్యాలను చూచుకొన్న బ్రిటిషు పరిపాలనలోనూ మనము శతాబ్దముల తరబడి ఉండిపోవడముచేత మనము ప్రాచీనానికి, నవీనానికి, దూరులైపోయి వెనకటి పరిణామము పొందినాము. బ్రిటిషువారు వాటికి అవకూలమైన గుమాస్తాలను ఉద్యోగులను

నిర్మాణకార్యక్రమము :

అందరకూ విద్య

శ్రీ గాడిచర్ల హరిసర్వోత్తమరావు

వాసిగలుగా తమగుజేసుకోవడానికి తగిన విద్యా విధానాన్ని ఈదేశములో ప్రవేశపెట్టి జరిపించిరి. కొంతకాలము మనపెద్దలు ఇంగ్లీషు భాషలోని ఉత్తమ దర్శకవలూ, రచయితల వాక్యాలు ఉన్నట్లించి ఆ భాషలో ఉపన్యసించడమే మహా ప్రభగా గణించిరి. బ్రిటిషువారు న్యాయవాదులు మనదేశములో ఎక్కువగా తయారుచేసిరి. వీరి కుతాగ్రహునిని లోకమంతా ప్రశంసించుట కూడా జరిగినది. దీనిఫలితము గుప్పలితమైంది. మనము నేర్చుకొన్న విద్య మనలకు వివాదాలలో పండితులను చేసింది. బుర్రతో పనిచేసేవారేగాని చేతితో పనిచేసే దౌర్బల్యతల పండితులు యీ దేశంలో పుట్టటానికి అవకాశం లేకపోయింది. అందరికీ విద్యలు నేర్పరావలసి బ్రిటిషువారు ఉపకమించినట్లు నటించినా, ప్రజానీకానికి చదువనూ వ్రాయనూ నేర్పడం జరుగలేదు. నూటికి ఎనిమిది పెదగురు ఇప్పటికీ నిరక్షరాస్యులుగా మన్నారు జనసమూహమునందే చదువు కోవడానికి బయలుదేరిన పదునెదుగురు కట్టి పెదగురు చేసేవారుగా వీర్పడి చదువుకొన్న వారికంటే నాకలివాడే మేలనిపించే స్థితికి వచ్చి వారు. ఈ విషయపరిణామము కలుగుతుందని బ్రిటిషువారితో హాహా హాహాగా పోరాడి 1907 సంవత్సరం ఆగస్టు 11వ తేదీని సంపూర్ణ స్వాతంత్ర్యము సంపాదించిన కాంగ్రెసువారు 1931 సంవత్సరముల క్రిందే నే కనిపెట్టినారు. బ్రిటిషువారు పెట్టిన విద్యా విధానాన్ని మార్పించటానికి అందరికీ విద్యలు నేర్పించటానికి, ఆదినమునంచే కృషిచేస్తూ వస్తున్నారు ఆంధ్రదేశంలో పుట్టి నేటివరకూ సజీవంగా ఉండే ఆంధ్రజాతీయ కళాశాల ఆంధ్రదేశంలో విజృంభించి పనిచేస్తుండే గ్రంథాలయోద్యమం, వయోజన విద్యోద్యమం, కాంగ్రెసు కృషి ఫలితాలే. కాని సంపూర్ణ స్వాతంత్ర్యం సంపాదించినవరకూ బ్రిటిషువారితో పోరాడడంమీదనే దృష్టి కేంద్రీకరించగలసి వచ్చినందున అందరికీ అండేట్లుగా ఉమ్మడిమైన విద్యావిధానం ఆలోచించడానికిగానీ, అవలలో పెట్టడానికిగానీ; అవకాశం కలుగలేదు. సంపూర్ణ విజయం చూపుమేలూ వున్నదని తోచిన సమయంవచ్చి, ఈ సమాగ్ర విద్యా విధానాన్ని నిర్ణయించటానికి సంపూర్ణ స్వాతంత్ర్య నిర్మాత గాంధీజీ ప్రయత్నించినారు. దానినే బేసిక్ విద్యా విధానమున

నేరుతో మనదేశం వ్యవహారంలోనికి తెస్తున్నది ఇది కొత్త విధానంగా కనిపించడంచేతనూ సమగ్రంగా నెలకొని దీనిని అమలుచేయడం సాధ్యము కానందుననూ స్వాతంత్ర్య సమరంలో గాంధీజీ దీనిని నిర్వచించినా కొన్ని సందర్భాలను గట్టిగా నొక్కడంచేతనూ ప్రజానీకానికి దీనిమీద సరియైన సరి నిలవడానికి కాలము పట్టుతుంది. ఇందులోని ముఖ్యమైన అంశం మన గ్రామాలలోని ప్రజలు ఇతిరదేశాలవారికి అధికంగా దాసులు కాకుండాసాధ్యమైనంతవరకూ తిండి బట్ట గృహ సౌకర్యాలను స్వయంసంపూర్ణవిధానమీద ఆర్జించుకొని పరస్పర సహకారపరులై స్వతంత్రంగా తలయెత్తుకొని నిలగవలెననేది. ఈపరమార్థం మనకులో ఎందుకొన్నంతసేపు సాక్షాత్కాలము అటుగా పరిస్థితులనుబట్టి నిర్ణయించుకోవచ్చును. బేసిక్ విద్యా విధానము మూడు అంతర్గత క్రింద వీర్పడుతుంది. అటు బేసిక్ విద్యా విధానముననే ఏడేండ్లపాటు బాలికలూ, బాలికలకు నేర్పేది. ఇది బాలబాలికల కందరకూ నిర్బంధము కావలసి యున్నది. గ్రామ జీవితానికి అత్యవసరమైన వ్యవసాయశాస్త్రం, వృత్తిశాస్త్రం ఆధారంచేసి, ఆ గ్రామాలోగల సమస్యలు ఆ గ్రామ సరిహద్దుల జ్ఞానము వినియోగించుకొని ఈ ఏడేండ్ల విద్యా నేర్పతారు. ప్రపంచంలో అభివృద్ధి పొంది యుండే సర్వవిజ్ఞాన విషయాలను ఆయా సందర్భానుసారంగా బాలబాలికల అంతకుకు తగినంతవరకూ బోధించడం ఇందులో వుండేదే. అనాగరికత మూలవిజ్ఞానాలు మోసానికి మూలకారణమైన మెదడు విషృతాలు దీనికాధారములు కావు. ఈ దర్శనవిద్య ఆరంభం కావటానికి ముందే అంటే బాలబాలికలు పసిపిల్లలుగా ఉన్నప్పుడే రెండు మూడేండ్ల ప్రాయముననే, విద్య నేర్పించడం ఇందులోని మరియొక శాఖ. ఈ విషయమై పరిశోధనచేసిన మాంటిస్సోరి మొదలైన విదేశ పరిశోధకుల మార్గాను మనదేశపు ఆర్థిక సాంఘికవైతిక అంశాలకు అనుకూలంగా మార్చి ఇందులో ఉపయోగిస్తారు. ఏడేండ్ల బేసిక్ విద్యావిధానము ముగిసిన తర్వాత, అంటే బాలురకూ బాలికలకూ నేటి కాలేజీలకు పోయే వయస్సు వచ్చినప్పుడు, కాళీజీ విద్యావిధానానికి ప్రత్యేకముగా మనర ప్రతినిధుడు ఉచితమైన సానమిట్టా నేపాతత్వతమ పురకొల్పుతూ ఉత్తర బేసిక్ విద్యావిధానము అమలుగోనికి

తేనున్నారు, ఇది యింకా యిప్పటికీ తగినంత ప్రచారంలోకి రాలేదు. సేవాగ్రాంంలోనూ, మరియొకటి రెండు చోట్లను దీనికి సంబంధించిన విద్యాలయాలు వీర్పడినవి. కార్యరూపంగా నేర్చుకోవడానికి వీర్పట్టు విద్యా విషయములను తీర్చి ఇచ్చుట తగినంత యిచ్చుచున్నారు. ఫ్రేజిక్ అంతిమంగా, అంటే శిశు విద్యా విధానంలో తిరిగి ప్రాధాన్యము ఉండడంచేత, ఆమె విద్యావతి ఐతే నేతస్సు శిశువిద్య ఖలవంతంకాదని నిర్ణయించుకొని స్త్రీలోకంలో వయోజన విద్యా ప్రచారం చేయడం అత్యవసరమైంది. అట్లా బేసిక్ విద్యావిధానము సాగడానికి పల్లెటూళ్లలో తిరిగి ప్రజల గృహపరిసరాల సీతగతులు దోహదం కావడమో ఆటంకాలు పోవడమో సంభవిస్తుందికాబట్టి, వయోజనులైన స్త్రీ పురుషులందరి విద్యావ్యాప్తి అవసరమని అంగీకృతమైంది. ఇంతేకాక శేపు అమలులోకి రావన్న వయోజన ఓటింగు వయోజనుందరికీ, స్త్రీ పురుషులకు చదువనూ వ్రాయనూ నేర్పించడమూ అత్యవసరమని నిర్మూలించినది. ఈ కారణాలచేత ఇండియా గవర్నమెంటువారు వచ్చే ఐదేండ్లలోపుగా పదగూడు నలుబదివిను సంవత్సరాల మధ్య వయస్సులోవుండే ప్రజలను నూటికి నూరు రెండు అక్షరాస్యులను చేయవలెనని సంకల్పము చేసి, దానిని సాగించే ప్రయత్నములో మున్నాడు. చదవడమూ వ్రాయడమూ మాత్రము వస్తే విద్యవచ్చినట్లు కాదు కాబట్టి చదువు ను నేర్చిన వారు గ్రంథములు పత్రికలు చదివి యితరులమీదే ఆధారపడకుండా సలయం కృషిచేత జ్ఞానాభివృద్ధి చేసుకోవడానికి ప్రాధాన్యములు పతనాలగూడు వయోజన విద్యకు సాధనాలుగా ఇదివరకూ స్థాపితమైనవి: ఉమ్మందునా విరివిగా సాపన కావలసియున్నవి. రెడియోలు, సినిమాలు, వస్తుప్రదర్శన శాలలు వగైరాలు అందరివిద్యకు బాగా తోడ్పడునట్లు తీర్పు ప్రయత్నాలునూ జరుగుతున్నవి. ఈ విధంగా స్త్రీలు పురుషులు, శిశువులు బాలురు బాలికలు పిన్నలు పెద్దలు అందరికీ విద్య నేర్పించటానికి మనదేశంలో ప్రయత్నాలు ఆరంభమైనవి సాగుతున్నవి. ఇదివరలోని విద్యావిధానము కొన్ని కొన్ని మార్పులతో ఇంకా కొంతకాలము అమలులోనండి కొత్త విద్యావిధానము క్రిందికి పరివర్తనము కావలసియుంటుంది కాబట్టిన్నీ, నూతన విద్యావిధానము త్వరలో కొనసాగలసి యుంటుంది కాబట్టిన్నీ, మన పరమార్థమైన సహకార స్వతంత్ర జీవిత దృష్టితో అందరకు కావలసిన విద్యలు అన్ని సందర్భాలలోనూ, వ్యవహారించి ప్రభుత్వము, విద్యావోధకులు, విద్యాసంస్థలు, ప్రజలుఅందరూ దేశపుపురోభివృద్ధికి తోడ్పడగలసి యున్నారు.

[అలిండియా రెడియో సౌజన్యంతో]

అధికారాభివృద్ధి - ద్యమంకింద సభుత్వధరణం ఎట్లా సాగులోకి తీసుకొని రాబడింది. గవర్నరు జనరలు శ్రీ రాజగోపాలచారిగారు యీ కార్యక్రమాన్ని పరిశీలిస్తున్నారు.

వివిధ సామ్యవాద పక్షాలను సమైక్యపరచడం సాధ్యమేనా?

శ్రీ శరత్ చంద్రబోస్ విశేషాలనుంచి భారత ప్రజలకు తెలియజేసే కమ్యూనిస్టు ముఖ్య వామ పక్షాల నన్నిటిని విశ్లేషించేయడానికి కృషి చేస్తున్నాడు. బొంబాయిలో కొంత తేలికగా జరిగింది కూడా

సంయుక్తవామపక్షం అంటే ఆంధ్రప్రదేశ్ ఆవ కాళాలను గురించి ప్రసంగించే ముందు సంయుక్తం కావలసిన వామపక్షాలేవో తెలుసుకోవడం అవసరం. కమ్యూనిస్టు పార్టీ మినహా భారతదేశంలో ఉన్న వామపక్షాలన్నాయి. వానిలో సోషలిస్టు పార్టీ, రాడికల్ డెమోక్రటిక్ పార్టీ, పార్లమెంటరీ పార్టీ, బొలెవిక్ - లెనిన్ పార్టీ ఆఫ్ ఇండియా, మహారాష్ట్ర ప్రజా పార్టీ, రివల్యూషనరీ కమ్యూనిస్టు పార్టీ, రివల్యూషనరీ సోషలిస్టు పార్టీ, రివల్యూషనరీ సోషలిస్టు పార్టీ, సోషలిస్టు పార్టీ ఆఫ్ ఇండియా (ఇది జయప్రకాశ్ నారాయణ సోషలిస్టు పార్టీ కాదు. ఇది వేరు) బహుజన సమాజ పార్టీ (ఇది మహారాష్ట్ర దేశంలో మాత్రమే ఉంది) వేర్వేరుదగినవి

వీనిలో కెల్ల సోషలిస్టు పార్టీ బలం పరపతి అధికం. ఇటీవల వీరు తమ సంఘసభాన్ని సంస్కరించి బ్రటన్ లో లేబర్ పార్టీ మాదిరిగానే ప్రజల సంగమ మార్పుకున్నారు. నాలుగో అంతర్జాతీయ కమ్యూనిస్టు సంఘ కౌన్సిల్ ఉన్న బోలెవిక్ లెనిన్ పార్టీ మొదలైన కొన్ని చిన్న చిన్న వామపక్షాలను సోషలిస్టు పార్టీ తనలో విశ్లేషించేయడం

యం. యల్ రాయ్ గారి రాడికల్ డెమోక్రటిక్ పార్టీ ఇటీవల రద్దయింది. అపార్థి వా శిష్యుడు రాజకీయాలను విడిచి (హ్యూమనిజం నిత్యసత్యధర్మమైన ఆధారపడి, నియమాబద్ధమైన సంఘం లో కృత్రిమ జీవన విధానం) ప్రచారానికి నడుము కట్టారు. కాంగ్రెస్ ప్రాకారముడతో శ్రీ సుభాష్ చంద్రబోస్ విరోధపడినప్పుడేర్పడిన పార్లమెంటరీ ఈ సంవత్సరమే రెండుకతులుగా విడిపోయింది ఒక కతుకు నాయకుడు ఆర్. యస్. రూకర్ రెండో కతుకు సిద్ధాంతాలకు కట్టుబడినదని చెప్పకుని కమ్యూనిస్టు లతో సన్నిహితంగా వర్తించి దీనికి నాయకుడు కె. యల్. జోగ్జేకర్ రివల్యూషనరీ కమ్యూనిస్టు పార్టీలో గూడా కత్తులాచ్చాయి. ఒక పక్షం బాంబులు ద్రావకపుబుడతో అరాచకం రెచ్చగొట్టాలనేది, రెండోది స్వల్పమత భేదం కలది. రెండోకతుకి నాయకుడు శ్రీ సామ్యేంద్రాచార్య. రివల్యూషనరీ సోషలిస్టు పార్టీ ఇటీవల పుట్టింది. శ్రీ శరత్ చంద్రబోస్

[శ్రీ జి. యస్. బార్గవ]

కేంద్రప్రభుత్వాన్ని, కాంగ్రెస్ నీ విడిచిపెట్ట గానే ఈ సంస్థని స్థాపించారు ఈ సంస్థకిల ఆకర్షణతా నాయకుడే. అందువల్ల బెంగాల్ లో తప్ప (బహుశా ఒక్క కలకత్తానగరంలో మాత్రమే కూడా కావచ్చు) ఇతర ప్రాంతాల్లో ఈ సంఘానికి సభ్యులు లేరు. కాబట్టి లేవు

బహుజనసమాజపార్టీ కూడా - దీనినే డెమోక్రటిక్ మోషన్ అని కూడా అంటారు మహారాష్ట్ర దేశానికి మాత్రమే సంబంధించినది. ఇదివరలో మహారాష్ట్ర కాంగ్రెస్ అధ్యక్షులుగా ఉన్న యస్. మోరే ఈ సంస్థని స్థాపించారు కాంగ్రెస్ నుంచి అనేకమంది ఒక్కసారిగా రాజీనామా నిచ్చి ఈ సంస్థలో చేరారు. దురదృష్టవశాత్తు ఈ సంస్థ సభ్యులు నాయకులు కూడా ఒకే కులానికి చెందినవారు కావడంవల్ల ఈ సంస్థ రాజకీయాలకు కులభేదాలు ప్రధానంగా పరిణమించాయి ఈ సంస్థ కమ్యూనిస్టు పార్టీతో చేరి కృషిచెయ్యడానికి యత్నిస్తోంది

మిగిలిన పార్టీలకి బలగమూ లేదు, ప్రజల నాకరించడానికి ఏ గొప్ప నాయకుడూ లేడు. అసలు ఈ సంస్థల బలాబలాల్ని కనిపెట్టాలంటే వీలులేదు అవి ఏ ఒక్క రిస్ట్రీకో, లేక ఏ చిన్న ప్రాంతానికో చెందినవే ఉన్నాయి. ఉదాహరణకి శరత్ బోస్ రివల్యూషనరీ సోషలిస్టు పార్టీకి కలకత్తానగరంలో బలంగా ఉంది కాని ఈ పార్టీ వేరు తమిళనాడులోగాని బొంబాయిలోగాని తెలియదు ఇదేవిధంగా బహుజన సమాజపార్టీకి మహారాష్ట్రలో పలుకుబడి అధికంగా ఉండవచ్చును కాని ఇతర ప్రాంతాల్లో దీనిపేరేనా ఎవరికీ తెలియదు.

ఈ పరిస్థితుల్లో ఈ పార్టీల సమైక్యత అంటే అన్నీ ఒకటిగా చేరాలి అన్నమాట అలా చేరడానికి లక్ష్యంలో, ఆదర్శంలో, ప్రచారంలో ఏకాభిప్రాయం రావాలి లేదా అన్నీ చేరి దేశమంతటా ఒక ప్రత్యేక ఉద్యమం ప్రారంభించి అన్ని రాష్ట్రాలలోనూ సమానంగా బలపడాలి బొంబాయిలో రాయబారాలు సమైక్యత కోసమే జరిగాయి. రాయబారాలలో ఆదర్శాల గురించి, వివిధ దృక్పథాల్ని సమన్వయం చేసుకోవడానికి ఎవరెవరే రేరేతిగా దృక్పథాల్ని మార్చుకోవాలో ఆ విషయం గురించి స్పష్టంగా నిర్దేశనాటంగా చర్చ జరిగిఉండాలి వాస్తవ సమైక్యతచే మారాలంటే ఒకే దృక్పథం, ఒకే కార్యక్రమం లక్ష్యాలలోనూ ఆదర్శాలలోనూ ఏకాభిప్రాయం కుదరడం అవసరం.

కాని నిజంగా అటువంటి సమైక్యతకు అవకాశాలు ఆట్టే లేవు కారణాలు ఒకటి సుస్థిరంగా నెలకొల్పబడిన సోషలిస్టు పార్టీని ఒక్కసారిగా తన పార్టీ అంతనీ రద్దుపరచుకొని మరొక రిస్ట్రీ కలిసిపోయింటే కలవదు బలం లేక పోయినా వార్తలుగా చూచుకో ఆయో బలం కల పార్టీలో చేరితే వానికి కూడా కొంత నాయకత్వం (ఇవికూడా లబ్ధిలిగి అంటి పెట్టుకుని ఉండవలసిన వ్యాపారంవంటిది కావట్టి) అబ్బుతుంది. ఈ వామపక్షాల్లో కొన్ని సిద్ధాంతాల ఆదర్శాలు లేక పోయినా నాయకుల కీర్తితో చూచుకో అవుతున్నవికూడా ఉన్నాయి. ఇటీవల కార్యకర్తల సంఘాల్లో ఇటువంటిదే కొద్ది పాటి కృషి జరిగింది ఆ కృషి విఫలమైపోయింది కాంగ్రెస్ పార్టీకి కమ్యూనిస్టు పార్టీతో తోడుగా వచ్చునీ కాక ఇతర కార్యకర్తల సంస్థలన్నీటిని ఏకం చెయ్యడానికి సోషలిస్టు పార్టీ ప్రయత్నం చేసింది కాని బెంగాల్ రాష్ట్రంలో కొందరు కార్యకర్తల సంఘ నాయకులు ఇతరుల కలవడానికి నిరాకరించి స్వంత సంస్థ ఒకటి స్థాపించ మన్నారు

సమైక్యత సాధ్యం కాదని అంగీకరించే ఒకటంటే తాత్కాలికంగా చెయ్యా చెయ్యా కలిపి, అన్ని పార్టీలనూ చేర్చిన మిశ్రమం ఏదేనా సాధ్యపడుతుందా? దీనికి సుముఖమైన సమాధానం గోచరిస్తోంది కలకత్తాలో శ్రీ శరత్ బోస్ ఎన్నికల సందర్భంలో వామపక్షాలన్నీ కాంగ్రెస్ అభ్యర్థి వైన కత్తిగట్టి ఓడించాయనే ఈ సుముఖతకు సూచనగా చెప్పవచ్చును అయితే ఇటువంటి సహకారం వున్నచోట ఆంతరంగికంగా వైవిధ్యం వుండిపోతుంది ఎన్ని కల్లో పోరాడానికి, ఊరేగింపులు జరపడానికి, ప్రతికూలాభిప్రాయాలుగలవారంగరినీ ఒకచోట చేర్చడానికి వీలు కావచ్చును. కాని వాస్తవంగా వ్యవహారాలు నెరవేరవలసివచ్చినప్పుడు వైవిధ్యం, అభిప్రాయభేదాలు, మత భేదాలు వైవిధ్యం ఉన్న కాస్త సహకార హేతువునీ కొట్టివేస్తాయి.

వామపక్షాల సంయుక్త ఉద్యమం ఏనో కొన్ని లక్ష్యసాధనలకు వీలుపడవచ్చును అయితే ఆ పక్షాలన్నీ పరస్పరం విమర్శించుకోవడానికి, అసలు ఏకలక్ష్యం గురించే భిన్నాభిప్రాయాలు ప్రకటించడానికి తావుండిపోతుంది కాని ఈ పరస్పర విమర్శలు ఏకలక్ష్యసాధనోద్యమంలో పైకి పొక్కకూడదు ఆ లక్ష్యసాధనకు ఆ పక్షాలన్నీ మనమూర్తిగా వాంఛిస్తున్నట్లు అయితే విమర్శలు నిర్మాణాత్మకంగానూ, కొన్ని పాదులలో బడి వుండాలి

భవిష్యత్తును గురించి అట్టే పెద్ద ఆశలు పెట్టు

కోకుండా ఉన్నట్లు అయితే వామపక్షాల సమైక్యత ఈనాడు అసంభవం కాదు అందరికీ సంబంధించిన పౌరస్వత్వాలను గురించిగాని, దేశంలో ఈనాడు కార్యకర్తలను పిడిచడానికి సిద్ధం ఉన్న నిరుద్యోగ సమస్యను గురించిగాని, ఆర్థిక సమస్య ముగ్ధులగుతులవారి దుస్థితిని గురించిగాని ఈ వామపక్షాలన్నీ తమ విశిష్టతకు ఆదర్శ భేదాలకు నూతనాలకు భంగం కలుగకుండా ఏకమై నిలవడానికి వీలుంది అయితే ఈ లక్ష్యాల పొదుల్ని సహకారానికిగల పరిమితిని, మరిచి పోకూడదు ఆ పక్షాల మధ్యగల అభిప్రాయ భేదాలనూ ఆదర్శభేదాలనూ పెద్దవి చేసుకుని సహకార స్నేహాల భంగం చేసుకో నూకూడదు. ఆచరణలోగల చిక్కుల్ని విడదీయడానికి ఓర్పు సమన్వయతతో అందరిలోనూ అవసరం ఉంటుంది

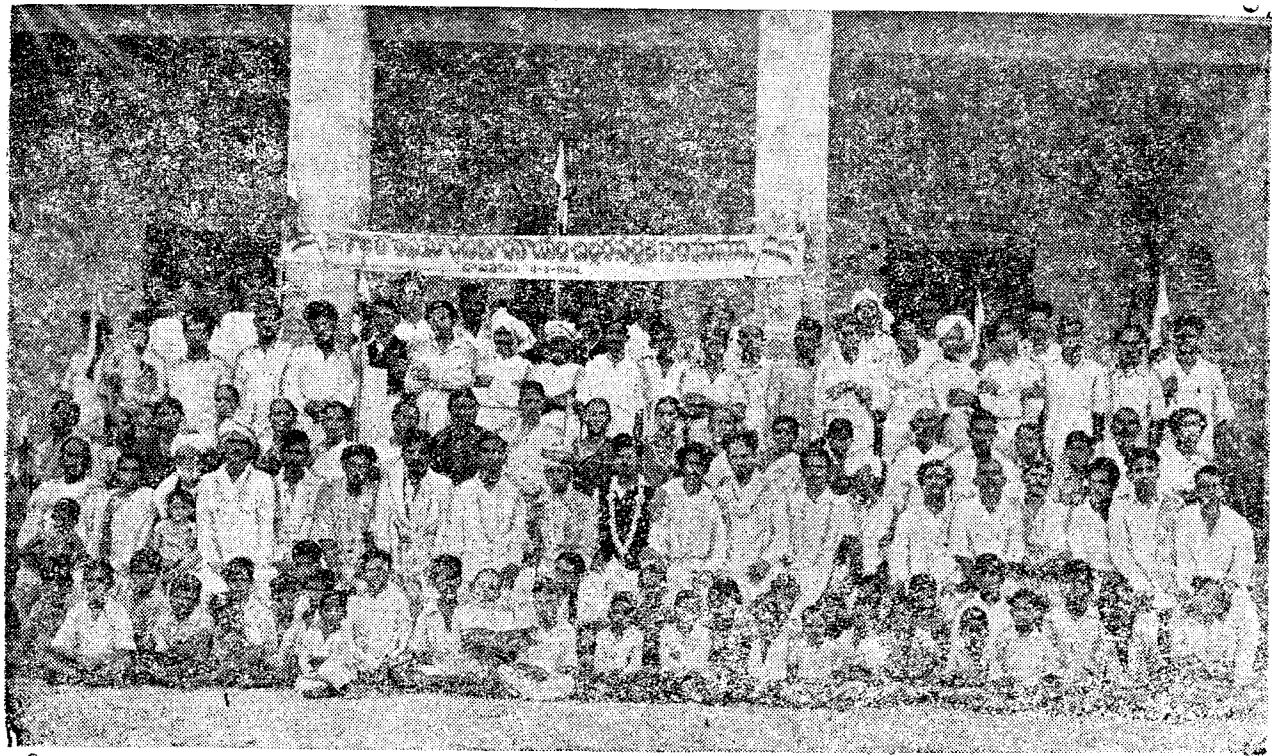
కమ్యూనిస్టులకూడా కలిసిన సంయుక్త పక్షం ఎందుకు వీలుపడదని ప్రశ్న రావచ్చును. భారత కమ్యూనిస్టు పార్టీ ప్రస్తుతం సంస్కరణలో మునిగి వుంది. అనేకమంది ఆ సంస్థనుంచి వెళ్లగొడుతున్నారు. ఇటీవల ప్రముఖులైన నాయకుల్ని కమ్యూనిస్టు పార్టీ నుంచి తొలగిస్తున్నారు. ఒక రాష్ట్రకాఖ శాఖను నూతన పార్టీ నుంచి వెళ్లగొట్టారు. పార్టీని ఈ విధంగా దిట్టపరుచుకోవడంతోపాటు విప్లవ పరిభాషలో కనని వినిని సాహసకృత్యాలకు దిగుతున్నారు కాబట్టి ఈ పరిస్థితిలో వారితో సహకారం అంటే వామపక్షాలన్నీ ఒక్క పెట్టున తుడిచిపెట్టుకు పోగలవు.

రెండో కారణం ఏమంటే ఈ వామపక్ష ప్రతేజిని స్వాధీనానికి దుర్వినియోగపరచుకోవడానికి కమ్యూనిస్టులు వెనుదియ్యరు ఇతర పార్టీల్ని ఆక్రమించు కోవడానికో లేక హత మార్చడానికో యత్నిస్తారు 1935 లో రాజకీయ తంత్రాంగంకోసం మాస్కోలో కమింటర్నీ (అంతర్జాతీయ కమ్యూనిస్టు సంస్థ) ఏడవ సమావేశం పూర్వ విధానాన్ని మార్చుకోవడానికి, వివిధ దేశాలలోని సోషలిస్టు పార్టీలపట్ల విరోధ భావం మానడానికి నిశ్చయించినప్పుడు భారత దేశంలో కమ్యూనిస్టులు ఉన్నట్లుండి ఒక్కసారిగా సోషలిస్టు పార్టీ పట్ల ఎక్కడ లేని స్నేహభావాలు ప్రకటించారు వామపక్ష సమైక్యత గురించి ని నాచాలు చేశారు.

కాంగ్రెస్ సోషలిస్టు పార్టీ మిరబత్ సమావేశంలో (అప్పటికి సోషలిస్టు పార్టీకి అదే పేరు) కమ్యూనిస్టుల్ని ఆహ్వానించారు కమ్యూనిస్టులు ఆనందంతో సోషలిస్టు పార్టీలో చేరారు సోషలిస్టు నాయకులు తమ పార్టీలో చేరిన ఈ వర్గం బలపడడం చూస్తూ ఊరుకున్నారు. చివరికి 1937 లో వారికి పెద్దదెబ్బ తగిలి మేలుకొన్నారు. సోషలిస్టు పార్టీ వాస్తవంగా మార్క్సిస్టు సిద్ధాంతాల ననుసరించే పార్టీ కాదనీ, సోషలిస్టుల విధానాలను సహించరాదనీ, కాంగ్రెస్ సోషలిస్టు పార్టీలో చేరినది దానిని దిగమింగడానికి లేక హతమార్చడానికి గాని నిజంగా తోడ్పడానికి గాదనీ కమ్యూనిస్టులు ప్రచారం చేసుకొన్న ఒక పత్రం సోషలిస్టు నాయకులచేత చిక్కింది. అప్పుడు సోషలిస్టు పార్టీ కార్యవర్గం పాట్నాలో సమావేశమైంది సహకారంవల్ల వామపక్షాల సమైక్యతకు యత్నించడం వ్యర్థమని సోషలిస్టు నాయకులకు తెలిసినట్లుంది ఉన్న కాస్త ఆశ అంతరించింది అప్పటికైనా కాంగ్రెస్ సోషలిస్టు పార్టీ కొత్తగా కమ్యూనిస్టు లింక చేరకూడదని నిషేధించిందే కాని ఉన్న కమ్యూనిస్టుల్ని పార్టీలో నుంచి వెళ్లగొట్టలేదు.

కాంగ్రెస్ సోషలిస్టు పార్టీ తరువాత సమావేశం పాట్నా సమావేశంతరువాత ఎనిమిది మాసాల తరువాతనే లాహోరులో జరిగింది. అప్పుడు కమ్యూనిస్టులు మరొక సిల్లిమంత్రం వేశారు. కాంగ్రెస్ సోషలిస్టు పార్టీ మార్క్సిస్టు సిద్ధాంతాల ననుసరిస్తున్న పార్టీయేననీ, వారితో సమాన ప్రతిపత్తితో, పరస్పర హితభావంతో సహకారం నెరవేరాలనీ కమ్యూనిస్టులు మరొక పత్రం సభ్యులమధ్య ప్రచారం చేశారు. ఉన్న కమ్యూనిస్టుల్ని కాంగ్రెస్ సోషలిస్టు పార్టీ వెళ్లగొట్టకుండా కాపాడానికి వారి ఎత్తు వేశారు. అది నెరవేరింది లాహోర్ సమావేశం పాట్నా

(21-వ పేజీ చూడుడు)

తెనాలి గాంధీమార్కెట్టు కూరగాయల వర్తకుల సంఘ సమావేశ సందర్భపు చిత్రం.

అనియోలో భారతదేశం నాయకత్వం వహించగలదా ?

అమెరికన్ పెట్టుబడికి ఆహ్వానం

[శ్రీ యం. యన్. రాయ్]

దస్త్రములు. సర్కిల్. ఇదే పోతువును ఆ

భారతదేశంలో పెద్ద పెట్టుబడిదారులు పెద్ద పెద్ద ఆర్థికాభివృద్ధి ప్రణాళికలు మునుస్సులో పెట్టుకుని, ప్రభుత్వ పారిశ్రామికాభివృద్ధి కార్యక్రమాన్ని మాత్రం తమ పెట్టుబడిదారాన్ని తొక్కి పెట్టడంద్వారా భగ్న పరుస్తున్నారు.

తమవద్ద పెట్టుబడికి ఆట్టే ధనంలేదనే అసహనంతో గతవాదాన్ని బలపర్చుకోడానికి గాను దేశంలోనే శరీరము శిష్టుంగా వృద్ధి పొందాలంటే విదేశాలనుంచి పెట్టుబడి రావాలని ఆందోళన చేస్తున్నారు. కాని నెహ్రూ నాయకత్వంకింద జాతీయవాదులు విదేశాల్ని పెట్టుబడి ఆంటే సామ్రాజ్య విధానాన్ని ప్రధాన పరికరమేనని అసహనం వస్తున్నారు. అదే నాయకత్వంకింద, తాంత్రిక ఆధునిక పారిశ్రామిక సాగరికతపట్ల గాంధీజీ గల విరోధభావాన్ని ఆతారం చేసుకుని, జాతీయవాదులు పెట్టుబడిదారీవిధానాన్ని దూషించడం వృత్తిగా పెట్టుకున్నారు. అందువల్ల దేశీయ పెట్టుబడిదారీవర్గం ప్రభుత్వం పారిశ్రామికవిధానాన్ని తమకు తృప్తికరంగా మార్చేవరకూ 'సమ' చేస్తున్నది. ఇంతే కాకుండా దేశంలో ఇంకా అనేక ప్రముఖ కరమైన విషయాలు వ్యాప్తిలో ఉన్నందువల్ల పెట్టుబడిదారీవర్గానికి అదనంగా గారంబి కావాలని వచ్చింది.

బలవంతమైన అమెరికాకి మనదేశంలో ఆరికొంగా తావు దొరికితే మన పెట్టుబడిదారానికి ఆ గారంటి లభించిందన్నమాటే. బర్మానుంచి కమ్యూనిస్టుల మనదేశంలోకి చొరబడే పక్షంలో దేశం అంతటా రెచ్చిపోగల అరాచకానికి జాతీయ ప్రభుత్వం తట్టుకోగలదో లేదో, ప్రస్తుతం పైపైకి కనిపిస్తున్న సుస్థిర పరిపాలన నిలవగలదో లేదో వారికి సందేహస్పదంగా ఉంది. అమెరికాగాని స్వయంగా మనదేశంలో పరిశ్రమల్లో పెట్టుబడి పెట్టగలిగితే, అంతరంగి కంగా అరాచకంవంచిగాని పైనుంచి రాగల దాడులనుంచి గాని అమెరికా బలమే కాపాడుతుంది. ప్రస్తుత స్థితికి భంగం రానీయదు. భారతదేశ పారిశ్రామికాభివృద్ధికి అమెరికా కొంత బాధ్యత వహించగలిగితే, రక్షణబాధ్యత కూడా అమెరికాయే వహిస్తుంది. భారత దేశానికి రాజకీయ సుస్థిరతతోపాటు పారిశ్రామికాభివృద్ధి సంపద తోడ్పడితే అసియాలో నాయకత్వానికి అర్హత అధిక మౌతుంది. అది ఏరీతిగా జరుగుతుంది?

అధునిక పరిశ్రమలు, ఆర్థిక కేంద్రీకరణ విధానాలపట్ల గాంధీజీ ప్రాతినిధ్యం ప్రకటించినప్పటికీ జాతీయవాదుల కార్యక్రమంలో పాల్గొనకుండా భిన్నమైన ప్రధాన విషయంగా పరిగణింపబడుతోంది. యుద్ధ కాలంలో సైనికావసరాలను అందించే పాల్గొనకుండా భిన్నమైన దృష్టిని అభివృద్ధి చేసినప్పుడు (ఒక సారి రక్తం రుచి చూసిన పులిపిల్ల వలె) రుచి గ్రహించిన ప్రైముఖ్య భారత వాణిజ్య వేత్తలు (అందరూ కాంగ్రెసుకు ధనమిచ్చి బలపరిచినారని పేరుగన్న వారే) సక్రమ పాల్గొనకుండా భిన్నమైన కార్యక్రమాన్ని నొక్కిదాన్ని తయారు చేసి ప్రచురించారు. బొంబాయి హైకోర్టు అని పేరుపొందిన ఈ కార్యక్రమం జర్మనీ విధానానికి అనుకరణకాని రష్యా విధానంతో పోలి ఉంటుంది. ఈ కార్యక్రమం నిర్వహించడానికి నియంతృత్వ రాజకీయపరిపాలనా యంత్రాంగం వుండాలని వారే నిర్ణయించుకుంటూ చెప్పారు. ఈ కార్యక్రమంలో పెండు విశిష్టతలు ఉన్నాయి. ఒకటి భారీ పరిశ్రమల ఆవశ్యకత. పెండు విదేశాలనుంచి పెట్టుబడి కొరడం. జాతీయ ప్రభుత్వ ఆర్థిక విధానాన్ని రూపొందించినది కార్యక్రమమే. ఈ కార్యక్రమాన్ని విదేశాలలోని పెట్టుబడిదారీ వర్గాలు, ముఖ్యంగా అమెరికాలో హాని చేశాయి. అయితే అమెరికన్ పెట్టుబడిదారీ వర్గం

జంకింది. భారతదేశానికి ఆకర్షించేముందు చాలా
రోజులు వెన్ను దువ్వకలసివచ్చింది.

వాణిజ్య పెట్టుబడికి భారతదేశంలో రంగం అంత అక్కర్లేవంతగా వుండదు. సామాన్యప్రజల కొనుగోలుశక్తికి బాటగా నీరసంగా వుండవలసివచ్చే దేశంలో పరిమితమైన మార్కెట్లు దేశీయ పారిశ్రామికాభివృద్ధికి దోహదం ఇవ్వలేక పోయాయి. పారిశ్రామికాభివృద్ధి ముందకొడిగా ఉంది. అందువల్ల ధనసహాయ మిచ్చి ఎగుమతి వర్తకం నిర్వహించడం జాతీయార్థికవిధానంలో ప్రధానాంశమయింది. భారతదేశంనుంచీవస్తువుల్ని దిగుమతి చేసుకునే దేశాల్లో అరాచకం. చలించే తున్నందువల్ల ఆ ఎగుమతులకు కూడా ఆవకాశాలు సల్పవలసివచ్చాయి. అందువల్ల సామాన్య ప్రజల కొనుగోలుశక్తి పెరిగితేకాని పారిశ్రామికాభివృద్ధిపట్ల పెట్టుబడికి లాభాశ అట్టే ఉండదు. జనసంఖ్య అతి శీఘ్రంగా వృద్ధిపొందుతున్న మనదేశంలో ప్రజల కొనుగోలు శక్తి వృద్ధిపరిచే సమస్య సామాన్య ఆర్థిక సిద్ధాంతాలవల్లనూ అచరణలనూ పరిష్కారంకాదు. ఈ పరిస్థితుల్లో వేగంగా పరిశ్రమల్ని అభివృద్ధిపరిచే 1925 ప్రాంతాల జర్మనీ ఏ సిలిల్ కోచ్చింగ్ భారతదేశం ఆసిలిల్ కోస్తుంది. అత్యధికోత్పత్తిగల పారిశ్రామికబల మార్జించినందువల్ల (వాస్తవంగా ఉత్పత్తి అయ్యేదికాదు, ఉత్పత్తి చెయ్యగల బలమాత్రమే) జర్మనీ ఏ పరిష్కారమార్గం అవలంబించిందో, అదే పరిష్కారమార్గాన్ని మనం అవలంబించవలసి ఉంటుంది. అంటే ఒక వైపున ప్రజలకి అత్యవసర పదార్థాలుకూడా లభించకుండా యాతనలు పడుతుండగా రెండో వైపున మారణాయుధాలు ఉత్పత్తి చెయ్యడం జర్మనీ అవలంబించిన పరిష్కారమార్గం. రెండో మాటల్లో చెప్పాలంటే భారీపరిశ్రమలు ప్రధానంగా గల పారిశ్రామికాభివృద్ధి ప్రణాళికను భారతదేశంలో అమలు జరపవచ్చును. భారతదేశం ప్రాచ్య ఆసియాలో ముందుకొట్టం అవుతుంది.

దన్నపూట. సరిగ్గా ఇదే హేతువులపై ఆమె
రికపిపెట్టుబడి వాణిజ్యంద్యప్రస్థా అంత ఖేమం
కాకపోయినా మనదేశంలో పెట్టుబడి పెట్ట
డానికి సిద్ధపడుతోంది. వాణిజ్యంద్యప్రస్థా భారత
దేశం అంత ఆకర్షకంగా లేకపోయి
నందువల్లనే పరిపాలకుల ప్రోత్సహం,
గారంటీ అవసరమైనాయి. ఆసియాలో
కన్యూనిజా నైదిరించి పోండ్లంలో భారత
దేశం ప్రాధాన్యం ఏంతటివో, ప్రజాస్వామ్యం
మృగ్యమైనప్పటికీ మాత్రం ప్రాచ్య ప్రజాస్వామ్య
వ్యవస్థలో భారతదేశ నాయకత్వం ఎట్టిగో
కీ రించి ఈ గారంటీ పొందుతున్నాడు.

ఇందులో అట్లో ఇట్లో ఎంచుకోదానికి
అనకాశము లేకపోయినదనీ, కమ్యూనిస్టు దుర్గా
క్రమణ విధానంవల్లనే ఇది తప్పనిసరి అయినదనీ
చెప్పిన ఈ విధానాన్ని సమర్థించే పూనుకో
నవచ్చును. అయితే ఇతర ఫలితాలను గురించి
యోచించడంకూడా అవసరం. భారతదేశాని
కివ్వ చూపుతున్నదేమిటి? భారతదేశంవ్యాపార
కమ్యూనిజానికి ప్రత్యామ్నాయంగా నైరుతి
ఆసియా కివ్వవలసినదేమిటి? ఆధునిక ప్రపం
చంలో ఇంకా ఎవరుకబడిపోతున్న ఈ దేశాలలో
ప్రజాస్వామ్యం ఉన్నది బహుశస్యం.
ప్రస్తుత అంగ్లో-అమెరికన్ విధానం ఫలితంగా
లభించేది మరింత స్వల్పం. పాశ్చాత్య రాజ్యాల
ఆటలలో అలవాటైన చెడ్డదాగులు ఎవరూబట్టి
బాలునివలే ఉండి భారతదేశాని నీతి. భారతదేశాన్ని
తప్పు పట్టుకు. తప్పు పట్టితే కోపపచ్చి విరో
ధులతో చేరవచ్చును. అందువల్ల ప్రతికూల విమ
ర్శలకు గాని లోకాభిప్రాయానికిగాని నెరవ
కుండా భారతదేశప్రభుత్వం ఆంతరంగిక
స్వయంశాలలో చిత్తం పచ్చినట్లు అధికారం
చలాయుంటోంది. ప్రతిపక్షాన్ని అణచివేసేంది.

భారతదేశం, ఆమెరికాలో మేత్రి బలం ఆధారంగా ఇంకొన్నేషియాలో రెవల్యూషన్లు లేవు. అధికారాన్ని చూపించగల అవకాశం వుంది. దీనిల్లో ప్రజాస్వామ్యానికి భంగం కలుగుతుంది. వారు కూడా ఇతరస్వామ్య బలంపరాధన, ఒక్క

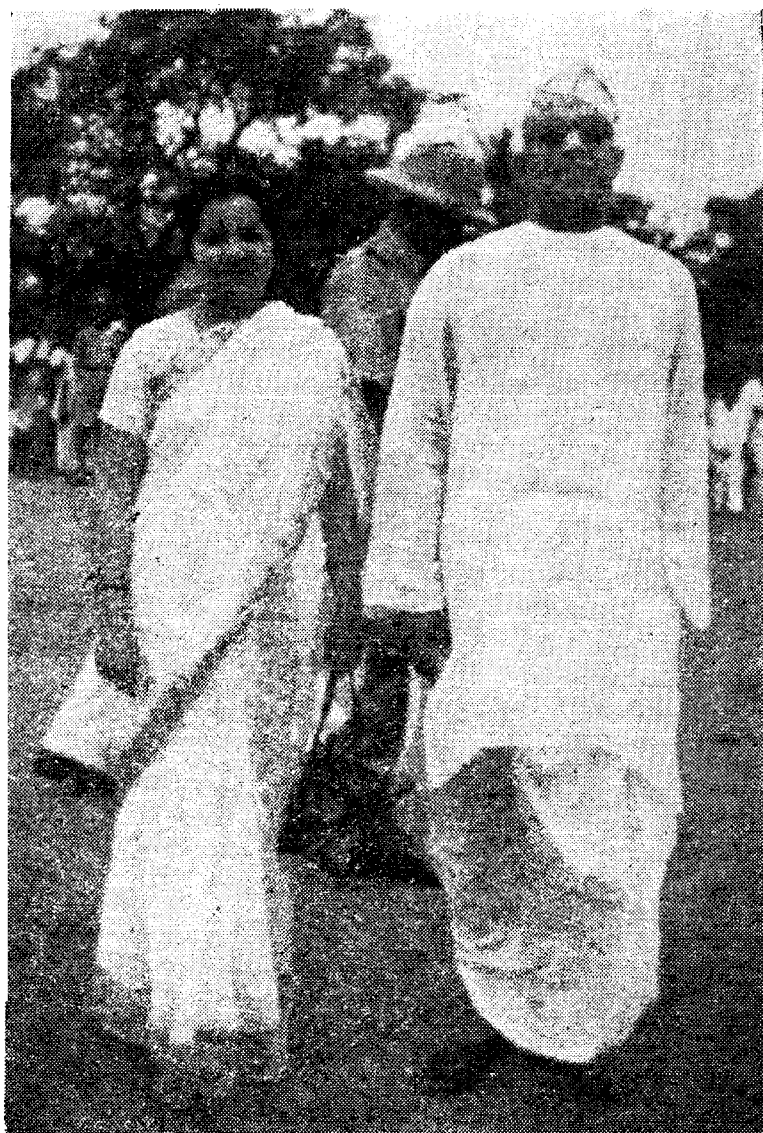
పార్టీ ప్రభుత్వమే వుండాలనీ కోరుతున్నారు. ఇంకెంతమాత్రం డచ్చివారిపట్ల ద్వేషం అనేది ఆదేశం లో మిగలదు కాబట్టి ప్రతికూలరాజకీయ పథాల్ పై వారు పగ తీర్చుకోగలరు మొదట జవానీలవద్ద, తరువాత కమ్యూనిస్టు మిత్రులవద్ద నేర్పినవారు నిండుకుక కళా రసవైన నేర్పారు. వారింకతమ బలం సిరపర్చుకోడానికి నేర్పినవానిని ప్రయోగించగలరు. కేవల కల్పనమాత్రమైన కమ్యూనిస్టు ప్రమాదంనుంచి రక్షించబడిన మలయేషియా ద్వీప సమూహం ఆసియా ఫాసిజానికి అటవడ్రువు కాగలదు. అది అమెరికన్ పసిఫిక్ రక్షణకు మరొక బలపక్షైర్ దుర్గం కాగలదు ప్రపంచ పరివ్యాప్తమైన కమ్యూనిస్టు నిరోధకతంత్రం లోకానికి ప్రమాదంగా పరిణమిస్తోంది.

పాఠశాలలో ఈ తంత్రంవల్ల కలిగే రాజకీయాలు ఫలితాలుకూడా ప్రమాదంగానే పరిణమిస్తాయి. ప్రజలకు ఆర్థిక బైస్ట్రం కొంతైనా నివారించలేకపోయిన జాతీయ ప్రభుత్వంపట్ల అసంతృప్తి వ్యాపిస్తోంది. విద్యావంతులలో అభ్యుదయకాంక్షలైనవారి కప్పుడే జాతీయవాదంగురించి జాతీయ పీఠలగురించి భ్రమలు తొలగిపోతున్నాయి. కమ్యూనిస్టులు ఆజ్ఞాతంలోకి వెలిపియినారు. అయినా పారిశ్రామిక కార్మికవర్గంలోనూ, కర్షకలో కంలలోనూ వ్యాపిస్తున్న అసంతృప్తిని వారు చక్కగా విశ్లేషించుకుంటున్నారని తెలుస్తున్నది. ఇప్పటికే స్వేచ్ఛా కార్మిక సంఘాద్యమం అగ్నిపరీక్షకు గురవుతోంది. కొత్తగా సావించబడిన జాతీయ కార్మిక సంస్థకు ప్రభుత్వరీతూ యజమానుల ఆదరం లభిస్తోంది. పెట్టుబడిదారుల కిచ్చిన వాగ్దానంవల్ల కార్మికవర్గానికి హితవుకాని సాంఘికవ్యవస్థకు ప్రభుత్వం పూచీ పడింది. జాతిరక్షణకూ, జాతీయప్రభుత్వపునరుద్ధరణకు త్యాగం చెయ్యాలని చెప్పారు. వేతనాలు పెంచాలని కోరకుండా చెయ్యడానికిగాను ఆహారంధరల్ని తగ్గించాలని యత్నం చేస్తే అది కర్షకులకునష్టమౌతుంది. వారు వ్యతిరేకంగా సాయ ఫలాన్ని చాకగా అమృతంని వస్తుంది. పారిశ్రామిక ఉత్పత్తివస్తువుల ధరలు తగ్గువు. మొత్తంమీద సామాన్యప్రజల (మధ్యతరగతిలోని శ్రేణులతోసహా) ఆర్థిక దారిద్ర్యం మరింత మించిపోగలదు. దేశంలో కాంతిని రక్షించాలనే మిషన్ ప్రజల పౌరస్వత్యాలను భగ్నపరచడంతో రాజకీయచైతన్యం పొంది ఉన్న ప్రజల సహనం పోతుంది. పరిణితిని కాపాడుకోడానికి ప్రభుత్వం ప్రజల స్వేచ్ఛాజీవనాన్ని మరింత పరిమితపరచవలసి వస్తుంది. ప్రాచ్యంలో మందుగనివంటి దేశంలో మందునివ్వతో చెరలాటలాడకూడదు.

ఏది పోయినాసరే — అవసరమైతే ప్రజా
స్వామ్యం, స్వేచ్ఛాజీవనం లోపించినాసరే—
ఆసియావంశంలో కమ్యూనిస్టు సిద్ధాంతాన్ని
కాపాడితీరాలి. అప్పుడు కమ్యూనిజానికి
ప్రత్యామ్నాయంగా మనకి లభించేది ప్రజా
స్వామ్యంకాదు, నియంతృత్వం.

ప్రాధికారము ఆకాశం నూత్న ప్రజాసామ్య
దయతో ప్రకాశించడం లేదు. మేఘవృష్ట
మయింది. ఇప్పుడు మేఘం ఆప్రక్క ఎక్కడో
కొద్ది మేరలో ఉండవచ్చును. కాని అదే రాగం
ప్రళయమూరతానికి నూచన. రాజకీయ తంత్ర
జ్ఞులు, పరిపాలకులూ వారివారి కార్యాలలో
నిమగ్నులై మైమరచి ఉన్నారని మిగిలిన విశేష
పంతు లేవరూ కళ్ళుమూసుకు కూర్చోరాదు.
కమ్యూనిజంభీతితో యూరప్ అమెరికాలలోని
భావ స్వాతంత్ర్యింగల ప్రజలు నాయకులు
ఆసియాలో పెరుగుతున్న ఫాసిజాన్ని తమించ
రాదు. [పమా పి]

[సమాప్తి]

కాకిం రక్ష్య విచారణ కేర్పడిన ప్రత్యేక స్థాయస్థానం ప్రధాన స్థాయముర్తి
 డా. ఏ. పింట్, అయన సత్తుమణి.

ఇనాం

కత్తెగరిగి, ద్రోహ బలమహి స్థానితం,
సంకల్ప మైక, జీవిత ముక్తా కు దారం,
మదన మంసం సరి సాధన,
184 ప్రేమా బలం, మహా

కాశ్మీర్
శిల్పిదగులకు ఆమోఘమైనది
గిరిజాక్షి కార్, రాజమండ్రి

మన రాష్ట్రం మన దేశం

★ విజయవాడ మహాసభ

★ మద్రాసు మంత్రులవై ఫిర్యాదులు

ఆంధ్రరాష్ట్ర కాంగ్రెస్ అసెంబ్లీలో ఉన్న 11 జిల్లాలనూ, పాన్సేరి, తిరువల్లూరు, వైదాపేట, సత్యవతి తాలూకాలను, కూనదిగు, తిరువనకల ప్రాంతములనూ కలిపి చేర్చి వెంటనే భారత రాజ్యాంగకాసనం (1935), 290 వ సెక్షన్ ప్రకారం ఆంధ్రరాష్ట్రాన్ని నిర్మించాలని భారత ప్రభుత్వాన్నీ, భారత రాజ్యాంగ పరిషత్తునీ కోరుతూ విజయవాడలో నిఖిలాంధ్రసంఘసమేళనం ఈ వారంలో ఒక తీర్మానం చేసింది. చెన్నపట్నంపై ఆంధ్రులను తమ హక్కులు వదులుకోమంటే అంగీకరించాలని స్పష్టపరుస్తూ, మైన నూచించిన ప్రాంతాలు గాక ఇతరవాదగ్రస్త ప్రాంతాల భవిష్యత్తును, అనగా దక్షిణ మద్రాసు, నేలం, ఉత్తరాంధ్ర, కోలార్, గంజాం, కోంపుట్టి, బస్తరి, చాంచాల భవిష్యత్తును ఉత్తర ఉత్తరా భాషారాష్ట్ర సరిహద్దు నిర్ణాయక సంఘ నిర్ణయానికి విడిచిపెట్టవచ్చునని ఈ సభ తీర్మానించింది.

సభాధ్యక్షులు దేశభక్త శ్రీ కొండ వెంకటప్పయ్యపంతులుగారు అనారోగ్యంవల్ల సభకు తాళకపోయారు వారి అధ్యక్షోపన్యాసాన్ని శ్రీ యస్. జి. రంగాగారు సభలో చదివినారు. సభ సంతకాల ఆంధ్రరాష్ట్ర నిర్మాణోద్యమ చరిత్రని వారు టూటిగా చెప్పారు.

ఆంధ్రరాష్ట్రోద్యమాన్ని ఆరంభించిన కాంగ్రెస్ ఎలా ఆదరించింది, ఆ తరువాత అధికారం ప్రాప్తించిన తరువాత నిరాదరణ చూపినది, ఆంధ్రరాష్ట్ర నిర్మాణానికి ఎటువంటి అటంకాలు పెట్టబడినవి శ్రీ వెంకటప్పయ్యగారు వివరించారు.

ధార్మికమైన భాషారాష్ట్ర సిద్ధాంతం ఇప్పుడు ప్రమాదకరమైనదని తీర్పు ఇచ్చినప్పటికీ చెన్నరాష్ట్రంలో భాషావైషమ్యాలు, రాజకీయపీఠి అందోళనకరంగా ఉన్నాయనీ, ఆంధ్ర మండలాన్ని విభజించేపట్లం చెన్నపట్నాన్నీ సమాప్తప్రాంతాల్ని చేర్చి ప్రత్యేక రాష్ట్రంగా నిర్మించాలనీ సూచించింది. పట్టాభి-పటేల్-నెహ్రూ కమిటీ వీనికి సరిగా వ్యతిరేక సూచనలు చేసింది ఆంధ్రరాష్ట్రాన్ని మిగతా రాష్ట్రాలకంటే ముందుగా నిర్మించడానికి పిలువబడింది కాని చెన్నపట్నంపై ఆంధ్రులు హక్కులు విడిచి పెట్టవలసిఉంటుందనీ, వివాద గ్రంథం కాని ప్రాంతాలను మాత్రమే చేర్చి ఆంధ్ర రాష్ట్రంగా నిర్మించగలుగుతారనీ ఆ కమిటీ తెలిపింది.

ఈ రెండు నివేదికలవల్లనూ ఆంధ్రదేశాన్ని అక్షాంశం, అసంతృప్తి పెనుగొన్నాయని శ్రీ కొండ వెంకటప్పయ్యగారు రన్సారు.

వాదగ్రస్తమైన ప్రాంతాల్ని సరిహద్దు నిర్ణాయకసంఘానికి విడిచిపెట్టి తదితర ప్రాంతాలను మాత్రమే చేర్చి ఆంధ్రరాష్ట్రం నిర్మించుకోవలసిందని డా॥ పట్టాభిగారికి గాంధీజీ సలహా ఇచ్చి ఉన్నారు. కాని ఏసరిహద్దు నిర్ణాయక సంఘ పరిశీలన లేకుండా ఈరితిగా చెన్నపట్నంపై ఆంధ్రులు హక్కులు వదులుకోవాలని ఇప్పుడు నిర్ణయించడం అన్యాయమని శ్రీ వెంకటప్పయ్యగారు రన్సారు.

ఈ సభ తీర్మానాన్ని భారత ప్రభుత్వానికి, రాజ్యాంగ రచనాసంఘానికి సమర్పించడాని వారితో రాయబారుల నెరపడానికి ఒక రాయబారవర్గాన్ని ఈ సభ నియమించింది సభకు సభసందేశాలు పంపుతూ రాష్ట్రపతి డా॥ పట్టాభిగారు, అఖిలభారత కాంగ్రెస్ కార్యదర్శి శ్రీ కళావేంకటాచార్యులు, ఈ సభ సత్యరాంధ్రరాష్ట్ర నిర్మాణానికి తోడ్పడగలదని ఆశాభావం ప్రకటించారు. కాని వారిది నిరాశే అయింది ఈ సభ ఆంధ్రరాష్ట్ర కాంగ్రెస్ కంటే ఒక్కడగు ముందుకు వేసింది

చెన్నపట్నంపై హక్కులు వదులుకోలేరనే కాకుండా చెంగల్పట్టణాల్లోని నాలుగు తాలూకాలను, కూనదిగి ఉత్తరాన గల ప్రాంత మంతనూ "తెలుగుజిల్లాలతో చేర్చి వెంటనే ఆంధ్రరాష్ట్రాన్ని నిర్మించాలని తీర్మానించింది. దీనివల్ల సమస్య పరిష్కారం కావడంలేదు మనం మనరాష్ట్రం ఇదిమర కెక్కడున్నామో, అనే కేంద్రసంస్థల సమేళనం జరిగిన తరువాత కూడా అక్కడే ఉన్నాం. నాయకత్వం నివేదికపై ఆంధ్రరాష్ట్ర నిర్మాణం గురించి దేశంలో నాయకులమధ్యనూ, ప్రజలలోనూ ఏర్పడిన అభిప్రాయభేదాలను సమయించవేసి, సర్వసామోదమైన ఒక పరిష్కారమార్గాన్ని కనగించి, అన్ని వర్గాలమధ్యనూ సమరసం విశ్వసత్యం ఈ సమేళనం సాధించగలదని ఆంధ్రదేశం ఆశించింది రాజకీయకక్షలకూ అభిప్రాయభేదాలకూ తావులేని ఆంధ్రరాష్ట్ర నిర్మాణసమస్య విషయమై సర్వజనాంగీకారమైన పరిష్కారమార్గం సాధ్యమని శ్రీ వెంకటప్పయ్యగారు ఆశించారు. కాని విజయవాడసభవల్ల ఈ ఆశలేని నెరవేరలేదు. నాయకుల్లో వికమత్యం కుదరలేదు ఎన్ని విరోధాలున్నప్పటికీ సర్వనాయకులూ పాల్గొనలసిన ఈ సభకు తెలుగుమంత్రులూ ఒక్కరూ రాలేదు. మంత్రులగ్రహణానికి చెందిన ఒక్క శ్రీ కల్లూరు సుబ్బారావుగారుతప్ప ఇతరు లేవరూ పాల్గొనలేదు. పోగా, ఈ సభ తీర్మానంవల్ల ఆంధ్రరాష్ట్ర నిర్మాణావకాశం మరింత దూరమై పోతోంది పరిష్కారమార్గ మేదీ సూచించబడలేదు.

కాని ఈ సభ ప్రజాభిప్రాయాన్ని ప్రకటించగలిగిందని మాత్రం చెప్పవచ్చును. సభలో నాయకులు వెలిబుచ్చిన భావాలు ఆంధ్రలో కాని కంటకీ సమర్థమైనవి. తీర్మానంలో ప్రకటించబడిన వాంఛవిషయమై ఆంధ్రదేశమంతటా, ఏ ఒకరిద్దరు నాయకులూ మినహా, ఏ కాభిప్రాయం ఉంది. తీర్మానంలోని సూచన న్యాయసమర్థమైనదనీ, ఆంధ్రులవాంఛ పట్ల అది ప్రజాస్వామ్య ప్రభుత్వం ఒనగూర్చగల కనీస ధర్మమనీ ఆంధ్రుల అభిప్రాయం. ఇందులో సందేహంలేదు. అయితే ప్రస్తుత ప్రతిపక్ష పరిస్థితుల్లో ఇది వివేకమేనా అని మాత్రం సందేహం.

ఆంధ్రరాష్ట్రాన్ని అందోళనవల్ల సాధించే కాలం గడిచిపోయింది. ఆంధ్రరాష్ట్ర నిర్మాణావశ్యకతను (భాషారాష్ట్ర సిద్ధాంతం మాటవేరు) కాంగ్రెస్ సంస్థ, భారత ప్రభుత్వం గుర్తించాయి. నాయకత్వముకమిటీ సమర్థించింది. ఇంక రాష్ట్రాన్ని ఎలా ఏర్పడ నిర్మించాలి,

ఎలా తగవులనుండి బైటపడాలి, న్యాయంగా రావలసిన ప్రాంతాల నెల రోజులకోవాలి అని యోచించి తనమార్గం కనిపెట్టవలసిన సమయం వచ్చింది. అందువల్లనే ఇంకెంతమాత్రం సభల వల్లా, సమేళనలవల్లా ఒనగూడే ప్రయోజనం వీడి ఉండదు ఆవేశాలు విడిచి కార్యదక్షత చూపవలసిన సమయం వచ్చింది.

చెన్నపట్నంపై హక్కు విడిచిపెట్టాలని ధరతు విధించడం అన్యాయమని ఎవరూ అనరు అది ప్రజాస్వామ్యసిద్ధాంతాలకు విరుద్ధమే. సామాన్యసీతికీ విరుద్ధమే. కాని రాగలదానిని ముందు రాబట్టుకొని, సావరం చిక్కించుకొని ఆపైన న్యాయంగా మనకు రావలసిన వాని కోసం కృషిచేయడం ఇప్పుడు వివేకమని కొందరు నాయకుల అభిప్రాయం ప్రస్తుతానికి పదకొండు జిల్లాలతో ఆంధ్రరాష్ట్ర నిర్మాణానికి అంగీకరిస్తే వెంటనే లభించగల అవకాశం ఉంటుంది అటువంటిదైనా కనీసం ఆంధ్ర రాష్ట్రం అనేది ఉండి, ఆంధ్రుల కొక ప్రభుత్వమే ఉంటే బరంపురంలో ఆంధ్రులపై జరిగిన అత్యాచారానికి, బిరియాల దౌర్జన్యానికి బరిన్నా ప్రభుత్వం కిక్కునకుండా ఉండునో లేదా? చెన్నపట్నంలో ఆంధ్రులకి విద్యావిషయంలోనూ ఇతరవిషయాలలోనూ అన్యాయం జరిగి ఉండదు ఆంధ్రరాష్ట్ర ఆర్థికాభివృద్ధి కార్యక్రమాల్లో అన్యాయం జరిగి ఉండదు ముందుగా ఆంధ్రరాష్ట్రాన్ని తెచ్చుకుంటే చెన్నపట్నం విషయమై మన హక్కులు స్వక్తికరించుకోవడానికి అవకాశం ఉండకపోదు

ఇది కాక కొరగాని విరోధాలు తమిళులతో గాని బిరియాలతో గాని తెచ్చుకోరాదు. అటువంటివాని ఫలితం అప్పుడే బరంపురంలో అనుభవానికి వచ్చింది.

ఏతగవుగాని ప్రజాస్వామ్య సిద్ధాంతాల ప్రకారం పరిష్కారానికి ఉభయపక్షాలూ అంగీకరిస్తే విరోధాలకు అంతగా అవకాశం ఉండదు.

ఆహ్వానసంఘాధ్యక్షులు డా॥ చలపతిరావుగారు చెప్పినట్లు పెబిలెట్ జరిపితే చెన్నపట్నం ఆంధ్రులకు రాదు. ఈ విషయం నాయకులంతా అంగీకరించినదే అందరికీ తెలిసినదే. అంటే చెన్నపట్నం తమిళనాడులో చేరిపోవడమే, లేక ప్రత్యేకరాష్ట్రంగా ఏర్పాటు కావడమే జరగవలసిందే ఇంక ఈపరిస్థితిలో చెన్నపట్నం భవిష్యత్తు ఆంధ్రులకు తమిళులతో సఖ్యతపైనే ఆధారపడిఉంటుందన్నది విదితమే. తమిళులతో సఖ్యత తప్ప చెన్నపట్నంలోని ఆంధ్రులకు గత్యంతరం లేదు. అటువంటిప్పుడు చెన్నపట్నం పూర్తిగా మాడేసిన అందోళనచేసి విరోధం కోరితెచ్చుకోవడం ఏమంత వివేకం?

చెన్నపట్నం పూర్తిగా తమిళాడులో చేరిపోతే ఆంధ్రులకు అన్యాయం జరుగుతుందనుకునే పక్షంలో రెండో పరిష్కారమార్గానికి కృషిచేయాలి అంటే చెన్నపట్నాన్ని ప్రత్యేక రాష్ట్రంగా నిర్మించడం. విజయవాడసభ ఈపరిష్కారమార్గాన్ని సూచించి ఉన్నట్లయితే కొంత ప్రయోజనకరం కాగలిగేది.

లేదా చెన్నపట్నం పూర్తిగా ఆంధ్రులదేనని విశ్వసించేవారున్నారా? ఆంధ్రులే అధిక

సంఖ్యాకులుగా ఉన్న పక్షంలో ఈ గరంగా ఆంధ్రులకు విద్యాసౌఖ్యాన్ని లోపిస్తున్నప్పుడ క్రమ క్రమంగా తమిళులు ప్రాబల్యాన్ని పెంపొందించుకుంటున్నప్పుడు వారెందుకూరుకున్నారు? చెన్నపట్నంవాసుల్లో ఆంధ్రులకు ఆంధ్రరాష్ట్ర కాంగ్రెస్ అన్నివిధాలా పరాయివారిగా పరిగణిస్తున్నట్లు సీర్వాదులు వచ్చినప్పుడెందు కూరుకున్నారు? అది ఎరిద్దోమంవల్ల వైతేనేమో మొత్తానికి నగరంలో ఇప్పుడు ఆంధ్రుల ప్రాబల్యం తీగించిపోయింది. ప్రభుత్వం ఆంధ్రులచేతుల్లో ఉన్నప్పుడుకూడా చెన్నపట్నంలోని ఆంధ్రులకు నిరాదరణే లభించింది. ఇంక అందోళనవల్ల తిరిగి ఆంధ్రుల ప్రాబల్యాన్ని పునరుద్ధరించగలరా? ఇంతవరకూ అందోళనవల్ల ఏమీ ఒనగూడలేదు. అందుల ఆంధ్రుల కొక ప్రభుత్వం ఏర్పడితే న్యాయం సాధించడానికి పిలువొచ్చును. మాగ్నాత్కరం లేదు. చెన్నపట్నంలోపోయిన స్థావరాన్ని చిక్కించుకోవాలన్నా (అది సందేహమే) వెంటనే ఆంధ్రులకు ప్రభుత్వం ఏర్పడాలి.

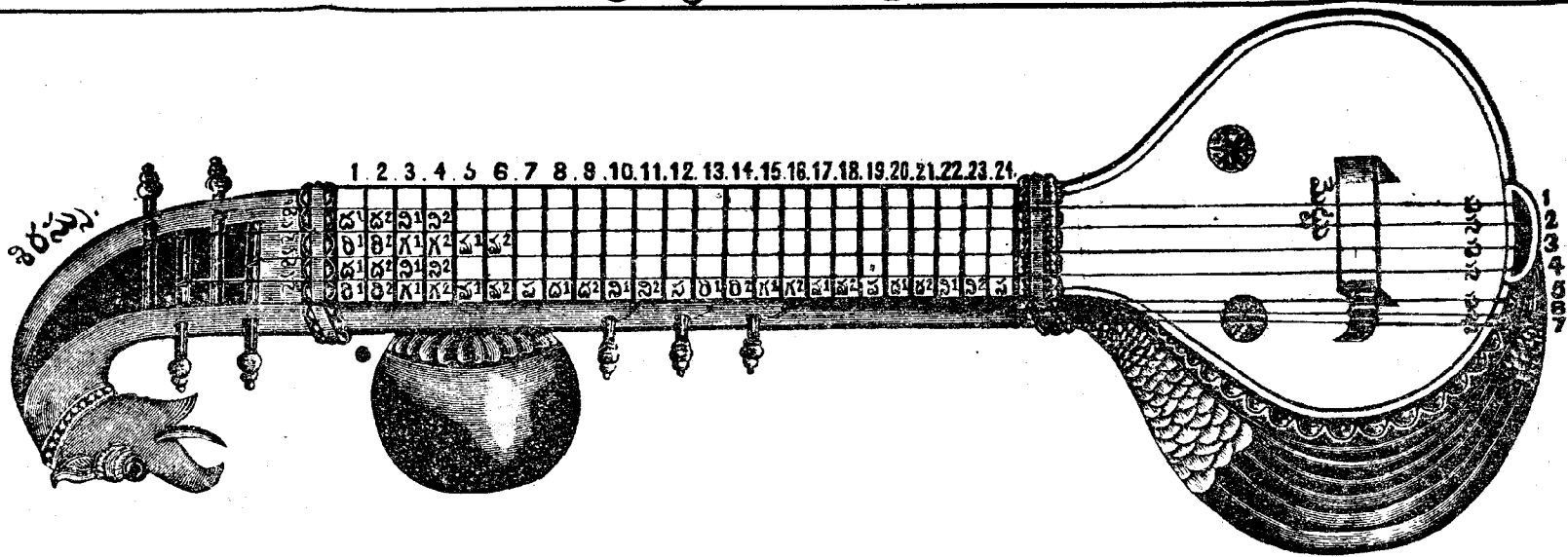
అదీగాక చెన్నపట్నాన్ని విభజించి, కూనదిగవరకూ ఆంధ్రరాష్ట్రంలో చేర్చుమంటే అది అసంభవం నగరాన్ని విభజించాలని కోరడం నగరప్రాధాన్యాన్ని అంతరించేయ్యడమే అవుతుంది కూనదిగి ఉత్తరప్రాంతమంతా మనకి కావాలంటే యం. యస్. యం. రైల్వే కేంద్రమూ (సెంట్రల్) కార్యాలయమూ, యస్. వి. రైల్వే కేంద్రమూ (ఎగ్జిక్యూటివ్) హోకోర్టు, ఫోర్ట్ సెంట్రల్ జైల్ కోట, ఓడరేవు మన పరం కావాలని కోరుతున్నామన్నమాట. ఇది చాలా హాస్యాస్పదమైన విషయం. ఇంక తమిళులకి మిగిలేది ప్రభుత్వ భవనం, ఇంగ్లీషు సినీమా మందిరాలూ, పెరినానాల్ ఇటువంటి విభిన్న కోరడంకంటే నగరం అంతా మన కిచ్చి వెయ్యమనడమే మేలు నగరాన్ని గురించి బొత్తిగా తెలియనివారే విభజన కోరాలి. ఇంతకంటే ఆంధ్రులకి తమిళులకికూడా చెన్నపట్నం ప్రయోజనకరంగా, ఉభయపక్ష ప్రధాననగరంగా ఉంచడానికో లేక, ప్రత్యేక రాష్ట్రంగా నిర్మించడానికో, లేక కేంద్రప్రభుత్వ పరిపాలనలో ఉంచడానికో ఏదోవిధాన సవ్యమైన ఒక పరిష్కారమార్గం సూచిస్తే రాయబారం వినవలసినవారికై నా ఇంపుగా ఉండేది

ఇప్పటికైనా మించిపోలేదు ఆంధ్రనాయకులకు ఇంకా అవకాశం ఉంది సభాతీర్మానాన్ని ప్రజాభిప్రాయప్రకటనగా, కేంద్రనాయకులకు సమర్పించి, ఆపద్ధర్మంగా ఆంధ్రనాయకులు నాయకత్వం వేదకను అంగీకరించి తక్షణ రాష్ట్ర నిర్మాణానికి ప్రతిబంధకాలు తొలగించాలి. కార్యదక్షత చూపి సానుభూతివిధానం అవలంబించాలి

ప్రస్తుత పరిస్థితుల్లో ప్రజాభిప్రాయాన్ని మన్నించవలసిన కర్తవ్యం ప్రభుత్వంపైన నాయకులపైనా ఉంది నిరంకుశంగా న్యాయాన్యాయాలను పరిగణించకుండా యని తగవుతీర్చే పద్ధతిని వారు మానకపోతే ప్రజల్లో వారి పట్ల విశ్వాసం తగ్గుతుంది పంజాబ్ లో సిక్కులపై ఖరినబట్టి పశ్చిమ బెంగాల్ లో బెంగాలీలపై ఖరినబట్టి భాషారాష్ట్ర వాదాన్ని నిరసించడం ఆంధ్రుల ప్రాంతీయాభిమానాన్ని విమర్శించడం వివేకం కాదు. వారి సమస్య వేరు. వారి రాష్ట్రాలు ఖండాలైనాయి. పంజాబ్ విభజన వల్ల సిక్కులకు అపారసత్వం సంభవించింది. పంజాబ్ లోని జిల్లాలను పునర్విభజించి సిక్కుల అధికసంఖ్యాకులుగా ఉన్న ప్రాంతాలను పాటియాలా మొదలైన సంస్థానాలతో చేర్చి సిక్కు ప్రత్యేకరాష్ట్రం నిర్మించాలని కోరుతున్నారు. బెంగాలీలకు కాందిశీకుల సమస్యతో బీహార్ లోని జిల్లాల కావాలంటున్నారు. దేశ విభజనకు కాంగ్రెస్ అంగీకరించినందువల్లనే తమ కీ యాతనలు వచ్చినవని సిక్కులూ, బెంగాలీలూ తలచినట్లయితే వారి సమస్య వేరు. వారి ప్రాంతీయాభిమానం వేరు. ఆంధ్రులప్రాంతీయాభిమానం వేరు. వానితోపాల్చి ఇక్కడ కూడా రక్తపాతం వస్తుందని బెదిరించే స్వల్పభయం మాటలను నమ్మడంవల్ల, ప్రజల సమస్యలను వాస్తవికదృష్టితో పరిశీలించకపోవడంవల్ల నష్టం వాటిల్లగలదు. ప్రజాభిప్రాయాన్ని మన్నించడం ప్రభుత్వం కర్తవ్యం. ప్రభుత్వం

(16-వేల చూడుడు)

సంగీతవాద్యములలో మిక్కిలి పవిత్రమైన వాయిద్యము వీణావాద్యము ఇయ్యది విద్యాధిష్ఠాన దేవతయైన సరస్వతి గానము నభ్యసించిన వాయిద్యము

ప్రప్రథమమున సుత్పత్తి కాబడిన వాయిద్యమగుటచే వాయిద్యములకు "మాత"యని పిలుచుట కంతయు తగియున్నది

వీణలలో పలురకములు గలవు వీనిలో కొన్ని వృత్తర హిందూస్థానమునందును, కొన్ని దక్షిణ హిందూస్థానమునందును ఉపయోగింపబడుచున్నవి. ఉత్తర హిందూస్థానములో ఉపయోగింపబడు వీణలు 4 అడుగులు పొడవుగల పదుగు కర్రతో చేయబడి దానిమీద పెట్టు అమర్చబడియుండును. ఈ అమర్చబడియున్న దానిపేరు ఫింగర్ బోర్డుగా నుండును దీనికి కాండు వైపులను పెట్టెలవంటి రెండు బుట్టలు, వీణకు ఆధార భూతముగా నుండి ప్రతిధ్వని నిచ్చును.

ఆకారములోను, మాధుర్యములోను దక్షిణ హిందూదేశమున వాడబడు వీణలు అత్యుత్తమమైనవి. ఇవి సాధారణముగా పనసకర్ర మొదలైన జాకౌవుడ్ (Jack-wood)తో తయారు చేయుదురు ఎక్కువ ధ్వని నిచ్చుటకై యేర్పరచిన పెట్టెను కుండ (kudam) అని చెప్పబడును దీనిలోను 9 అంగుళముల మొదలు 10½ అంగుళములవరకు యుండును కుండలోను ఎంత ఎక్కువైన ధ్వని అంత గంభీరముగా నుండును తెరచియున్న కుండపై భాగమును ఒక గుండ్రని చదువైన చక్కతో మాయబడి యుండును దీని వ్యాసము వీణ వైజునుబట్టి 9½ అంగుళముల మొదలు 18 అంగుళములవరకు వుండును దీనిని దండము అనబడు వేళ్లు ఆనకొనే చదువైన బల్ల (Finger-board) తో జతచేసి స్వయంభాకృతి జోలు "యాళి"యొక్క కంచునకు జత చేయుదురు దండముమీద వైననుతోను, ఉక్కుతో చేయబడిన కడ్డీలతో ప్రత్యేకముగా తయారు చేయబడిన 24 పెట్టె అమర్చబడియుండును. ఒక్కొక్క తంత్రకి 24 పెట్టె లేక 24 యింట్ల వంతున 4 తంత్రులకల 4 X 24 = 96 యింట్లలోను ఒక్కొక్క పెట్టె ఒక్కొక్క స్వరము లేక ధ్వనియొక్క హెచ్చుచు నలుపును. వీణకు పాదారణముగా 7 తంత్రులుండును కాండువ 3 ను, ప్రక్క తంత్రు లంబడను

ఈ తంత్రులు పురమ గాత్రములకును, స్త్రీ గాత్రములకును, దగినటుల ఆయా రకముల సంబర సుగతినివగా యుండువలెను పురుషులు అభ్యసించునట్టి వీణకుల సప్త తంత్రులు ను వరుసగా 22, 24, 28, 30, 31, 32, 34 సంఖ్య గలవి గను, స్త్రీలు అభ్యసించునట్టి వీణకుల సప్త తంత్రులును వరుసగా 24, 26, 30, 32, 33, 34, 36 సంఖ్యగలవిగా యేర్పరచి వీణకు ఉపయోగించవలెను. అటుల నుపయోగించునపుడు వీణకు గల 7 తంత్రులు సాధార ముడివైచి అందుమీది తంత్రులు 4 ను, దండముమీదనుండు పిట (Bridge) మీదుగా కంచుప్రక్కనుండు బెడదలకును, ప్రక్క తంత్రులు 3 ను, బ్రిడ్జి ప్రక్కనుండు అర్ధ చంద్రాకారముగల లోహపు పిటమీదుగా దండము ప్రక్కనుండు బెడదలకును, చుట్టబడియుండును. వీణయొక్క కాండువ చివర కంగముక్రింద నొక బుట్ట యుండును పై 4 తంత్రుల వివరము

1 వ తంత్రం ఆనమంద్ర పంచముగను (2)వ, తంత్రం మధ్య పంచముగను (3)వ, తంత్రం మధ్య పంచముగను (4)వ తంత్రం మధ్య పంచముగను ప్రతిచేయవలెను

వీణా వాద్యము

శ్రీ కొర్రెపాటి వెంకటేశ్వరరావు

ప్రక్క 3 తంత్రుల వివరము
5 వ తంత్రం మధ్య పంచముగను (సారిణిగను) (6) వ తంత్రం మధ్య పంచముగను (7) వ తంత్రం తార పంచముగను ప్రతిచేయవలెను. ఈ విధమున పై తెలిపినటుల వీణయొక్క సప్త తంత్రులును ప్రతిచేయునపుడు గమనింపవలెను వీణ వాయింపుడు ప్రవేశము ఉపయోగించు విధము. కుడిచేతి వ్రేళ్లును తంత్రులను మీటుటకు మాత్ర మీపయోగింపవలెను ఎడమచేతి వ్రేళ్లును పెట్టెమీదనుండు తంత్రుల నడుముటకు మాత్ర ముపయోగింపవలెను. ఇటుల కాండు చేతుల వ్రేళ్లు నొకటికొకటి వదలని సంబంధమై యుండుటవలన తక్కిన వాయిద్యములకంటె నీ

వీణావాద్యమునందు నిశ్శబ్దమైన గమక భేదములు కలుగుచున్నవి

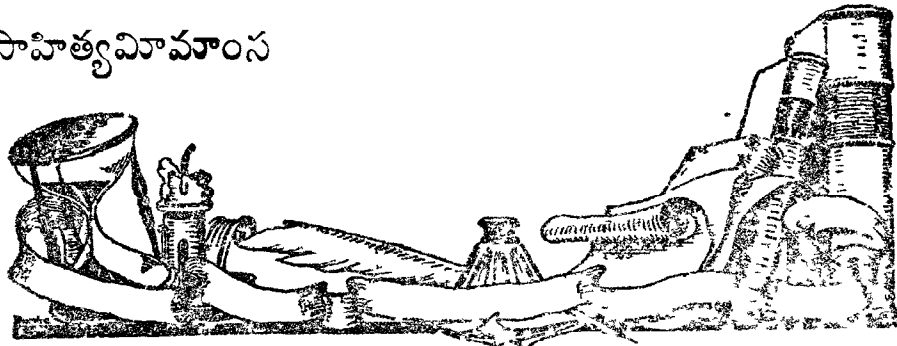
యోగశాస్త్రము ననుసరించి చేప్పబడిన వీణ యొక్క కుండలి మొదలు శిరస్సువరకుగల భాగము 6 ఆధారములు (Nerve centres) గా భాగింపబడుట నీ క్రింద తెలుపుట గమనించునది.

అన్ని తంత్రులు ముడిచివేయు చోటును "మాలాధార" మనియు, పిట (Bridge) అమర్చబడినచోటును "స్వాధిస్థాన" మనియు, 24 వ, పెట్టె అమర్చబడినచోటును "మణి పుర" మనియు, 19 వ పెట్టె అమర్చబడినచోటును అనాహతమనియు 12 వ పెట్టె అమర్చబడిన

చోటును "విషద" అనియు, 7 వ, పెట్టె అమర్చబడినచోటు "అజనాయ" అనియు చెప్పబడును

ఈ అరు ఆధారములు నొక్కొక్కదానికి కల 12,000 నాళముల ద్వారా 12,000 + 6 = 72,000 నాళములు సృష్టింపగల శక్తి గలవిగా నున్నవని వీణావాద్యముయొక్క శరీర వర్ణన వలన స్పష్టపడుచున్నది వీణావాద్యభివృద్ధి గురించి రాను రాను హిందూ దేశమున వీణా వాయిద్యమునకు తగిన యభివృద్ధి లేక నశించి పోవుట కలిగెను కారణ మేమనగా మోక్ష సాధన మని విఖ్యాతి గాంచిన ఈ వీణా వాయిద్యమునందు చక్కని ప్రావీణ్యము సంపాదించవలెనన్నచో యధిక పట్టుదల, బునిశీలత యుండువలెను. అయ్యది యత్యంత శ్రమ సాధ్యము లగుటచేతను ప్రజాభావశూన్య మీ వీణా వాయిద్యభివృద్ధి కన్ని విధముల తగిన ఆదరణ యొసంగకపోవుటచేతను, ఏ కొందరో మాత్రమే, యీ కళయం భద్రులై యుండలి గానమాధుర్యము గ్రోలి సంత్రులు లగుటకు కారణ మైనది.

సాహిత్యమిమాంస

కావ్యాలంకార సంగ్రహం

శ్రీ బులుసు వెంకటరమణయ్య

అంధ్రసాహిత్య శాస్త్ర గ్రంథములలో మూర్తికవి రచించిన కావ్యాలంకార సంగ్రహము ముఖ్యమైనది. దీనికి 'సరసభూపాలియ' మను పేరు ప్రసిద్ధము; కాని గ్రంథకర్త యెచ్చటను ఈ నామమును వాడి యుండలేదు; తీసికొని మాలమనదగిన 'ప్రతాపరుద్రయశోభావణము' ను తత్కర్తయగు విద్యానాథుడు 'కావ్యాలంకార సంగ్రహము'గానే పేర్కొని యున్నాడు. కాని దానికి 'ప్రతాపరుద్రయశోభావణ' పేరు ప్రసిద్ధమై యున్నది, ప్రతాపరుద్రాంకిత మగుటచే, అది ప్రతాపరుద్రయశోభావణమైనట్లు, సరసభూపాలియ మను నియ్యది 'సరసభూపాలియ'మై యుండ నోవును; సంస్కృతాంధ్ర గ్రంథకర్త లిరువురూ ఆంధ్రులు; 'ఈయ' ప్రత్యయంతము నగునట్లు నామముల గూర్చుట తెలుగువారి సంప్రదాయము బసవరాజియము, విష్ణునేశ్వరియము, బిల్వణియము, సనత్కుజాతీయము, రావిణదమ్మియము, బిశ్వేశ్వరియము మన్నిగనవి యీ విషయమున ప్రమాణములు

ఆంధ్రలక్షణ గ్రంథములలో మూర్తికవి గ్రంథమున కున్నంత ప్రచారము వేరొక దానికి లేదు; తెలుగుదేశమున ప్రతి గ్రామమునను — కొంత సాహిత్యజ్ఞాన మున్నవారికి ఇంకటి పద్యము లన్నియో, కొన్నియో కంఠస్థము లయియే యుండును; కావున ఈ 'సరసభూపాలియము' నకు వందలకొలదియు, వేలకొలదియును పుత్రికలు వెలసినవి అది ప్రమాణము. కావుననే లేఖక

సహజములగు అక్షర, పదస్థాభిరత్తిములును, పాత భేదములును ఇందు దోరలుటయు సహజము. అందువలననే వివిధ ముద్రాక్షరశాలలయందు ముద్రింపబడిన దీని ముద్రణములు తల కొకరికిగ ఉన్నవి. ఈ విషయములను, కొన్నింటిని మనము 1863-వ సం. ముద్రింపబడిన దీని తొలిముద్రణపు 'జ్ఞాపనము' (పేరిక) వలననే గ్రహింపవచ్చును అది యిట్లున్నది —

జ్ఞాపనము —
ప్రీత్యుద్రియట కాంధీ
ఏమూర్తియు దానటంటి విమతసుధాధారామధురీణుండం
ఏమనితక్కుతి గవీంద్రుడితి హాసరించెన్
అది విదితార్థ వేద్యమని
యారయికే, రయవృత్తి బామరులే
చదువ దొడం లేఖనవి
రంబున దిప్పలు నుప్పలయ్యె; న
య్యది సరినట్లు దిద్దుటయే
యైన గడంగితి మెట్టొ కాని, చి
క్కవ పెదకంగ నా ప్రతియే
కండు నీ కం శేదు రుంచి మాచిననె.
అటులండె నొకటిండెట్లు నా ప్రతలే
తద్రంధములు విశుద్ధములు కావు,
కావేని మా యెత్తు కడకరిల్లుగాక
చక్కజేసితి మొక్కజాడగాగ;
మాకు లే వనము ప్రమాదంబు లక్ష్యన
గ్రంథాంతరాభావకలితాప

ముననయా, నెంచేని ముడివడు దోషములే
దడవి మాచిన నిందు ఏమచుగాగ
నయ్యె, మేలిందుమిడియే దందురేమె
ముందువలెగాక కొంతేని మురువు గనుట;
కాన నందంద గల తప్ప లాని, దీని
ననఘమతులార! చేకొను ఊదరమున
"అల గీర్వాణమునం దలంకృతి రసా
ద్యావిష్కియా నైపుణీ
విలసద్భంగవిలసముల్ గల విలక
విఖ్యాతిచారంబు,
తెలుగుంబాస నిదొండ; మాడ నిదియుక
దిక్పాత్రయే తెల్పడుక
సులభార్థంబుగ వృత్తిగా వలయుచో
సాంపాదంజేయబడెక"

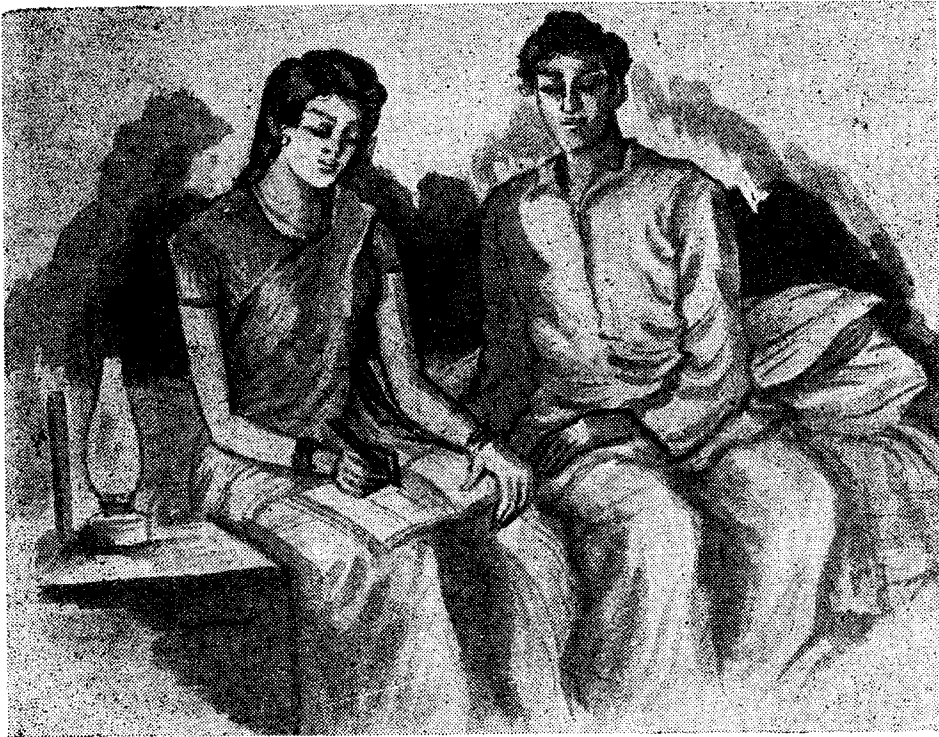
గత శతాబ్దివఱకును లేకులేదు ఈ యిభవదక శతాబ్ది ప్రారంభమునను కూడ పద్యవాఙ్మయమున కున్న ప్రచారమును, ఆదరమును వచనమునకు లేకుండెను గతశతాబ్దిలో బ్రకటింపబడి గ్రంథముల 2 కి'లు పద్యమయములుగానే కాన వచ్చుచున్నవి కొన్ని భారత, భాగవతాదులు ముఖపత్రములు పద్యమయములుగానే కాన వచ్చుచున్నవి. ఉత్తరప్రత్యుత్తరములును పద్యములతోనే నడిచెడివి. 'అముద్రితగ్రంథ చింతామణి' మన్నగు ప్రాచీనపత్రిక లీ విషయమును చాటుచున్నవి కావుననే 'సరసభూపాలియ' పరిష్కర్తలును, ఆ పద్యముల నవసరించి 'జ్ఞాపనము'ను పద్యములతోనే కూర్చిరి.

గ్రంథమును పరిష్కరించి, అవసరములగు చోట్ల లఘువుగా 'వృత్తి'ని కూర్చిన విద్యాంసుల శేర్లు 'జ్ఞాపనము' క్రింద కానరావు. కాని ముఖపత్రమున మాత్రము —

'కావ్యాలంకార సంగ్రహము
సరసభూపాలియము నామాంతరము కలది.
ఇది మ రా రా శ్రీ పచ్చప్ప మొదలారిగాకి
పాఠశాలయందొ బూర్వ మాంధ్రప్రధానోపా
ధ్యాయులుగా నుండినవి కృష్ణమాచార్యులచేతను
తత్పర్యోపాధ్యాయులగు బ సీతారామాచా
ర్యులచేతను, లఘుటిక వ్రాసి, పరిష్కరింపబడి
వై యిరువురిచేతను,
మ రా. శ్రీ కో. శ్రీనివాసపిళ్ల పాఠశా
లాంధ్రో పాధ్యాయులగు కార్యించి నుబ్బ
రాయలు నాయనిచేతను
(18-వ పేజీ చూడుడు)

కథానిక:

జమా - ఖర్చు

శ్రీ పురాణం సుబ్రహ్మణ్య శర్మ

శర్మ వారాధుగా ఒక తెలివైన పనిచేశాడు. నిజంగా వాడి కౌశలం, టైమింగు కనాడె బహుశా ఎవ్వరూ క్రొత్తగా యింత తెలివిగా ఆలోచించాడు. చా! చా! వాళ్ళ కసలు వుత్సాహంలో ముంమా వెసుకొ తెలిసి ఏడుగుండనా? అబ్బే - వాళ్ళ మాటల మృదుని ఎంతంటే అంతని వ్యవహరిస్తారుగా! ఎంత - చెడా - కష్టమూ - సుఖమూ యెప్పుడూ ఏం తెలుస్తాయి గనుకే సంపాదనంతో అయిది ఆఖర్లోను - కానిది కంచాల్లోన.

ఈ పొంతు చిల్లారుతూన్నదనగానే ఒకరి వెంట ఒకరు చొప్పున పుట్టుకొస్తారాయే - నెల్లు పెట్టుగా ఆపకొడిగా ఎన్ని గూచించడమో 'పిల్లల చదువులకి, కట్నాలకి, పెళ్లిళ్ళకి' అంటూ యీ భాండ్ని మొయ్యతేక చివరకు కార్యం మరామతులకు ఆపకొ బయలుదేరటం. లేదా యీలోగా పెళ్లం మనసుపడి చేయించుకున్న నగ లేమన్నావుంటే 'అమ్మో - తాకట్టు పెట్టో' పుభకార్యం అయిందనిపించి, ఆపివేట్ట ఆజవాంతిమూ యింట్లో తిట్టూ-చీవాట్లు వాళ్ళ చేత తింటావుండటం. యిదంతా చిన్నదన మప్పుడు అజాగ్రత్తగా న్యూహించటంవల్ల - సంపాదనలో కొంతన్నా వనకేసుకుని వుండక పోవటంవల్ల వచ్చే అభాండ్రాలు. ముంగు ముందు తిన్నా పెద్ద సంసారికాబోతున్నాడు శర్మ ఏమన్నా తెలివివక్రమనిమి? కొంత డబ్బు ఎల్లానో వెనకెక్కపోతే ముందుముందు పుట్టేపిల్లల చదువులూ, సంపన్నాలూ సాగే డబ్బూ? ఒకవేళ ఎల్లాగో పుడతారయ్యా-పుట్టే పిల్లలంతా మగపిల్ల లేఅవుతారని నమ్మకం ఏమిటి తనకు? ఒకవేళ అడవిల్ల తొక్కుకగా కన్న దనకో భార్య. అప్పుడేనా తనగా వాళ్ళకు పెండ్లిండ్లు, పేరంటాలు చేయించవలసింది? అండలో యీ అడవిల్లున్నారే వాళ్ళ ముస్తా బయితే చూడానికి చిలకల్ల మహా చక్కగా వుంటారుగాని! పిళ్ళ జాకెట్లూ, చీరలకూ, పరికి డీలకూ, చొక్కాలకూ దేశమంతా దోచితెచ్చి యింట్లోపడేసేవాడకన్నా సామర్థ్యం చాలదు అటువంటప్పుడు తనో - నిన్ను మొన్న ఉద్యోగంలో చేరిన గుమాస్తాయేగా. మగవెధవ లన్నారూ! గోచిరుడై పెట్టుకునన్నా బ్రతగ్గలరు ఆడపిల్లలతో అట్లా ఎట్లా? తలన్నా తాకట్టు పెట్టి గాజులు - కపులకు లోలాకులు-ముక్కు పుడక - వెళ్ళో కడినా - కార్తకు పట్టాలూ' చేయించందే నిలవనిస్తారా ఏమన్నావా!

నడస్తూనే ఊహిస్తూ 'శర్మ' వెయ్యిదేవుళ్ళకు వనస్సులో ముక్కుకున్నాడు, 'ఒకవేళ యిస్తే భగవంతుడా! గగనలల్లె యియ్యగాని ఎక్కువమంది అడవిల్లల్నొద్దు నాకు' అని. ఇవన్నీ అతని మనస్సులో అనకున్న వేగాని

తైలకంటే ఎక్కడ వెళ్లం తాటాకులు కడుందో అన్న భయంతోకపోలేదు మానవుడిలో అదే తేకపోతే 'శర్మ' పూసలకు పట్టపగ్గా లుండేవా? ప్రపంచం ఆగేదా?

శర్మకూడా జాతకరీత్యా మంచి అద్భుత వంతుడే ఎంత అద్భుతవంతుడో కాకపోతే పెళ్లం కాపరానికి రావటం, యిచ్చిన 'బియ్యే' పరిక్షలో రీగ్గా ప్యాసుకావటం, వెంటనే వుద్యోగం దొరకటం ఒక్కమాట సంత విసుంది ఇదంతా అద్భుతంకాక యింకేమనాలి? తన కళ్ళతో తనే చూస్తున్నాడాయ్. ఫస్ట్ క్లాసులో ప్యాస్యయ్యే తెలివితేటలిచ్చిన ముఖ్య లోకూడా వుద్యోగాలు దొరకటం లేదు. అందులో బ్రాహ్మణుడు - గనకే 'శర్మ' యిప్పట్నుంచీ పాదుపుగా - వ్యవహరించి సాంసారికజీవనంలో ఆర్థిక విషయం ఒక సమస్య గాకుండా కట్టుదిట్టం చెయ్యాలి అనుకున్నాడు. శర్మ ఒక పని యిట్లా చెయ్యాలి అనుకుంటే అట్లా తప్పకుండా చేసి తీరుతాడు.

అందులో శర్మ బియ్యేలో విశేషంగా అర్థ కౌశ్రుంలో కృషిచేసేవాడాయ్! సామాన్యంగా అందరూ డబ్బునగూర్చి ఆర్థం చేసుకునేది వేరు. శర్మ తెలుసుకున్నది వేరు ఎందు వల్లనంటే కౌశ్రుక్రంగా కొన్ని కొన్ని నూత్రాలమీద డబ్బును విభజించి ఖర్చుపెట్టినట్లుంటే - ఆ లెక్కన ఒకనెల ఓసికడడేలే ముందునెలకు 'బడ్జెట్'ను తయారుచెయ్యవచ్చు. జీవితావసరాలకు చేసే ఖర్చులు-సుఖం నిమిత్తం ఏర్పడే ఖర్చులు - విలాసద్రవ్యాలకోసం చేసే ఖర్చులు - యీ మూడుమార్గాలద్వారానే డబ్బు పెచ్చింపబడుతుంది. అందులో కొన్ని లెగించుకుంటే కొంత వెనక్కు వెళ్ళవచ్చు. అట్లా పెరిగిన మొత్తం భవిష్యత్తులో సంభవించే ఖర్చుల్ని ఎదుర్కొనడానికి తోడ్పడుతుంది. సరే యీ ఆలోచన బాగానేవుంది. ఇందుకు తన వక్కడూ ప్రయత్నించి లాభం లేదు. ఎందువల్లనంటే ఎద్దు ఎండకు, లాగితే, దన్ను నీడకు లొంగుతుంది. తన భార్యయొక్క పూర్తి సహకారం లేనిదే యీ వుద్యమం రాణించదు యదంతా యిన్ని యెండ్లు కాలేజీలకు వేలకొద్దీ పోసినమీదట అర్జించిన విద్యల్లే.. యిది ఒకటి రెండు పాడిమాటల్లో చెబితే యిలాంటి కర్మమవుతుందా? అర్థం అయినా కాకపోయినా భారత వారీమణియొక్క పవిత్రధర్మం ఏదైతే వుందో దానిప్రకారం ఆవిడనువ్వు గోతిలో వురకమంటే పురకాలి! చావమంటే! చావాలి! అంత కష్టమైనపనికా దన కోండి యిది.

శర్మ యీవిధంగా ఆలోచించే సాతా తుగా ఒక తెలివైన పని చేశాడు. అక్కిసునంచి

వచ్చేటప్పుడు లెడ్లు కాగితాల్లో ఒకచిన్న అక్కాంపుస్తకం తయారుచేసి తీసుకొచ్చాడు. తేనేమిటే తెచ్చాడుకాని యీక్రొత్త కార్యక్రమానికి అవిడ వప్పుకోవడమే! రావటం రావటం మనస్సులో ఒక చిన్న రిహాస్సులు వేసుకొని యిలాంటి ఎట్లా అక్కాంట్లు వ్రాయటమో తెలియకపోయి అనుకున్నాడు. తిన్ని మిత్తం నూడుకోజులుగా కాలేజీ లైబ్రరీలో 'బ్యాట్లీహోయ్' - అద్యాపుడు అక్కాంటింకు' పుస్తకమంతా ఒక్కమాటు తుట్టంగా వల్ల వేసి - పొయింట్లు ముఖ్యమైనవి వ్రాసుకు వచ్చాడు. అక్కాంట్లు పుస్తకంలో 'జమా - ఖర్చు'కి రెండు గడు ప్రత్యేకంగా గీసి వుంటాయి. మొట్ట మొదట ఆ రూల్స్ నాటి ప్రాముఖ్యతకు గూర్చి విపులంగా బోధపర్చినమీదట డబ్బువస్తే ఏం చెయ్యాలి - ఖర్చయితే ఏం చెయ్యాలి అన్నది తెలియపరిస్తే చాలు. కర్తవ్యం నెరవేరుతుంది.

భోజనాలు పూర్తికావటం 'శర్మ' లలల్లెల్లా అంటూ సుమారుగా పచార్లుచేస్తూ తొందర చెడుతున్నాడు భార్యను వెంటనే తెచ్చుకు రమ్మని. భోజనందగ్గరే కొద్దిగా యీ సంగతి అవిడ చెవిని పడేసివున్నాడాయ్. అవిడ పూసుకుని పూసుకుని చివరకు - 'ఏమిటండీ చాదస్తం మరీనూ-ఎరిగ్నూ, చాకట్లూ' యిన్నీ ఎరెయ్ తారు నేను మీదగ్గర పాతాయి నేర్చుకుంటే? అంటూ తొమ్మిదన్నరకు తెలిసి యింకా కొయ్యలా పుస్తకాలు వేక బంపసు ముంద రేసుకున్న భర్తని బ్రతిమాలుకు నీ రీతిలో - 'అబ్బ! నిద్ర వస్తూన్నదండీ!' అన్నది

శర్మకు నిజంగానే చిరాకువేసింది అది ముఖంలో కనుపించేసరికి భార్య కొంతెంత తగ్గి 'సరే చెప్పండి - ఏంటా' అన్నది లోకాన్ని వుద్రోంచేటట్లు.

శర్మ ముందర జమఅంటే రాబడి అని, ఖర్చు అంటే వ్యయమని - లెడ్లుకాగితపు గ్లోలో ఎడమ చేతివైపు వ్యయమనీ కుడిచేతివైపు ఖర్చునీ బోధపరిచి వుదాహరణంగా - 'నేను వెయ్యిరూపాయలు తెచ్చాననుకో - దాన్ని ఎక్కడవేస్తావ్?' 'ఎక్కడేమిటండీ బ్యాంకులో వేసుకుంటా ముగా వోయిగా' 'ఇప్పుడెవరో యిచ్చాననుకుంది శర్మకు చిరకు ఎత్తుకొచ్చింది దాన్ని అణుమకుంటూ 'బ్యాంకు సంగతే నిన్నడగలేదు. ఆ డబ్బు యింట్లోకి రాగానే ఏం చెయ్యాలి చెప్పి.'

అవిడ ఒక్కక్షణం ఆలోచించి ఏమనుకుందో ఏమో - 'సంగతి నా కంకుం? మీరూ మామ గారూ - ఆలోచించుకుని ఏదోఒకటి చేసుకుంసుగా. మధ్యన నా కెందుకే అడవెత్తనం! శర్మ ముగ్ధా మాకాడు.

'ఎదో వేళాకోళ మనకుంటున్నావా? యీ పుస్తకంలో వెయ్యిరూపాయల రాబడిని ఎక్కడ చూపించాలో చెప్పి' అంటూ పురిమాడు కొద్దిగా చిన్నబుచ్చుకుంది పాపం.

'అదికాదండీ - వెయ్యి రూపాయలు మీ జీతమ - తేకపోతే వెచ్చిన అప్పా?'

'సరే - అప్పే తెచ్చాననుకో - వెయ్యిరూపాయల రాబడిని ఎక్కడ జమ వేస్తావు వెయ్యి.'

ఆమె వోణుకూ వోణుకూ ఖర్చులకాలంలో వెయ్యిరూపాయలు 'పోస్తు' చేసింది.

'అబ్బబ్బ! - వెయ్యిరూపాయలు అప్పుతేస్తే అది జమా - ఖర్చా? ఈమారు అవిడక్కూడా చిరా కెత్తుకొచ్చింది. కోపంగా - 'వెయ్యిరూపాయలు అప్పుతేస్తే అది జమ ఎట్లాగవుతుంది - అప్పు అప్పే - కట్టికో ప హా సంసారాడాయ్ అప్పిచ్చినవాడు. పోగా అంతా ఖర్చయేదేగా - ఖర్చులో వేస్తే ఏం?'

'శర్మ' సహనాన్ని వదులుకోకుండా, 'వెయ్యి రూపాయలు అప్పుయినా సప్తయినా ప్రస్తుతానికి రాబడి కాట్టి జమలో వెయ్యి. ఊ! అయిదువందల రూపాయ లెట్టి నీకో వీర తెచ్చాననుకో - అప్పుడెట్లా?'

'చాలెండి - ఎవరైనా వింటే వచ్చిపోతారు. మీరే సైకిలో ఏదో కొన్నాననుకోరాదూ!' నవ్వులింది వెలకారంగా

'అట్లాగే - పోనీ అయిదువందల ఖర్చయింది - లెక్కవ్రాయి చూస్తాను.'

'పోనీండి. మీది మరీ విచిత్రం - ఖర్చయిన దాని కిక్ వ్రాసి ఏం ప్రయోజనమంట. వున్న దానిసంగతి చూసుకోక బనాయీ అర్థరాత్రి యీ అంకమ్మ శివారేవిటి మీకు - నాకు నిద్రొస్తూంటే' వెల్లిపోయి తలగడా నర్దుకునీ ఒత్తిలింది ప్రక్కమీద 'ఫ! ఫ! వీడి త! బెట్టినా యింతే - జమా ఖర్చూ బోధపడలేద మనిషికి' అంటూ శర్మ గొణుగుతూండగా ఒక్క కనురు కసిరింది 'జమా లేదు-ఖర్చు లేదు' పడ కోండని

ఇటియల్

ఆదర్శ నివసనది

వూతి నాశిని
క్రిమి నిర్మూలిని
హాయి నిచ్చును
విషసంబంధం
కాదు

ITEOL

TRADE MARK

The Ideal Disinfectant

For all purposes

Prepared by

THE I.T.E. CO.

CHENNAI

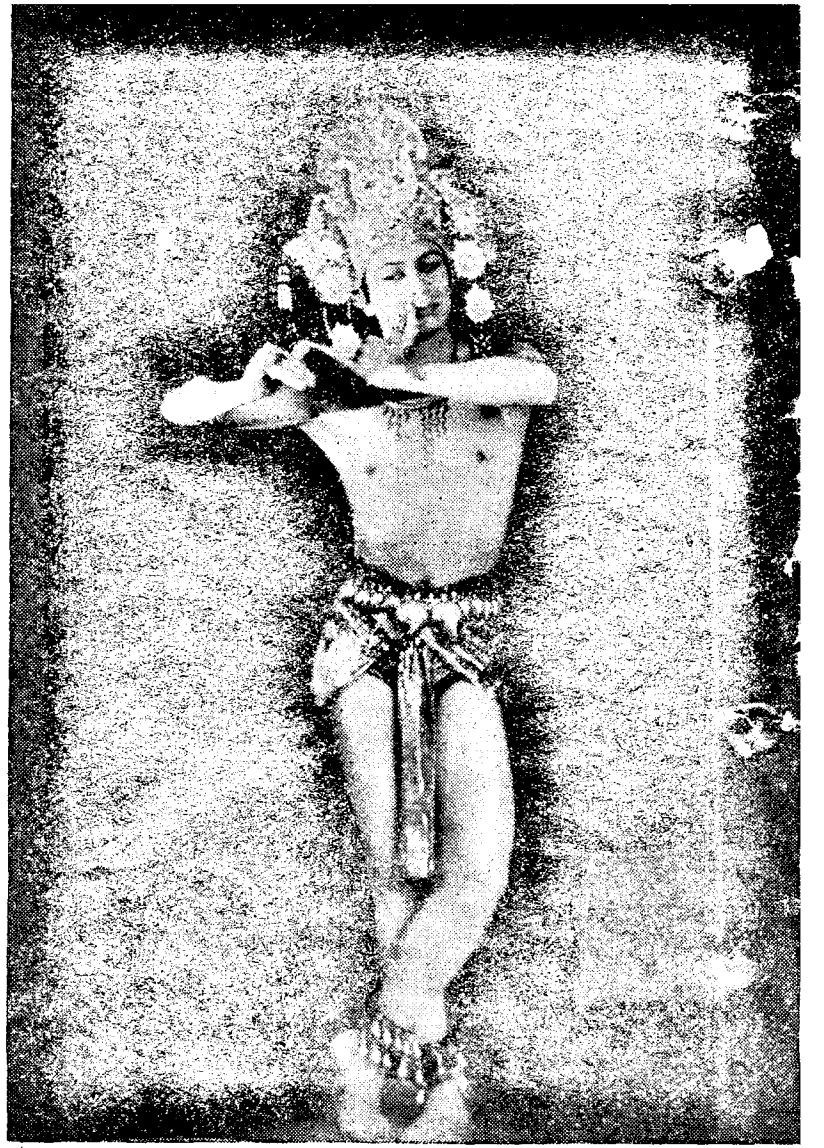
తయారించువారు
డి మైసూరు ఇండస్ట్రియల్ & టెక్స్టింగ్
లాబొరేటరీ లిమిటెడ్,
మల్లేశ్వరం, బెంగళూరు.

విక్రయ ప్రతినిధులు బెన్స్ & కంపెనీ, లిమిటెడ్,
పోస్ట్ బాక్స్ నెం. 63, మదరాసు.

‘నటనం అదినా’ లో రామగోపాల్ భరితనాట్యశంగిమం

రామగోపాల్ ‘గానలాల’ భంగిమం

అంతర్జాతీయ

ఆధునిక బా

‘మొగల్ బాజుమారుని ప్రణయం’ లో కుముదిని, రామగోపాల్.

★
ర
వ
క్
భ
ల
★

య. ఎస్. కృష్ణారావు, అతని ఆధునిక చిత్రం

‘గ్రామ సంత’ నృత్యశక్తిలో లీ

రామగోపాల్ సంధ్యాస్మత్యం

'రాసలీల' లో రామగోపాల్, కుముదిని

ప్రఖ్యాతి గన్న తీయ నృత్య కళ

శ్రీభాగాదేవి తిల్లానా నృత్యం

గాజతీ, అనూరా.

★
మృ
త్వి
భం
గి
వ్య
లి
★

అనూరా సింహాశ జాతీయ (కండ్యన్) నృత్యం

అనగా అనగా ఒకపూల్లో ముగ్గురు అన్నదమ్ములు పుటూ పుండేవారు. వాళ్లు చాలా బీదవాళ్లు. వారికి ఒక పెద్ద సంక్లెట్టుతప్ప మరీ ఏవిధమైన ఆస్తి లేదు. వారా చెట్టునుకీ భాగములుగా బాగించుకొని ఎవరి భాగములను వారు జాగ్రత్తగా కాచుకొంటూ సంక్లెట్టు పండించుకొని తింటూ జీవితము గడపుతూ ఉండేవారు. యిలా కొన్నాళ్లు జరగగా ఒకనాడు ఒక దేవత ముషివాని వేషముతో వచ్చి పెద్దవానిని కొన్ని పండు తినుటకు యాయమని అడిగింది. పెద్దవాడు చాల పండు కోసి ఆ ముషివానికి యిచ్చెను. ఆ ముషివాడు ఆ పండు తింటూ చాల సంతోషంతో వెళ్ళిపోయాడు. రెండోరోజు మళ్ళీ ఆ ముషివాడే రెండవవానిదగ్గరకు వచ్చి కొన్ని పండ్లీయమని అడిగాడు. రెండవవాడు కూడ చాల సంతోషముతో పండు యిచ్చి ఆదరణతో ఆ ముషివానిని తృప్తిపరచేడు మూడవ రోజు కూడ ఆ ముషివాడు మూడవవానిదగ్గరకు వచ్చి మూడవవానిని అడిగి పండ్లు పుచ్చుకొని సంతోషముతో వెళ్ళిపోయాడు.

ఒకనాడు ఆ దేవతే ఒక "సాధువు" వేషంతో యీ అన్నదమ్ముల యింటికి వచ్చెను. వారు లిపుడే కాలక్యత్యములు తీర్చుకొని వారు :స్తుతేను కొనేంగుకు వైలుదేరితన్నాడు అప్పుడు యీ సాధువు వాళ్లను సమీపించి యిలాగ అన్నాడు. "ఏ అబ్బాయిలూ! మీకు స్తుతకుటకు వేరొక మంచి సాధనము చూపస్తాను మీరు శ్రవణ కర్మర లేకుండా జీవించవచ్చు, నాతో రండి" అనెను అందలకు వారు చాల సంతోషపడి వాతో వెళ్ళుటకు అంగీకరించారు. వారు నలుగురు కలసి ఎన్నో అడవులు కొండలు చెట్లు దాటు కొని వెళ్ళాండగా అక్కడ ఒకచోట ఎన్నో పిచికలు వున్నచోట ఆగి ఆ సాధువు: పెద్దవానిని, సీ కేమి కావలెను? అని అడిగాడు. పెద్దవాడు నాకు ఆ పిచిక లన్నీ ఆవులు కేదెలు అయి పోయి వాట్ల పాలను అమ్ముకొని జీవించెదను అనెను. అందుకా సాధువు తన చేతిలోవున్న ఒక మంత్రపు కట్టచే ఆ పిచికలను ఆవులుగను, కేదెలుగను చేసేసి, వీటితో నీవు ఏ కొరతాలేకుండా జీవింపుమని ఆశీర్వదించి తక్కిన యిద్దరి అన్నదమ్ములతో ప్రయాణం సాగించాడు. ఆ పెద్దవాడు ఎటువంటి యిబ్బందిలేక హాయిగా అక్కడ జీవిస్తూ న్నాడు. తక్కిన యిద్దరి అన్నదమ్ములతో వెళ్ళి వెళ్ళి ఆ సాధువు ఒక చెరువు గట్టును సమీపించి రెండవవానిని "సీ కేమి కావలెను? అని అడిగేడు. ఆ రెండవవాడు" ఆ చెరువులంతా కల్లు సముద్రంగా మారిపోయి ఆ సముద్రము నానై యుండాలి అని కోరేడు. ఆ సాధువు మొదటిలాగా ఆ చెరువు 'కల్లు' సముద్రంలా మార్చి ఆ చుట్టూ అనేక కల్లు పాకలు నిర్మించి 'హాయిగా జీవింపుమని' ఆశీర్వదించి 'ఆఖరువానిని

బాలానందం

ముగ్గురు అన్నదమ్ములు

శ్రీ యనమండ్రరూపలి

వెంట బెట్టుకొని తన ప్రయాణం సాగించాడు. ఆఖరువాడిని వెంటబెట్టుకొని వెళ్ళి వెళ్ళి ఒక ఊరు చిగురుకు వెళ్ళి వానితో "సీ కేమి కావలెను?" అని అడిగేడు. అందులకు ఆ మూడవవాడు, యీతను యాయలేని కోర్కె కోరుదామని అనుకొని 'నాకు ఒక మహారాజు కూతుర్ని పెండ్లి చేసుకోవా లని వుంది.' అని జవాబు చెప్పెను. ఆ సాధువు వానిని వెంట బెట్టుకొని ఊరు ప్రవేశించాడు. ఆచూరురాజుకు ఒక కూతురు వుంది.

వీనిలో ఎవరికి నా కుమార్తెను యిచ్చి వివాహం చేయటం? యీ బీదవెధవ నా కుమార్తెను పెండ్లి చేసుకొనేందుకు కాబోలు వచ్చేడు? అని ఆ మూడవవాని వైపు కోసంగా చూసేడు. పాపం! రాజకుమార్లు మంచి మంచి దుస్తులు ధరించేరు. యీ మూడవవాడు సాధారణమైన గుడ్డలతో వుండడంచేత రాజు అలా అన్నాడు. అలా అనగానే ఆ సాధువు లేచి 'రాజా, బీద గొప్ప అనేది ఎటువంటిది? మీరు వేసెడి ప్రశ్నకు

ఆమెను వివాహము చేసుకొనుటకు అనేక రాజకుమార్లు వచ్చియున్నారు. వాళ్లల్లో ఒక ఆచారము వుంది పెండ్లి చేసుకొనేందుకు వచ్చే రాజకుమారులు ఒక గుండ్రని బల్లచుట్టూ కూర్చుని ఏవో కొన్ని పండ్లు భుజించిన తరువాత ఎవరైతే ఆ రాజు చెప్పేడి పనులు చేస్తారో వారికి తన కూతుర్ని యిచ్చుట. యీ సాధువు మూడవవానిని వెంట బెట్టుకొని కోటలోకి ప్రవేశించేసరికి కొంతమంది పెండ్లి కొడుకులు ఒక బల్ల చుట్టూ కూర్చుని ఫలహారములు పండ్లు తింటున్నారు. అక్కడకు యీ సాధువు యీ అబ్బాయిని తీసుకొని వెళ్ళేడు. వానినిచూసి అంతమంది అక్కడ వున్న వాళ్లు నవ్వి, 'యీ బీదవానికి మన రాకుమార్తెను పొందాలనే ఆశ కాబోలు' అని వేళాకోళాలు చేసేరు. యీ మూడవవాడు కూడ ఆ బల్ల దగ్గర కూర్చుని అమర్చబడియున్న ఫలహారాలు తింటూండగా రాజువచ్చి

చెప్పేడిపనిని యీతను చేయగలడు.' అనెను. అంత నారాజు తనతోటలో మూడు సంపెంగచెట్లు వతి తెల్లవారి అయేసరికి ఎవరిచెట్టుకు పువ్వు పుట్టునో వారికి నా కుమార్తె నిచ్చెదను అనెను. పెండ్లి చేసుకొనుటకు వచ్చి యున్న యిద్దరు రాజకుమారులు యీ తని మాట వినేసరికి గుడ్లు తేల వేసేరు. కాని యీ మూడవవాడికి మాత్రం ఏభయం లేదు తోటలో పాతినమూడు మొక్కలను మూడవవాడు, యిద్దరు రాజకుమారులు నిక్కొక్కరు ఒక్కొక్కటి చొప్పున తీసుకొన్నారు. తెల్ల వారుతోంది. రాజకుమార్లు అప్పుడే పాతిన మొక్కకు పువ్వు ఏమిటి? అని చేయు నదిలేక పూరుకొన్నారు. కాని యీ సాధువుయొక్క ప్రభావంచే మూడవ వాడు తీసుకొన్న మొక్కపై తెల్లవారయే సరికి అనేక సంపెంగ పువ్వులు నిర్మించేడు. అది చూచి అంతా ఆశ్చర్య పడ్డారు. రాజు తన కూతుర్ని యిచ్చి

మహావైభవంతో వివాహం చేసేడు. వివాహం చేసిన 3 వారా వాతో ఆ స్త్రీను పంపేయదలచి అనేకమంది వారంతో పంపగోరును. అవిపిమ్మా వద్దని ఆ సాధు చెప్పేడు. భార్యాభర్తలు, ఆ సాధువే రాజనగరంకి తిరిగి వచ్చేస్తున్నారు. అక్కడ ఒక చోట ఒక పాకవిర్మించి వారిని అందులో తాను తిరిగి వచ్చే

వరకు ఉండమని ఆజ్ఞాపించి ఆ సాధువు మాయమయిపోయెడు. యిలాకొన్ని సంవత్సరాలుగడచిపోయాయి.

మొదటి యిద్దరు అన్నదమ్ములు యీ సాధువు మాటే మర్చి పోయి గొప్ప జమీందారులైపోయారు. ఒకనాడు ఆ సాధువు ముప్పివాని వేషముతో ఎండలో పెద్దచాయింఘాటికి వచ్చి 'కొంచము పాలు యాయమని అడిగాడు' ఆ పెద్దవాడు చాల నిరసన భావంతో వానికి పాలు యాయకుండా, తిట్టి కేకలువేసి గంతుశాడు. ఆ ముప్పివాడు కోసంతో "నీవు తిరిగి బీదవాడవై నీ పూర్వపు యింటిలోనే ఉడిపుం" డని శపించేడు పెద్దవాడు తన ఐశ్వర్య మంతా పోగొట్టుకొని పూర్వపు దరిద్రం అనుభవిస్తూ న్నాడు.

రెండవ రోజు ఆ ముప్పివాడు రెండవవానిదగ్గరకు వెళ్ళి కొంచము కల్లు యాయమని అడిగాడు. వాడో కూడ. తన అన్నగారినిగే వారిని తిరిస్కరించాడు. ఆ ముప్పివాడు పైవిధంగానే శపించేశాడు. వాడుకూడ దరిద్రుడైపోయాడు. ఆఖరికి మూడవ వాడు వున్న చోటుకు వెళ్ళి ఒక రోజు నిలవడానికి స్థలం అడిగాడు. మూడవవాడు ముప్పివానిని చాల ప్రేమతో ఆనరించి భోజనము పెట్టి పండుకొనుటకు చోటు యిచ్చి బాగా గౌరవం చేశారు. వారల్లు చేసినందుక ముప్పివాడు సంతోషించి ఆ పోనొక దివ్యభవనంగా చేసేసి మాయమయిపోయాడు. భార్యాభర్తల ఆశ్చర్యపోయి ఆ ముప్పివాడు దేముడతలచేరు. వారాభవనంలో హాయిగా కాలం గడిపారు.

గనోక్సెల్
శిశునిగంతు గంటలోగడచు
శుశ్రూషాపరిరక్షణ

నారసింహలేహ్యము
బంగారు చేర్చబడినది మేహము విశ్వా విప్లవ వ్యవస్థమును హరించి బంధ కాంధిని వీర్యవృద్ధిని కలిగించు వరప్రసాదము -
తుల్య ద్రవ్య 3.4.0 పోస్టేజీ 10 ఆ
పి సి ఏ థియేటర్స్, మేనేజర్ మొగ్గురెడ్డి
బ్రాంచి 7 సీమ మొదటిబి.బి. గాను

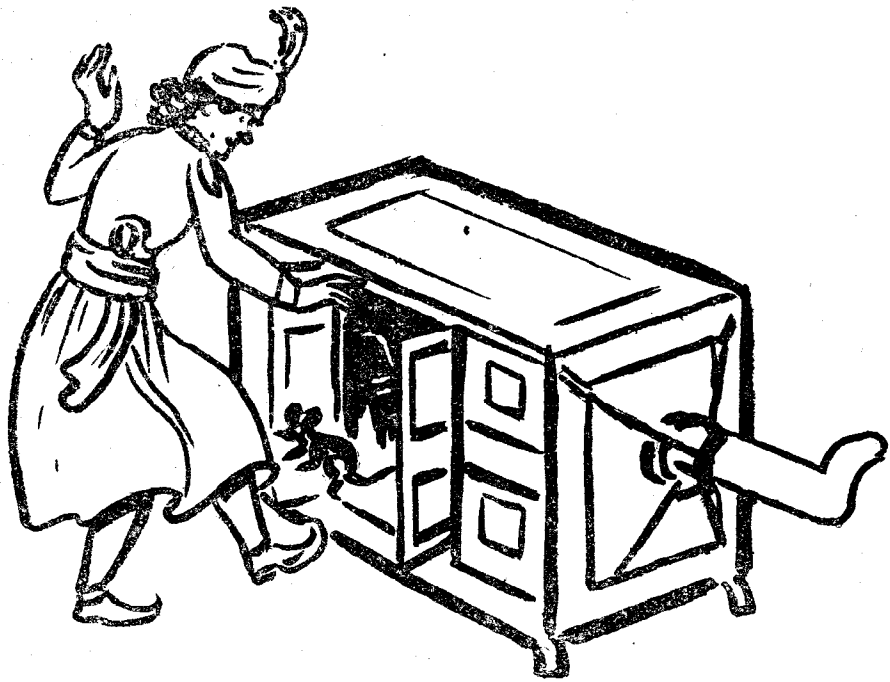

రాచ ఎలుక

శ్రీమతి నిష్ఠల ఇందిరాదేవి

అనగా అనగా ఒక రాజు. ఆ రాజుకి ఏడుగురు కొడుకులు. ఆరుగురికి పెళ్ళిచేసెను. ఏడవవాడికి చేద్దామంటే వాడికి ఎవ్వరూ నచ్చలేదు. అందుచేత తండ్రి కొడుకుకి కొంత ధనమిచ్చి 'నువ్వే తగినపిల్లని చూసుకొని పెండ్లి చేసుకో' యిక నే నేమీ చెయ్యలేనని యింటినుంచి పంపివేసెను. అలాగ వెళ్ళగా వెళ్ళగా పేదరాసి పెద్దమ్మ యింటికి రాజకుమారుడు చేరుకొని నీ పరంగా మంచినబంధం చూస్తే నీకు చాలా ధనమిస్తానని పెద్దమ్మని కోరగా ఆమె ప్రక్కయింటి అమ్మాయిని చూపించెను. రాజకుమారుడు నచ్చిందనగానే ప్రక్కయింటి అమ్మాయికి బదులుగా ఒక ఎలుకను పల్లకిలో

తన తండ్రి యిచ్చిన ఆ జ్ఞ చెప్పగా యంతమాత్రానికి విచారం ఎందుకు? నేను తప్పకుండా చేయగలనని మిగిలిన ఎలుక లన్నిటిని పిలిచి వాటి సహాయంతో తెల్లవారకుండా బియ్యముగా మార్చెను. ఈమారు రాజుగారు మీ మీ గృహాలకు సున్నాలువేసి బొట్టు పెట్టాలని ఆజ్ఞాపించెను. తిరిగి రాకుమారుడు విచారగ్రస్తుడై వుండెను. ఎలుక కారణమడుగగా రాజుజ్ఞ తెల్పెను. ఎలుక మిగిలిన ఎలుక లన్నిటిని పిలిచి తోకలతో పెల్లవేసి తోకలతో బొట్టుపెట్టి చాలా అందంగా అలంకరించెను. రాజుగారు ఆఖరి కోడలిగృహము చాలా అందంగా వుందని మెచ్చుకొనెను. గాని కోడల్ని

వుంచి చిన్న కన్న ముంచి తలుపు లన్నీ బంధించి రాజకుమారునితో: 'అమ్మాయికి చాలా సిగ్గు, భయము అందు చేత యింటికి వెళ్ళేవరకు నీవు చూడ కూడదు. ఇంటివద్ద అయిననూ తలుపు లన్నీ బంధించి చూడవలె' నని చెప్పి రాజు యిచ్చిన ధనం తీసికొనెను. రాజకుమారుడు అక్కడ్నుంచి తన దేశమునకు వెళ్ళెను. తన సోదరులంతా నీ భార్యని చూపని కోరితే రేపు మాపు అని జరుపులు పెట్టుచుండెను. ఒకనాడు తలుపు లన్నీ బంధించి పల్లకి తలుపు తెరువగా చంగు చంగున గంతు లేసుకుంటూ ఎలుకపిల్లి కనబడగానే పెద్దమ్మ మోసం చేసిందని విచారవదనుడై వుండగా ఎలుక, "రాజు విచారింపకుము నీవు ఏది కోరితే అదే చేస్తాను" అని ధైర్యము చెప్పెను. ఒకనాడు రాజుగారు తన కోడళ్ళ పనితనం పరీక్షించుటకై రాసులకొలది ధాన్యమిచ్చి 'తెల్లవారే సరికి' బియ్యముగా అవాలి అని చెప్పెను. అందరుకోడళ్ళు ఆ పని చేయుటకు సిద్ధపడిరి. గాని కడసారి రాకుమారుడు ఆలోచిస్తూ గదిలో కూర్చుండగా ఎలుక మీ ఆలోచనకి గల కారణ మేమనగా రాజకుమారుడు

కొడుకు చూపుట లేదు. కోడల్ని ఎలాగైనా చూడాలని అందరి కోడళ్లనీ చెరువుకి వెళ్లి నీళ్లు తెమ్మనెను. ఇన్ని గండాలు గడిచేయి ఈ గండం ఎలాగ గడుస్తుందని రాకుమారుడు విచారించుచుండెను. ఎలుక మీ కేమీ విచారం వొద్దు నేను తప్పకుండా నీళ్లు తెస్తానని చెప్పి మిగిలిన ఎలుకల సహాయంతో యింటికి చెరువుకి స్వరంగము త్రవ్వి ఒక ఎలుక తోక యింకొక ఎలుక తోకకు ముడి పెట్టి ఈ విధంగా అన్ని ఎలుకలు బిల్లివెను దొర్లించుకొని చెరువుకి చేరెను. రాచ ఎలుక ప్రమాదవశాత్తు బిం చె తో సహా చెరువులో పడి చనిపోయెను. రాద ఎలుక ఎడబాటు సహించలేక మిగిలిన ఎలుక లన్నీ పెద్ద ఏడ్పులు ఏడ్పుచుండెను. అప్పుడు పార్వతి పరమేశ్వర్లు ప్రత్యక్షమై మీ విచారమునకు గల కారణ మేమని అడుగగా అవి జరిగిన సంగతంతా చెప్పగా పరమేశ్వరుడు మృతరాచఎలుకపై నీళ్లు జల్లగా పనుహారేళ్ల బాలకు మార్తెగా మారెను. ఆమె వారికి నమస్కరించి నాభర్త నన్ను పోల్చుకొనుటకు ఏదైన గుర్తు వుంచండి అని కోరగా ఆమె చేతిమీద చిన్న ఎలుక బామ్మను

స్వప్నించెను. తళ తళ మెరిసే బిందెతో కళ్ళ కళ్ళలాడే ముఖంతో వుండే అందాలరాణి యింటికి చేరగానే రాజకుమారుడు పోల్చుకొనలేక ఆశ్చర్యంతో చూచుచుండగా ఆమె

జరిగినసంగ తంతా చెప్పి చేతిమీద గుర్తు చూపగానే పోల్చుకొనెను. రాజు గారు అందాల రాణికి రాకుమారుడికి మహావైభవంగా వివాహం చేసెను.

గొడ గూ చి

శ్రీమతి ఇవటూరి శ్యామలాదేవి

గొడగూచి శివదేవుని పుత్రిక. ఈమె తల్లి సర్వమంగళ. తల్లిదండ్రులకే కాకుండా ఆ పూరివారందరకు ప్రിയమైన బిడ్డ.

అనమదలలో భోగేశ్వరుడనే దేవునికి శివదేవుడు నిత్యము కుంచెడు పాల నిచ్చేటటువంటి ఆచారము అతనికి వంశపారంపర్య వస్తోంది.

గొడగూచి సహజ సౌందర్యమైన బాలిక. అందుచేత ఇరుగు పొరుగు వారు ఈ బాలికని తమ ఇంట్లకు తీసుకు వెళ్లి ఆమెను వివిధాధరణముల చేత అలంకరించి పాలు మీగడ పెట్టే వారు. తోటిబాలికలు ఈమె సౌందర్యమును చూచి ముగ్ధు లవుతుండే వారు. ఇట్లా వుండగా—

ఒక రోజున గొడగూచి తల్లి దండ్రులు శ్రీశైలము వెళ్లదలచి గొడగూచిని పిలిచి "తల్లి మేము, నీ మామ కలిసి శ్రీశైలము వెళుతాము. నీవు ఇంటిదగ్గర వుండి రోజూ భోగేశ్వరు నకు కుంచెడు ఆవుపాలు అర్పించుతూ వుండు. మేము కొద్ది దినాల్లో వస్తాము." అని చెప్పగా నాబాలిక దిగులుతో నన్నొక్కర్తిని వుంచి వెళ్లుట న్యాయమేనా? నాకు కూడా మల్లికార్జునుని చూడాలని వున్నది. అని చెప్పెను.

అప్పుడు తల్లి కూతుర్ని ఓడారుస్తూ 'అటకమీద అటుకు లున్నవి పెట్టెలో ఖహారపుకాయ లున్నవి. కావలిస్తే తిను. మేము వచ్చేటపుడు నీకు మంచి సవరము, జాభువాగాజులు, మంచి ముత్యపు ముక్కు-పుడక తెస్తాము' అని చెప్పి వచ్చింది వెళ్లిపోయిరి.

తరువాత గొడగూచి స్నానము చేసి, బట్టలు కట్టుకొని, ఒక కుంచెడు ఆవుపాలు పితికి, వాటిని కాచి గిన్నెలో పోసి వానిపైన మూతవేసి ఆలయము చేరి గర్భగుడి ప్రవేశించి పాలు లింగ మెదుట బెట్టెను. ఎంత నేపటికిని పాలు లింగము త్రొగలేదు. వాలు కొంచెము కూడ తగ్గలేదు. వాప మామెకు దిగులుతోబాటు తండ్రి కోపించునను భయము కూడా కలిగెను. అప్పు డామె శంకరునితో దేవా! పాలు ఎందుకు త్రొగలేదు? పాలలో చక్కెర తక్కువయ్యెనా? పాలు రుచిగాలేవా? శంకరా! నీకు కావలసినది ఏదో అనుగు నేను తెస్తాను. అటుకులు కావాలా? ఖహారపుపండ్లు, ఆరటి పండ్లు కావాలా? అని లింగమును అనేకవిధముల అడిగెను. కాని లింగ మేమియు సమాధానమును చెప్పలేదు. చివరకి

(18-వ పేజీ చూడుడు)

★ బానిసత్వానికే ఓటు! ★

శ్రీ కె. వి. శేఖర్ బి. వి.

హృదయాన్ని అలముకొన్న వివాదాంత జీవితస్మృతి నన్ను బానిసగా మార్చింది! ఒకప్పు డనుకొన్నాను— కవి సౌదామని మరొకప్పు డనుకొన్నాను— మంత్రి సౌదామని. కానీ, నేను కట్టికొన్న గాలిమేడలు పునాదులు లేనివై కూలి పోయాయి, నిరుత్సాహివై, నిర్జీవివై బానిసత్వానికే వోటు చేశాను. అందుకనే, పగలు పడకొం డయ్యేసరికి తిన్నగా ఆఫీసు కెల్లాలి. ఆఫీసర్ని చూచినపుడు వంగి సలాము చేయాలి అంతేవా? ! ! 'బ్రూక్' అంటే 'క్షమించండి' అనాలె !!!

నీ కేమీ తెలిదంటే శాంతిగా తల పంకించాలి నువ్వు నా చెప్పకొండా తేలువంట కన్నీరు పెట్టాలె..... లేకుంటే 'విహేవియర్' కు బ్లాక్ మార్కు! ఇన్నీ యోచించుకునే బానిసత్వానికే వోటు చేశాను. ఒకప్పుడు, నీరరక్తం వ్యక్తిత్వాన్ని వెల్లడిస్తే దానిని చల్లార్చే యత్నం చేస్తాను. లేకుంటే ఏ ప్రదేశపు భావాలో పొంగి నింగి కెగిరితే ఉద్యోగం వూడి నిరుద్యోగి నౌతాను ఆకలి నుటలు కాశలు తౌతాను అందుకే, బానిసత్వానికి వోటు చేస్తాను ! ! ! ! !

మన రాష్ట్రం : మన దేశం

(9-వ పేజీ తరువాయి)

గుర్తింబును సమస్యను అర్థంచేసుకుని కత్తెకారం తమ కార్యాన్ని సమన్వయించు కోవడం ప్రజల కర్తవ్యం. దేశ ఆర్థికపరిపాలన రాజ్యాంగవిషయాలలో ఆ పేజీనికే లొంగక కార్యదక్షత చూపడం నాయకుల కర్తవ్యం.

మంత్రులపై పర్యాదుల విచారణ:

అఖిలభారత కాంగ్రెస్ కార్యవర్గం ఈవారం సమావేశమై మద్రాసు మంత్రివర్గ వ్యవహారాలను గురించి, బెంగాల్ కాంగ్రెస్ వ్యవహారాలను గురించి కొన్ని నిర్ణయాలు చేసింది. కొందరు మద్రాసు మంత్రులపైగా ఇతరులపైగా ప్రకాశం ప్రభుత్వం చేసిన ఫిర్యాదులను గురించి ఫిర్యాదుల వాదనను స్వయంగా విన్నది. తరువాత ప్రధాని శ్రీ కుమారస్వామిరాజాగారు ఈ విషయమై చర్చించింది. చెన్నరాష్ట్ర కాసనభ కాంగ్రెస్ పార్టీ నాయకులుగా, సభ్యుల సక్రమ వర్తనకు తాము బాధ్యులై నందువల్ల, ఈ ఫిర్యాదులు సక్రమమైనవో లేవో లేక కేవలం నిరాధారమైనదో పరిశీలించే అధికారం తమ కున్నదనీ, అటువంటి అసక్తాభివ్యవధి తమ కివ్వరలేననీ శ్రీ కుమారస్వామిరాజాగారు కార్యవర్గాన్ని కోరారు. అంతే ప్రకాశం ప్రభుత్వం ఫిర్యాదులపై విచారణ తీరిగి మొదటి కొచ్చిందన్నమాట.

పార్టీ సభ్యులు నాయకులపైగాని, మంత్రులపైగాని చేయవలసిన ఫిర్యాదు లేవనా ఉంటే ముందుగా వానిని పార్టీ నాయకునికి సమర్పించాలి. పరిశీలన, విచారణ తరువాత అంతా ఈ రాష్ట్రంలోనే జరగాలి. ఇదివరలో శ్రీ ప్రకాశం ప్రభుత్వం అటువంటి ఫిర్యాదుల్ని అప్పటి పార్టీ నాయకునికి, పార్టీ కార్యకర్తానికి అందచేసి, కక్షలు అప్పటి రాష్ట్రపతి ద్వారా కేంద్ర ప్రసాద్ గారికి పంపారు. రాష్ట్రపతి పార్టీ నాయకుని ద్వారా మంత్రులచేత సంజాయిషీలు ఇప్పించారు. వీని సంగతి ఆ తర్వాత ఏమయిందో తెలియదు చాలా పర్యాయాలు ప్రకాశం గారు రాజేంద్ర ప్రసాద్ గారితో సంప్రదించుట జరిపారు. ఆ తరువాత మంత్రివర్గపు సన్నిహితుల సమయంలో శ్రీ ప్రకాశం గారు కొత్త పార్టీ నాయకులు శ్రీ కుమారస్వామిరాజాగారికి ఒక లేఖ వ్రాశారు. ఎవరిపై ఫిర్యాదులున్నవో వారిని మంత్రివర్గంలో చేర్చుకోరాదని ఈ లేఖలో నూచించారు. కాని శ్రీ కుమారస్వామిరాజాగారు ఈ సూచనను మన్నించలేదు. ఆ పైన ప్రకాశం ప్రభుత్వం తమ ఫిర్యాదుల్ని కాంగ్రెస్ కార్యవర్గానికి నివేదించారు. అప్పటికి కాంగ్రెస్ అధ్యక్షుడవలెంటే దాని పట్టాభిగారు, కార్యదర్శి పదవిలోకి శ్రీ కళావేంకటాచార్యుగారు వచ్చారు. ప్రకాశం ప్రభుత్వం ఆరోపణలకు గురైనవారిలో శ్రీ వేంకటాచార్యుగారికూ.

ఈ ఫిర్యాదులను విచారించడానికి రాష్ట్రపతి పట్టాభిగారు సంయుక్త కార్యదర్శి శ్రీ శంకరావ్ దేవ్ గారిని నియోగించారు. చెన్నపట్నంలో శ్రీ దేవ్ గారు విచారణ జరిపారు. దాని రాజేంద్ర ప్రసాద్ గారికి మంత్రులు సమర్పించిన సంజాయిషీల ప్రతులను తమ కివ్వాలని ప్రకాశం ప్రభుత్వం పట్టుబట్టారు. శ్రీ దేవ్ నిరాకరించారు. అంతలో ఫిర్యాదు చేసినవారు విచారణ సమయంలో శ్రీ దేవ్ గారికి తోడ్పడలేదు. అయినా శ్రీ దేవ్ గారు వీలైనంతవరకు అన్ని విషయాలను విచారించి తమ నివేదికను కాంగ్రెస్ వర్గానికి సమర్పించారు. ఫిర్యాదులు సక్రమమైనా కాకపోయినా కాంగ్రెస్ ప్రతిష్ఠకు భంగకరంగా ఉన్నాయనీ, ప్రజల్లో కాంగ్రెస్ నాయకులపట్ల, మంత్రులపట్ల కలిగిన నిరసన శాస్తాన్ని, విరక్తి భావాన్ని తొలగించడానికైగా ఏదో ఒకరకం విచారణ జరపాలనీ శ్రీ శంకరావ్ దేవ్ సూచించారు.

శ్రీ దేవ్ గారి నివేదిక విషయాలు ఒక ఢిల్లీ శారపత్రికలో ప్రచురితమైనాయి. దాని ప్రకారం శ్రీ శంకరావ్ దేవ్ దాదాపు

ఫిర్యాదులన్నీ విచారణకు నిలవజాలవన్నీ ఆ ప్రాయం ప్రకటించారు. ఈ ఫిర్యాదులు రాజానికి ముఖ్య కారణం కాంగ్రెస్ లెజిస్లేషన్ పార్టీలోని వర్గవిరోధాలే హేతు వన్నారనీ, మంత్రిపదవులూ, అధికారం చేజిక్కించుకోలేని వారు కోపంపట్టలేక అధికారంలో ఉన్న వారిని రచ్చ కీడవాలనే ఉద్దేశంతోనే ఈ ఫిర్యాదులు చేసినట్లు తమకు తోచిందన్నారు. కాని ఫిర్యాదులలోని కొన్ని విషయాలు కాంగ్రెస్ ప్రతిష్ఠకు భంగకరంగా ఉన్నాయనీ, ప్రజల్లో వీనిని గురించి విరివిగా ప్రచారం జరిగిందనీ- వీనివల్ల కాంగ్రెస్ సంస్థపట్ల ప్రజల్లోగల ఆదరాభిమానాలు తగ్గుతున్నాయనీ, అందువల్ల వ్యాయ విచారణగాని, మరొక తరహా విచారణగాని జరపడం మంచిదని సూచించారు. ఈ సూచన ప్రకారం కాంగ్రెస్ కార్యవర్గంలో ఫిర్యాదులపై విచారణ జరపడానికి సుముఖత ఏర్పడింది. అయితే ఫిర్యాదులలో రాజకీయాలకు సంబంధించినవానిని మినహాయించి పరిపాలనా వ్యవహారాలలో అక్రమాలు అవినీతిని గురించి మాత్రమే విచారణ జరపాలని కార్యవర్గం నిశ్చయించింది. అయితే విచారణ జరిగేలోగా పార్టీ నాయకులైన తమకు పరిశీలనకు వ్యవధి కావాలని ప్రధాని కుమారస్వామిరాజాగారు కార్యవర్గాన్ని కోరారు. మంత్రుల సక్రమ వర్తన కెలా బాధ్యుల వర్గ భేదాలతో నిమిత్తం లేకుండా సర్వసభ్యులను సంతృప్తి పరచడానికి అలాగే బాధ్యులైన శ్రీ కుమారస్వామిరాజాగారు ఇది వరకే ఇటువంటి పరిశీలన చేసి ఉండవలసిందని కోందరి అభిప్రాయం. ప్రయోజనం మాట అటుంచి, ఇప్పుడైనా పరిశీలించడం పార్టీనియ మాలను పాటించడం అవుతుంది. ఇదివరలో ఫిర్యాదులపట్ల శ్రీ శంకరావ్ దేవ్ గారికి లభించిన సహకారం ఇప్పుడు శ్రీ కుమారస్వామిరాజాగారికి లభిస్తుంది. ఫిర్యాదులలో రాజకీయపరమైన అభిప్రాయ భేదాలకు సంబంధించినవీ, కేవలం వర్తన వ్యవహారాలకు సంబంధించినవీ ఈ పరిశీలనలో తొలగించబడవచ్చును. పరిపాలనలో మంత్రుల అనవసర జోక్యం, అక్రమాలు, అవినీతికి సంబంధించినవీ, విచారింపదగినవీ ఫిర్యాదులను వానిపై శ్రీ కుమారస్వామిరాజాగారు, శ్రీ ప్రకాశం గారు తమతమ అభిప్రాయాలను వ్రాసి కార్యవర్గానికి పంపించగలరు.

వీనితోపాటు ప్రకాశం మంత్రివర్గంపై పూర్వం కొందరు కాసనభ్యులు మోసిన నేరాలను కూడా, ముఖ్యంగా పై లెంటో వాలీ కలప కంట్రాప్టు సందర్భంలో శ్రీ ప్రకాశం గారు అంచం వుచ్చుకున్న విషయమై, విచారణ జరపాలనీ, ఈ విషయమై తమకు కొందరు మంత్రులు నోటిమాటగా తెలియజెప్పారనీ శ్రీ శంకరావ్ దేవ్ నివేదికలో సూచించారు. అది కూడా విచారింపబడవచ్చును.

ప్రజల్లో అసంతృప్తి:

మొత్తానికి కాంగ్రెస్ పట్ల ప్రజల్లో ప్రబలి అసంతృప్తిని తొలగించడానికి కేంద్ర కార్యవర్గం, కేంద్ర ప్రభుత్వం కూడా నడుంకట్టాయని చెప్పవచ్చును. ప్రజాభిప్రాయాన్ని కాంగ్రెస్ నాయకులు, కేంద్ర కార్యవర్గం, కేంద్ర ప్రభుత్వం రాష్ట్ర ప్రభుత్వాల ద్వారా అదరించడంలేదనే మాట ప్రజల్లో పాకింది. ఆంధ్ర రాష్ట్రం విషయంలో ఆంధ్ర దేశ శివ కైకవాంఛను కేంద్ర ప్రభుత్వం, కేంద్ర కాంగ్రెస్ కార్యవర్గం నిరాదరిస్తున్నాయనే అభిప్రాయం ప్రజల్లో స్థిరపడి పోయింది. కాంగ్రెస్ వాదులు పరిపాలనా విషయాలలో జోక్యం కలిగించుకుంటున్నారనీ, అధికారంలో ఉన్న కాంగ్రెస్ వాదులు అక్రమ పక్షపాతంతో వ్యవహరిస్తున్నారనీ ప్రజలంతా తలుస్తున్నారు. కాంగ్రెస్ వాదుల్లో వారిలో వారికి విరోధాలు సంభవించినందున ఇవి బహిరంగమైనాయి. అటువంటి విరోధాలు లేకపోతే, కాంగ్రెస్ వాదులపై ఇటువంటి నేరాలు ఆరోపించబడేవా అని ఆలోచిస్తే, అవుననే అందరికీ తట్టుతుంది. అయితే అప్పుడు ఆరోపణలు చేసేవారు, నిందించేవారు, ప్రచారం చేసేవారు అన్యపక్షాలవారవుతారు. ముస్లిం లీగ్ అయితే వారిని మతోన్మాదులంటారు. కమ్యూనిస్టులయితే ఆరాచకవాదులని చెప్పి నిరాకరిస్తారు. కాని ఇప్పుడు కాంగ్రెస్ వాదుల్లోని విరోధకత్వవారు కావడంవల్ల అధికారం చేజిక్కించుకోలేక ఆశాభంగం పొందిన వారంటున్నాం. ఇందులో కొంత సత్యం లేకపోలేదు. కాని ప్రజల్లో అసంతృప్తి నిరాశ, నిస్పృహ వ్యాపించాయనే సత్యాన్ని మాత్రం కాంగ్రెస్ వాదులంతా గుర్తించడం ఈనాడు అవసరమని చెప్పడానికి ఇటీవల సంఘటనలే తార్కాణం. దేశంలోని పరిస్థితులే కారణం. అసంతృప్తికి కాంగ్రెస్ వాదుల్లో అనైక్యత, అధికారవాంఛ హేతువులు కావచ్చును. లేక పరిపాలనా దక్షతలోపం కారణం కావచ్చును. లేదా అనికారంలో ఉన్న వారి అవినీతి, అక్రమ వర్తన కారణం కావచ్చును. అదీ కాక పోతే శత్రుపక్షాలు, శత్రువర్గాల దుష్ప్రచారానికి ప్రజలు లోబడటం కారణం కావచ్చును. మొత్తానికి అసంతృప్తికి గల హేతువుల్ని విచారించి, వానిని తొలగించవలసిన అవసరం ఉందని కేంద్ర ప్రభుత్వం, నెహ్రూ, పటేల్ గార్లు గుర్తించారు. వారివలెనే రాష్ట్ర ప్రభుత్వాలు కూడా ప్రజాభిప్రాయాన్ని గమనించవలసిన అగత్యం ఉంది.

అయితే శ్రీ శంకరావ్ దేవ్ నివేదికలోని ఒక విషయాన్ని గమనించవలసి ఉంది. మద్రాసు కులపక్షపాతి విధానం గురించి చర్చిస్తూ, అది కీజే అయినప్పటికీ, ప్రజల్లో కొన్ని వర్గాల్ని తృప్తిపరచవలసి ఉన్నందువల్ల ప్రభుత్వం ఆ విధానం అవలంబించవలసి వచ్చిందని శ్రీ శంకరావ్ దేవ్ సమర్పించారు. అయితే ఈ లెక్కని ఆక్రమ పక్షపాతిగా కూడా సమర్పించవచ్చును. కంట్రాప్టులు, లైసెన్సులు పర్మిట్లు ఇచ్చి కాంగ్రెసుపక్షంలో చేరినవారిని తృప్తిపరచ

ముఖచిత్రం : రామగోపాల్ 'రాసలీల' లో శ్రీకృష్ణ

వలసిన అగత్యం ఉంటుందేమో? సంఘంలో సర్వవర్గాలకీ ప్రభుత్వం ఏర్పాటుచేసే సౌకర్యాలు సమానంగా లభించాలనే సిద్ధాంతాన్ని బట్టి ఈ కులనిష్ఠుత్వి అనుసరిస్తున్నారని శ్రీ శంకరావ్ దేవ్ నివేదికలో చెప్పారు. ఇది కేవలం మంత్రివర్గాన్ని సమర్పించాలనే ఉద్దేశంతో చెప్పినదేకాని వాస్తవికతగా వున్నది సమగ్రంగా పరిశీలించి చెప్పినమాట కాదు. చెన్నరాష్ట్ర ప్రభుత్వం అనుసరిస్తున్నది ప్రజల చెప్పిన సిద్ధాంతం కాదు. దానికి సరిగ్గా వ్యతిరేకం. ప్రభుత్వమిచ్చివస్తూ వాస్తవంగా లభించవలసిన నిమ్మజాతులకు ఏలగీ చేపకక పోగా, మధ్య తరగతిలోని కొద్ది బ్రాహ్మణేతర కులాలవారికి మాత్రమే లాభిస్తోంది. వారు విద్యలోగాని ఆర్థికంగా గాని హీన స్థితిలో ఉన్నారనేమాట అబద్ధం. బ్రాహ్మణుల్లో జనాభాలో విద్యారంతుల నిష్పత్తి ఎంత ఉందో ఆ కులాలవారిలోనూ అంతే ఉంది. భాగ్యుల్ని బట్టి మానినా అంతే. విద్య, వృత్తి మొదలైన వానిలో సమర్థతను బట్టి మాస్తే కూడా అంతే. దీనివల్ల శ్రీ దేవ్ పరిశీలన సమగ్రమైనది కాదని తేలిపోతోంది. కేంద్ర కార్యవర్గం విచారణ జరిపించేటప్పుడు సమర్థులైనవారినీ, పక్షపాత రహితులైనవారినీ నియమిస్తేగాని ప్రజల్లో అసంతృప్తిని తొలగించి, ప్రభుత్వాలపట్ల విశ్వాసం పునరుద్ధరించడం సాధ్యపడదు.

పశ్చిమ బెంగాల్ లో తిరిగి ఎన్నికలు:

పశ్చిమ బెంగాల్ లో ఆరుమాసాల్లో తిరిగి కాసనభ్యుల ఎన్నికలు జరపాలని కాంగ్రెస్ కార్యవర్గం నిశ్చయించింది. కాంగ్రెస్ లోని వైరిపక్షాలను ధ్వంసం చేయడానికి కుదరనందువల్ల ఇటువంటి నిర్ణయం చేశారు. పశ్చిమ బెంగాల్ లో కాండికీకుల సమస్యపట్ల కాంగ్రెస్ రాజకీయాలు కలుషితమైనాయి శ్రీ శంకరావ్ దేవ్ చెప్పినట్లు కాంగ్రెస్ వాదుల్లో విరోధాలు, కక్షలు, అవినీతి అక్రమాల గురించిన ఫిర్యాదులు, ప్రజల్లో అసంతృప్తి, ప్రభుత్వాలపట్ల ప్రజల విశ్వాసంలోపం అన్ని రాష్ట్రాలలోనూ ఉన్నవే. కాని ఇవన్నీ ఆయా రాష్ట్రాలలోని రాజకీయ, ఆర్థిక, పరిపాలనా సమస్యలపట్ల (భాషా సమస్య కూడా వీనిలో చేర్చాలి) పుట్టినవే. ముఖ్యంగా రాజకీయ సమస్యలు కారణమని చెప్పాలి. న్యాయతత్వం లభించిన తరువాత కాంగ్రెస్ వైఖరిలో చాలా మార్పు లొచ్చాయి. కొన్ని మార్పులపట్ల మేలు కలిగిందని చెప్పవచ్చును.

కొన్నిటివల్ల లేని సమస్యలు వచ్చిపడ్డాయి అన్నిటివల్లనూ ప్రజల్లో కలిగిన అసంతృప్తి ప్రభుత్వాలపై కి రాజకీయరంగంలో ఉన్న కాంగ్రెస్ నాయకులపైకి ప్రసరించింది. వీనిని కొంతవరకు గుర్తించిన కేంద్ర ప్రభుత్వం, శరణార్థ సమస్య మొదలైన వానిపై తన విధానాన్ని మార్చుకుంటోంది. బెంగాల్ సమస్యని నిర్ణయంగా ఎదుర్కొంటోందని చెప్పవచ్చును. పాత నియోజక వర్గాలపైలను స్వల్పంగా సంస్కరించి ఆరుమాసాల్లో ఎన్నికలు జరపడానికి నిశ్చయించారు. దీనివల్ల కాంగ్రెస్ వాదులు ఇప్పుడు తమ హద్దుల్ని, పరిస్థితుల్ని కర్తవ్యాన్ని గ్రహించక తప్పనిసమయం వచ్చింది. [సీతారాం]

ఢిల్లీలో అతివృష్టి సమయంలో కాండికీకులకు ప్రభుత్వ భవనంలో వసతి ఏర్పాటు చేయబడింది. గవర్నరు నరేంద్ర రాజగోపాలాచారిగారు ఏర్పాటు పరిశీలిస్తున్నారు.

నెరసిన వెంట్రుకలను పోగొట్టుండి
ఆయుర్వేద మహాశన తైలము, కేవల కల్కాల్ నెర వని వెంట్రుకలను. శాశ్వతముగా నల్ల పరచును. నిరపాయమైనది, ఉపయోగించి తుప్పి చెందనివారికి ధర వాపను చేయబడును. వెం.రు. 2. ఎక్కువ నెరసిన రు. 3.8 పూర్తిగా నెరసిన రు. 5.
KESH KALYAN BHOWAN
P. O. Ramgarrah (100) (Hazari Bagh)

భారతీయ నాట్యకళోద్ధరణ రామగోపాల్ కృషి

చెన్నపట్నం కళాభివృద్ధి, రసజ్ఞులకు మొన్న జూలై మాడవారం నృత్య గీతాభివృద్ధి సమావేశం ఆనవచ్చు. ప్రసిద్ధ నర్తనాచార్యుడు రామగోపాల్, అతని బృందమువరకు అయిదురోజులు నృత్య ప్రదర్శనలు చేసి, భారతీయ నృత్యరీతుల శోధను పునఃవననకు తెచ్చారు.

భరతనాట్యం, కథాకళి, కథక్, మణిపురి శాస్త్రీయరీతి నృత్యాలే కాక, పీరు కొన్ని ప్రాంతీయ జానపదనృత్యాలూ, సింహళదేశీయ కంఠ్యం నృత్యముకూడ కడుమనోహరంగా ప్రదర్శించారు.

రామగోపాల్ మొదలుకొని బృందంలో ఆందరికన్నా చిన్నపిల్ల అయిన సావిత్రివరకు ఆంధ్రా క్రమశిక్షణా విభాగము, కళాసేవా కర్మరత ఫలితప్రయోజనాన్ని అడుగడుగునా చూపించారు.

రామగోపాల్ (32) ఒంటరిగా భరతనాట్య రీతిలో చేసే సరికొంగు పదాభినయము, తిల్లానా, కథాకళిరీతిలో చేసే గరుడనృత్యం, సంధ్యానృత్యం, కుముదినీ జయకర్తో కలిసి చేసే ఆలరిష్ట (భరతనాట్యం) ప్రత్యేక ప్రశంసా పాత్రలు. పీటిలో ప్రతి అంశముకూడా ఆరంభమైనది లగాయతు ముగిసేవరకు ప్రేక్షకుల దృష్టిని ఆకర్షించి తమపైనే లగ్నం చేసుకొంటూ యనడం అతిశయోక్తి కాదు. ఆయన ఆవయవచలనం, హస్తముద్రలు సుస్పష్టముగ, సులలితముగా ఉండి తదర్థభావాలను సామాన్యులకు సైతం సులభగ్రాహ్యం చేస్తాయి.

కుముదినీ జయకర్ (19) కథక్ రీతిలో ఒంటరిగా చేసే తాండవ, లాస్యప్రదర్శనము, ఇతరులతో కలిసిచేసే బృందనృత్యాలూ కూడా ఒక ప్రత్యేకతతో ఒప్పుతూ మనోహరంగా ఉంటాయి. ఎట్టి భంగిమనైనా ఎట్టి ముద్రనైనా ఆమె అతి అసలీలగా, మృదువుగా చూపిస్తుంది.

అనూరా (29) అనే కంఠ్య యువకుడు చేసే నృత్యాలు, గ్రామసంత అనే నాట్యప్రదర్శనలో సుందరమూర్తి, అనూయ, లీలావతి అనువారలు చేసే నృత్యాలూ రమ్యంగా వుంటాయి. సుందరమూర్తి, అననూయదీపతులు చేసే కీలుగుర్రనృత్యాలు ప్రత్యేకం ప్రశంసించదగినవి.

వీరంతా రామగోపాల్ బృందంలోనివారే. పీరు కాక, యు. ఎస్. కృష్ణరావు అనే సైమారు యువకుడు పీరితో కలిసి కొన్ని ప్రదర్శనలు చేశాడు. ఆయన నృత్యాలలో భరతనాట్యరీతి బహుశా భగవద్గీత, పల్లెవాని విషాదగాథ, జలే

స్వరం ఈ మూడునాట్యాల ఆయన కళానైపుణ్యాన్ని ప్రతిబింబింప చేస్తాయి. ఈ ఆదృష్టవంతుని అర్ధాంగి చంద్రభాగాదేవికూడ మగనికి సరికొట్టిన నృత్యం చేస్తుంది.

మొత్తంమీద ఈ బృందం వివిధ శాస్త్రీయ రీతుల నృత్యాలు క్రమబద్ధంగా ప్రదర్శించడం వల్ల సామాన్యులకుకూడా వాటి వాటికి గల వ్యత్యాసాలూ, విశేషాలూ వ్యక్తమయి చాహదంమీద నృత్యకళయొడ అభిమానం కలిగిస్తున్నవనవచ్చు. ఈ సత్ప్రయోజనం సాధిస్తున్నందుకు రామగోపాల్ ప్రతిపాత్రదూ, ధన్యమూ కూడా.

దేశంలో నాట్యకళ అభివృద్ధికి ఒక కేంద్రము స్థాపిత మయేటందుకు కృషి చేయడము, 15 ఏండ్లుగా తానీ కళలో గడించిన అనుభవాన్ని ఆ కేంద్ర పురోభివృద్ధికి, వినియోగించడమే తన ఆశయమని రామగోపాల్ ఈ రచయితతో సంభాషిస్తూ అన్నాడు. భారతప్రభుత్వ విద్యా, లలితకళలశాఖ మాలానా అబుల్ కలాం ఆజాద్ అధ్యక్షుని ఇందుకై ఒక చక్కని ప్రణాళిక తయారుచేసిందనీ, దానిని అమలుజరిపే విషయంలో ప్రధానామాత్యుని ఆమోదంకూడా ఉన్నదనీ, అది జయప్రదంగా అమలు అయేందుకు దేశంలోని కళాశీవులందరూ ఇతోధికంగా తోడ్పడడం అవసరమనీ రామగోపాల్ కొంచెం ఆవేశంతో అన్నాడు. అతని మాటలలో క్రమంగా కనిపించిన ఆ ఆవేశం అతని కాంక్షాతీత్రతనే చాటుతుంది కాని అన్యం కాదు.

రామగోపాల్ స్ఫురద్రూపి. నిగర్వి. స్నేహపాత్రుడు. చాలామంది కళాశీవులకుమల్లే అతనిలో ఇతరులంటే ఈర్ష్యాకూములు లేవు. అసలు నృత్యాలలో ఆయా రీతుల గురించి, వాటిని ప్రదర్శించడంలో వేర్వేరు వ్యక్తుల నైపుణ్యంగురించి సంభాషణమే అతని నోటి చంటు వచ్చే ప్రతివాక్యంలోనూ కుంజుకురుఫ్, మినాక్షీ సుందరంపిల్లలు మొదలుకొని తిరువాన్కూరు సోదరీమణులవరకు ఎవరిదో ఒకరి ప్రశంస ఉండక మానదు. ఈవిధమైన ధోరణి కొంచెం నలుగురికీ తెలిసిన మరే నృత్యిలోనూ కనిపించడం అపురూపమే.

రామగోపాల్ ని చూసే చూడంతోడనే కళి శోలిభావం, బర్మావానికి మల్లే పున్నాడేమా అని. అతడు కేవలం బర్మావానికి మల్లే వుండడు గాని, ఆ పోలికలు కొన్ని అతనికి వున్నమాట నిజమే. అతని మాతృప్రీతి బర్మామహిళ. పీత్ర

రామగోపాల్ గరుడ నృత్యము

పాదులు రాజపుత్రులు; రాజారాం గోపాల్. సంస్కృతభాషలో పరిపూర్ణపండితుడు, బారిష్టరు. ఈఉభయుల భౌతిక, సాంస్కృతిక ఆనువంశిక రామగోపాల్ లో ద్యోతక మవుతుంది.

1917 అక్టోబరు 18 న బెంగళూరు లో జన్మించిన రామగోపాల్ లండన్ ట్రినిటీ కాలేజీలో విద్య నభ్యసించాడు. నాట్యకళలోనూ, వక్తృత్వంలోనూ మెయోగ్యి తాపత్రం పొందాడు. పదిపన్నెండు ఏళ్ళవరకే రామగోపాల్, తండ్రి, ఆయన మిత్రులూ సంస్కృతం నుంచి తర్జుమా చేసిన మన ప్రాచీనగ్రంథాలలో పరిచయమైంది. ఆ పరిచయం క్రమేణా భారతీయ కళలయొడ అపార అభిమానంగా పరిణమించిన అతనికొక కళాతపస్విగా మారిపోయాడు. కథాకళినాట్యచార్యుడు కుంజుకురుఫ్ వద్ద శుక్రూప మొదలుపెట్టాడు. ఆరీతిలో ప్రజ్ఞ సంపాదించాక పందనల్లూరు మినాక్షీ సుందరంపిల్లవద్ద భరతనాట్యం, ఆ తర్వాత తదితర నాట్యరీతులు అభ్యసించి అన్నిటిలో అందవేసిన చెయి అయినాడు.

రామగోపాల్ లో ఆదిమంచి ఒక విశేష గుణం వుంటూవచ్చింది. ఏమిటంటే ఏది తలపెట్టినా తీరకరణమిదిగా చేయడము. అతను కళాభ్యాసానికి పూనుకొన్న రోజులలో భారతీయ నాట్యకళ చాలా హీనంగా చూడబడే దుస్థితి ఉన్నది దేశంలో. ఆ దుస్థితిని పోగొట్టి, నాట్యకళకు మక్కువ, గౌరవసానం చేశాల్సిదానికి కంకణం కట్టకొన్నాడు.

1931 లో బెంగళూరులో స్వయంగా ఒక నాట్యకేంద్రం స్థాపించి రెండు సంవత్సరాలు నిర్వహించాడు. యు. ఎస్. కృష్ణరావు ప్రభుత్వాలయన నర్తకులెందరినో సృష్టించాడు. అంతటితో అతని కళాసేవాత్మన్వ తీరలేదు. సుశీతల నర్తకుల బృందంతో పర్యటన చేసి ఈ నేల నాలుగు చేరగులా నాట్యకళోద్ధరణ చాటి, ప్రజలలో తదభిమానం కలిగించేందుకు పూనుకొన్నాడు. సంగీతభాషణ నాగరాజరావు ప్రభృత సంగీతవిద్వాంసులను, నాద్యక్షులను కూర్చుకొని పర్యటన ప్రారంభించాడు.

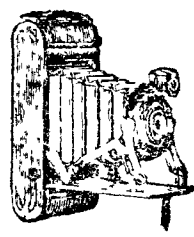
భగవద్గీతపల్ల అతని ఆశయం చాలా వరకు ఈడేరిందనే చెప్పాలి. ఈనాడు మనదేశంలోనే కాక చాలా విదేశాలలోని ముఖ్యపట్టలలోకూడా భారతీయ నాట్యకళకు గౌరవాభిమానాలు సమకూరినట్లు ద్యోతక మవుతోంది. భారతీయ నాట్యకళకు ఈ సమధికగౌరవం సమకూర్చడంలో రామగోపాల్ కృషి అనల్పమైనదని వేరే చెప్పనక్కరలేదు.

[కళాపిపాసి]

ఆస్ట్రే నగరం (నార్వే)లో రామగోపాల్ బృందం

ఉచితం

ఈ కెమెరా చిక్కిని ఆకారంలో, సులభంగా, అతి సూక్ష్మంగా 120 కట్ ఫిలింపై 1 1/2" x 3 1/2" లపై ఫైన్ ఫోటోల తీయడానికి తయారుచెయ్యబడ్డది. బాక్స్ కెమెరా ధర రు. 7-15/- పోర్టెబుల్ నెం. 1000 ధర రు. 15/- సులభంగా ఫోటోల తీయడానికి సంపూర్ణ ఉచితం, పోస్టేజీ రు. 1/8 లదనం. ఆమోదం కాకపోతే ధర వాపసు కాగలదు. ఒకేసారి రెండు కెమెరాలు కొనేవారికి పోస్టేజీ ఉచితం.

ఉత్తర ప్రద్యక్షరాల ఇంగ్లీషులో జరవండి.
INDO BRITISH COMMERCIAL Co.
Camera Dept, Halka, 22, [A.W.M.] Amritsar

పరమాణువు - కొన్ని విశేషాలు

రుక్మిణీదేవి తన భర్త శ్రీకృష్ణుని ఒక కులసీదశంతో నారదదాస్యవిముక్తుణ్ణి చేసిందిని పురాణాలలో చదువుకొని, ప్రస్తుత కాలంలో అసంభవంగా కనపించినా “బహుశా ఇది పురాణకాలంలోని స్త్రీల పాతివ్రత్యమహిమ కాబోలున”ని అనుకుంటున్నాము.

కాని, ఈనాడు, ఎవరైనా, అగ్నిపెట్టె ప్రమాణం గల ఒక చిన్నపెట్టెను ఏమాత్రము కదపలేక తంటాలు పడుతుంటే మనకు కడు పుట్టేటంత నవ్వు వచ్చి, “ఏమిటి? ఈ తడి క్షమేనా మతిపోయిందా?” అనుకుంటాము. అతడే మరెంతమంది సహాయంతో కూడా ఆ పెట్టెను ఏమాత్రము కదపలేకపోతే మనకు కొంచెం ఆశ్చర్యం వేస్తుంది. అప్పుడు ఆ పెట్టె మూత తీసి చూడగా ఒక చిన్న ఇసుకరేణువు ప్రమాణం గల చిన్నపదార్థం తప్ప మిగిలినదంతా శూన్యంగా కనపించి, ఆ పదార్థాన్ని తూచగా కొన్ని బిన్నుల బరువు దని తెలియగానే మీ కళ్ళను మీరే నమ్రురు. ఏమిటి యిదంతా ఒక కలా? ఇంద్రజాలమా? అనిపిస్తుంది. నిదానించి చూస్తే ఇదేమీ కలాకాదు, వైష్ణవమాయా కాదు. 20 వ శతాబ్దపు వైజ్ఞానిక పరిశోధనల ఫలితంగా ఇంద్ర జాలంకంటే ఎక్కువ ఆశ్చర్యం కలిగించే అనేక విషయాలు మనకు తెలుస్తున్నాయి.

19 వ శతాబ్దం చివరదా కార్వ్యం (Matter) అంతా వివిధ ధాతువుల (Elements) మూల కణాలైన (Fundamental particles) పరమాణువుల సంయోగం చేత ఏర్పడినదని స్పష్టమైంది. పరమాణువులు అవి భౌజ్యము లిల్లిన, ఒకే ధాతువుయొక్క పరమాణువులు అనురూపాలనిస్తే, వివిధ ధాతు పరమాణువులు స్థిర నిష్పత్తిలో రసాయనిక సంయోగం పొందడంవల్ల అణువులు (Molecules) ఏర్పడుతాయనిస్తే వైజ్ఞానికులు అభిప్రాయ పడుతూ వచ్చారు 19 వ శతాబ్దం చివరలో కొందరు ప్రఖ్యాత భౌతిక శాస్త్రజ్ఞులు, పరిశోధనల ఫలితంగా పరమాణువులో ఇంకా గల ఒక ఉపభాగము లున్నాయని తెలిసికొన్నారు. ఇవి ప్రోటానులు (Protons), ఎలక్ట్రానులు (Electrons.) ఈ రెండు కణాల కలయికవల్లనే పరమాణువులు ఏర్పడ్డాయి. ఒక్కొక్క ప్రోటానుకణం ఒక ధనవిద్యుత్తును (Single Positive Electric Charge.) ఒక్కొక్క ఎలక్ట్రాను కణము ఒక ఋణవిద్యుత్తును (Single Negative Charge) కలిగియుంటాయి. ఏ ధాతు పరమాణువులోనైనా ఉపభాగాలు ఈ ప్రోటానులు, ఎలక్ట్రానులే అని తెలిసికొన్నారు వైజ్ఞానికులు. అయితే ఈ ధాతువులు వివిధపదార్థధర్మాలు ఎట్లా కలిగివుంటాయని ప్రశ్నించుచుంది. పరిశోధనల ఫలితంగా వివిధ ధాతు పరమాణువులలోని ఎలక్ట్రానులసంఖ్య వేరు వేరుగా వుండి ఈ సంఖ్యనుపట్టి పరమాణుధర్మాలు మారతాయని తెలిసింది. తామ్ర పరమాణువులోని ఎలక్ట్రానులసంఖ్య 29, ఇనుము పరమాణువులోని ఎలక్ట్రానులసంఖ్య 26. కాని ఏ ఒక్క ధాతు పరమాణువులో నైనా ఎలక్ట్రానులసంఖ్య సరిగ్గా పరమాణువులో ఎన్ని ఎలక్ట్రాను లుంటే అన్ని ప్రోటాను లుంటాయి. అంటే పరమాణువు యొక్క విద్యుత్తులం శూన్యము. ఉదాహరణకు ఉదజని (Hydrogen) వాయువును తీసి కొందాము. ఈ ధాతు పరమాణువు ఇతర ధాతు పరమాణువులన్నిటికంటే తేలికైనది. దీని బరువు 1.66×10^{-24} . (అంటే 0.000000000000000000000000 166) గ్రాములు. 2 వందల మిలియన్ల ఉదజని పరమాణువుల్ని వరసగా కేరిస్తే ఒక అంగుళం పొడవుంటాయి. ఒక్కొక్క పరమాణువులో ఒక ఎలక్ట్రాను, ఒక ప్రోటాను వున్నాయి. అట్లాగే నైస్థికంగా 92 ధాతువులున్నాయి. మొత్తం ఖిలన్నిటిలోను యురేనియం ధాతువు బరువైనది. ఈ ధాతు పరమాణువులో 92 ఎలక్ట్రానులు, 92 ప్రోటానులు వున్నాయి.

ఎలక్ట్రానుకంటే ప్రోటాను 1840 రెట్లు భారము ఎక్కువభారము 9.04×10^{-28} గ్రాములు; ప్రోటానుభారము 1.66×10^{-24}

శ్రీ “శాస్త్రీ”

గ్రాములు. కాని ప్రోటానుకంటే ఎలక్ట్రాను 1800 రెట్లు ఎక్కువ పరిమాణము (Pore) కలిగివుంది. ఎలక్ట్రాను వ్యాసము సుమారు 10-18 సెంటీమీటర్లు, ప్రోటానువ్యాసము 10-16 సెంటీమీటర్లు అని లెక్కకట్టారు. ప్రోటానుకణసాంద్రత ఎలక్ట్రానుకణ సాంద్రతకంటే సుమారు మిలియను మిలియన్ రెట్లుంటుంది అంచనా వేయబడింది. సరే! ద్రవ్యమాలకణాలు ప్రోటానులు, ఎలక్ట్రానులు అని తెలిసికొన్నాం. పరమాణువులో ఈ కణాలు ఏ విధంగా అమర్చబడి వుంటాయో చూద్దాం!

లార్డు రూథర్ ఫర్డ్ మొదలైన ప్రఖ్యాత భౌతిక శాస్త్రజ్ఞులే తమ తమ పరిశోధనల ఫలితంగా పరమాణువును ఒక్క సూక్ష్మమైన నూర్య మండలంవలె చిత్రీకరించుచున్న నూచించారు. నూర్యగ్రహం చుట్టూ చంద్రుడు మొదలైన ఇతర గ్రహాలు నిర్ణీతమార్గాలు ఇంచుమించు వర్తలాకారంగా తిరుగుతూ వుంటాయి. నూర్యగ్రహం నిక మిగిలిన ఈ గ్రహాలకూ గల ఆకర్షక శక్తుల వల్ల అవి గతులు తప్పక నిర్ణీతమార్గాలలో సంచరిస్తూ వుంటాయి. అట్లాగే పరమాణువులో ఒక కేంద్రము (Nucleus) వుంది. ఈ కేంద్రంలో ప్రోటానులు వుంటాయి. ఈ కేంద్రముచుట్టూ ఎలక్ట్రానులు, వర్తలాకారంగా సెకండుకు సుమారు వెయ్యి మిలియను మిలియన్ల పర్యాయాలు తిరుగుతూ వుంటాయి. కేంద్రము, ప్రోటాను లండడంవల్ల ధన విద్యుత్తును కలిగివుంటుంది. ఈ ప్రోటానులు, కలక్ట్రానులు వ్యతిరేక విద్యుత్తులు కలిగి, పరస్పరం ఆకర్షించుకుంటూ వుండడంవల్ల, పరమాణువు విచ్ఛిన్నం కాకుండా సరిగ్గా వుంటుంది.

ఒక ప్రోటానుబరువు ఒక ఎలక్ట్రాను బరువు కంటే 1840 రెట్లు వుండడంవల్ల, పరమాణు భారం అంతా కేంద్రభారమిదనే ఆధారపడి వుంటుంది. కాని ప్రోటానువ్యాసంకంటే ఎలక్ట్రానువ్యాసం 1800 రెట్లు ఎక్కువ అని తెలిసికొన్నాము. ఉదాహరణకు ఉదజని పరమాణువును తీసికొందాము. ఈ పరమాణువులో ఒక ప్రోటాను, ఒక ఎలక్ట్రాను వున్నాయి. ప్రోటాను కణపరిమాణాన్ని ఒక బబుటిగింజ పరిమాణానికి పెంచా మనకోండి. (అంటే సుమారు అనేకమిలియన్ల రెట్లన్నమాట) అప్పుడు ఎలక్ట్రానువ్యాసం 30 అడుగులు వుంటుంది. అప్పుడు ప్రోటానులుగల కేంద్రానికిగానిచుట్టూ, వర్తలాకారంగా తిరిగి ఎలక్ట్రానులూ మధ్యగల దూరం, మనకు కొంచెం ఆశ్చర్యంగా కనిపించినా మూడువందలమైళ్ళు వుంటుంది. అంటే ఇదంతా పరమాణువులోని శూన్యప్రదేశ మన్నమాట. ఈపై చెప్పిన లెక్కలనుపట్టి పరమాణువులో ప్రోటానులు, ఎలక్ట్రానులూ ఆక్రమించే ఆవరణకంటే శూన్యప్రదేశం ఎన్ని రెట్లుంటుందో మనకు తెలుస్తుంది. ద్రవ్యంలోని ఈ శూన్యప్రదేశాలు లేకుండాచేస్తే ద్రవ్యపరిమాణం మారుతుంది గాని, భారం ఏమీ మారదు. ఇట్టి శూన్యప్రదేశ రహితమైన సూక్ష్మపదార్థమే మనం మొదట అనేక టన్నులబరువుదని తెలిసికొని ఆశ్చర్యపడ్డాం.

అంటే ద్రవ్యం (Matter) అంతా కూడా చాలావరకూ శూన్యప్రదేశమన్నమాట. దుర్భేద్యమైన బ్రహ్మాండమైన సిమెంటుకట్టడాలు అనేక రంధ్రాలుగల వైర్ ఫెన్స్ (Wire fence) వలె చిత్రీకరించబడినవి వస్తుంది.

మానవ శరీరంలోని ప్రోటానుల్ని, ఎలక్ట్రానుల్ని ఒక చిన్నముద్దగా చేసి శూన్యప్రదేశ రహితంగా చేస్తే భూతద్దానికికూడా సరిగా కనబడని సూక్ష్మమైన అవుతుంది. ఇక భూతలంలోని పదార్థాల నన్నిటినీ శూన్య ప్రదేశరహితాలుగా చేస్తే భూగోళం అంతా ఒక్కమొలు వ్యాస సగిరియుంటుంది.

ఈ పరమాణువుల బ్రహ్మాండమైన శక్తులు ఇమిడి వున్నాయి. ఒక బొమ్మ రాక్షసిబొమ్మ లోని శక్తిని పూర్తిగా ఉపయోగించుకోకలిగినట్లు

యితే ఒక పెద్ద ఒక అట్టాంటిక్ నుకోవచ్చుద్రం లో పెండుమార్లు ప్రమాణం చేయగలము. కాని మనం ఇప్పుడు దీనిలో ఒక ఓలియన్వంతు ఇంజనీమెంట్రేమే ఉపయోగించుకోగలుగుతున్నాము. శివ్వడు అసంభవంగా కనపించినా పరిశోధనల ఫలితంగా భవిష్యత్తులో ఇది వీలు కావచ్చు. భూతలంలోని ప్రతి పరమాణువు సృష్టికర్త నివాసంగా భావింపబడే నూర్యమండలానికి అనురూపమైన నిర్మాణ విశేషం కలిగి, బ్రహ్మాండమైన అంతఃకర్తులు కల్గి, “మాం పశ్యసి సర్వత్ర” అనే సీతావాక్యానికి ప్రత్యక్ష తార్కాణమై ఆస్తికనిధాంతానికి వైజ్ఞానికాధారం అవుతుంది.

సాహిత్య మిమాంస

(10 వేజీ తరువాయి)

కళానిధి ముద్రాక్షరశాలయందు ముద్రింపబడియె.

రుధిరోద్ధారి నామ సంవత్సర కార్తికశుద్ధాష్టమికి సరియయిన 1863 వ సం. డిసెంబరు నెల 18 వ తేదీ

అని యున్నది. దీనింబట్టి శ్రీమ సాధ్యమగు నీ పనిని చేసిన వారు, శ్రీ వి. కృష్ణమాచార్యులవారు, శ్రీ బ సీతారామాచార్యులవారు నను ఆచార్యద్వయ ముని తెలియుచు నేయున్నది. రెండవకూర్పు ముఖపత్రమున కొంతమార్పు కావచ్చుచున్నది. అప్పటికి శ్రీ సీతారామాచార్యులవారు పచ్చప్ప మొదలారి పాఠశాల ను విడిచి నారాయణ స్కూలులో ప్రవేశించిరి. అం బిట్టున్నది—

‘ఇది మ. రా. రా. శ్రీ పచ్చప్పమొదలారి గారి పాఠశాలయందు బూర్గు మాండ్రప్రధానోపాధ్యాయులుగా నుండిన వి. కృష్ణమాచార్యుల చేతన, నారాయణ స్కూల్ తెనుగుపండితులగు బ. సీతారామాచార్యులచేతను లఘుటికావ్రాసి, పరిష్కరింపబడి వైవారి వుత్తరువును పొందిన ములుకుబ్బ వెంకటప్పయ్యగారిచే, భువనగిరి రంగయ్య శ్రేణిగారి కుమారుడు చెన్నకేళులు పెట్టిగారిచే జ్ఞానసూర్యోదయ ముద్రాక్షరశాలయందు ముద్రింపించి, ప్రచురింపబడియె. 1888 సం. జూలై నెల 16 తేదీ. (Registered Copyright) - అని.

పయిప్రతుల నవసరించి వివిధములగు ప్రతులు ముద్రింపబడినవి; పరిష్కర్తల లోపముననో, ముద్రాపకుల లోపముననో, అవి పెక్కుతప్పులతో గూడియున్నవి. మతియు నియ్యది లక్షణ గ్రంథ మగుచేత గు పాటి వివరణము లేనిది, కొన్ని పద్యముల కర్తము తెలియదు; కొన్ని విషయములు సుబోధములు కావు; ఆచార్య ద్వయము కూర్చిన ‘లఘుటిక’ మీదిప్రయోజనము లను తీర్చజాలి లేదు.

పయియంశముల నాలోచించి కొందఱు పండితులు దీనిని టీకతోగూడ - సరియైన పద్ధతిలో పరిష్కరించి ప్రకటింపదలచిరి. వానిలో శిరోమణి శ్రీ సన్నిధానము - నూర్యనారాయణ శాస్త్రులుగారి వివరణముతోగూడిన ప్రతి ఇంతి వఱకును వెలువడినది. శ్రీ శాస్త్రులుగారి వివరణము కావ్యాలంకార సం గ్రహ వివరణ మనుట కంటే - అలంకార సార సర్వములు తెన్ను; సంధర్మముల పురస్కరించుకొని అందు సంస్కృతాలంకార గ్రంథములలోని విషయములన్నియు నీయబడినవి; ఆ విషయములు అత్యంతోపయోగకరములు; కాని పద్యసమన్వయముతో వాని కంతగా ప్రసక్తి లేదు; వారి గ్రంథమునను అక్కడక్కడ తప్పు పాఠములు దొరలినవి; పీఠికలోని పద్యములకును, ఆశ్వాసాంతపద్యములకును, బంధకవిత్వమునకు సంబంధించిన పద్యములకును అనావశ్యకమని తోచుటచే - శ్రీశాస్త్రులుగారు వివరణము నీయరైరి; కాని కొఱకరాని కొయ్యలగు వానికి వివరణమపేక్షితము.

మన ప్రాచీన గ్రంథములలో - వెనుకటి ముద్రణముల సీతిగతులను, ఇప్పటి తీరును ఆంధ్ర లోకమునకు డెబువుట కీవిషయ మీయబడినది; ఇంచుమించుగ గ్రంథములన్నిటినితీయు నిట్టిదే!

ఎన్ని ముద్రణములను పొందిననా, మఱల వానిని ముద్రింపదలసిన యావశ్యకత కలుగుచు నేయున్నది. ప్రస్తుతము - శ్రీనూర్యనారాయణ శాస్త్రులుగారు ముద్రింపించిన ప్రతిభప్ప వేటాకటి మూలమైనను పుస్తక విక్రయశాలలలో లభ్యము కాలేదు; ఎక్కువ వెలల శ్రీశాస్త్రులుగారి గ్రంథ మండఱకు చదువూలులో లేకున్నది. కాన ఉచితపా ములతో సంస్కరింపబడి మూలాధారగతి కుపయోగించు లఘుటికతో (సంగ్రహముగా నున్నటికతో) గూడ మూర్తికవి కావ్యాలంకారసంగ్రహమును వెలువఱుట అవశ్యకము; అట్టిపనికి శ్రీవావిళ్లవారే పూనుకొనట మేలు.

గొడగూచి

(15-వ వేజీ తరువాయి)

గొడగూచి లింగమును గట్టిగా పట్టుకుని ఈ పాలు నువ్వు త్రాగేదాకా ఎదలను అని మొండిపట్టుదలతో కూర్చుంది. కొంతనే పయినతరువాత భోగేశ్వరుడు ప్రత్యక్షమయి ఆ పాలన్నీ తాగేశాడు. అప్పుడు గొడగూచి ఈశ్వరునితో తాను రోజూ పట్టుకొచ్చే పాలను వెంటనే తాగమూలసింది దని కోరగా భగవంతుడు వప్సకొనెను.

కొన్నాట్లు జరిగిన తరువాత శివదేవుడు భార్యతోనూ శ్రీలైలము నుంచి ఇంటికి తిరిగి వచ్చారు. వారు రాగానే కూతుర్నిముద్దాడి తల్లి రోజూ కుంచెడుపాలు దేవునకు అర్పించుచున్నావా? అని అడగగా ఆమె జరిగిన సంగతి చెప్పింది. అప్పుడు శివదేవుడు ఎంతో ఆశ్చర్యపడి గొప్ప తపాలు, చెనినవాడే కనపడని భగవంతుడు నీకు కనపడ్డాడా? అని మండిపడ్డాడు. చివరకి అక్క డున్న వారు అతన్ని శాంత పరిచారు. చివరికి శివదేవుడు మర్నాడు భగవంతుణ్ణి తనకు చూపిస్తే గాని నమ్మ నన్నాడు.

మర్నాడు గొడగూచి పాలుపట్టుకెళ్లి ఈశ్వరుని త్రాగ మన్నది. కాని భగవంతుడు తాగలేదు. అప్పుడు తండ్రి నీవు భగవంతునకు పాలు ఇయ్యక పిల్లలతో ఆడుకుంటూ వారందరికీ ఇచ్చే శాపు. నీవు నా వ్రతభంగము కావించావు కనక నిన్ను సరికేస్తానని కత్తి తీసాడు. అప్పుడు గొడగూచి భయపడి లింగమునుకొగలించుకుంటుంది. వెంటనే లింగము నోరు తెరుస్తుంది. గొడగూచి లింగములో దూరుతుంది. అప్పుడు శివదేవుడు తొందరగా కత్తి క్రింద పారేసి గొడగూచిజుట్టు పట్టుకుంటాడు. అప్పుడు ఈశ్వరుడు ప్రత్యక్షమయి గొడగూచి చేసిన తపస్సు మంచిది, నేను పాలు తాగిన మాట నిజమే నని చెబుతాడు. ఈశ్వరుడు శివదేవునికి, భార్యకి, గొడగూచికి, ఆమెతో ఆడుకొనే బాలలకి మోక్ష మిచ్చి వారిని తనతో పూల విమానముమీద కైలాసానికి తీసుకెళ్లి పోయాడు.

భక్తి, శ్రద్ధ, లక్ష్యముతో చేసిన కార్యకలాపాలు అసాధ్యమైనవి కూడా సుసాధ్యము కాగలవు.

కు ప్ప * ప్ప

వగైరా మేళముచులు, నెగ, సవాయివ్యాధి అకు, గాగిరంటిచిత్త. కాటలూనుఉచితం జి. వి. రెడ్డి, ప్రాప్రయిటరు. డి. రెడ్డి & కో (రిజిస్టర్) గోపాలపురం, తూ||గో||జిల్లా.

హైదరాబాదు స్త్రీలు - సమాజములు

మహా యుద్ధమునకు పూర్వము (1914-1918)

ప్రాకృత్యము దేశాలన్నిటిలోను స్త్రీలకు సంఘములో పురుషులతో సమానస్థానము లేదు. అందులో శృంగారబద్ధమైన భారత దేశంలో వారి స్థితి మరింత శోచనీయుముగా ఉండేది. పాశ్చాత్య దేశాలలో మహాసంగ్రామము నకు పూర్వము స్త్రీలకు రాజకీయహక్కు అనగా వోటింగుహక్కు మాత్రము లేకుండేను. దీని కొరకు విద్యార్థికులు చాలా ఆందోళనము చేసి సంగ్రామానంతరము పొందారు. భారతదేశంలో రాజకీయహక్కు సులభంగానే దొరికింది కాని దానిని సార్వకలకముగాను తగిన విద్యార్థి కారము, అధికహక్కులు లేక, స్త్రీలు రాజకీయంగా గాని సాంఘికంగా గాని పైకి రాలేకున్నారు. దీనికి చాలావరకు మన ఆచారవ్యవహారములే కారణము.

యునైటెడ్ ప్రాంతాలలోని స్త్రీల స్థితి కంటే హైదరాబాదు రాష్ట్రపు స్త్రీల స్థితి ఇంకా శోచనీయుంగా ఉండేదని చెప్పవచ్చును. యునైటెడ్ ప్రాంతాలలో నాయకుల సంచలనభీతిగా కలుగుతూ ఉండే మార్పులు, సంస్కరణలు, కొన్ని దశాబ్దాలు గడిచేసేగాని యీ రాష్ట్రములోకి అడుగు పెట్టే అవకాశము లేకుండా ఉండేది. అక్కడ శాసన రూపమైన తిర్మానాలు కొన్ని, యిక్కడ సంచలన రూపములో కూడా ఉండేవి కావు. దీనికి కారణాలు ప్రజలలో ప్రాచీనత, అజ్ఞానము, కడలక పోకటమే.

ఆదినాలలో స్త్రీలు బయట నిర్మల వాయువు పిల్చే అవకాశము లేదు. బయటకు కదలవలెనంటే, నాలుగు ప్రక్కలా పరదాలతో నిడపరచిన బండి ఎక్కి పోవలసినదే. బజార్లలో ఎక్కడా మర్యాదనులయిన స్త్రీలు నడిచి పోయేవారు సినీమల్లలోను దుకాణములలోను ఘోషా ఏర్పాటు ఆ కాలములో చేసిన విషయమే స్త్రీలకు ఉన్నాయి. పురుష సహాయము లేనిదే స్త్రీ ఒక అడుగునా కదలటానికి వీలులేని పరిస్థితి ఉండేది. మహమ్మదీయ రాజ్యమునీ, వారి వల్ల కలిగి విపత్తుల బియ్యమునీ అసలు ఉండేదేమియు. కాని రాను రాను ఆది ఆచారముగా మారి గౌరవ కుటుంబముల ప్రధానత అయినది. శిక్షికి తోడు అవిద్య అజ్ఞానము స్త్రీలలో జ్యేష్ఠించి తిత్తులతోగా ఏ విధమున అభివృద్ధి పొందలేక— నిశ్చేజముయి— స్త్రీ— ప్రాణం గల యంత్ర మయింది!

నిరంకుశమయిన ప్రభువుల పరిపాలనలో రాష్ట్రములో గల అన్ని జాతులలోను మహమ్మదీయ, క్రైస్తవ, పారశీక స్త్రీలలోను ఇతర జాతుల కొంత మంది స్త్రీలలోను విద్యాభివృద్ధి కలిగింది. దీనికి కారణము రాజభాష ఉరుము కావటము వల్లనూ ఆంగ్లేయుల కొంత మంది ఉన్నతాధికారులుగా ఉన్నందువల్లనూ ఉరుమా ఇంగ్లీషు భాషల ద్వారా విద్యను పాఠశాలలు స్థాపితమయి రాష్ట్రములోని కొన్ని వర్గముల వారికి లభించింది. జిల్లాలలోను నగరములోను బాలికా పాఠశాలలు, స్త్రీల కొరకు ఉన్నానియా కాలేజీ తెరువబడి ఘోషా పద్ధతికి ఏర్పాటు కావిన బడివి. చాలామంది పట్టభద్రులయినారు.

ప్రభుత్వమువారు ఈ విధంగా విద్యావ్యాప్తి కేర్పాటు చేసుకుంటూ ఆంగ్లేయ అధికారుల భార్యల అభిలాషవల్ల ప్రభుత్వసహాయముతో— ఉన్నత కుటుంబాలకు చెందిన మహమ్మదీయ పారశీక క్రైస్తవ స్త్రీల చేత కొన్ని స్త్రీల సమాజములు స్థాపింపబడినవి.

Women's Association for Educational and Social Advancement అన్న పేరుతో (స్త్రీల విద్యా సాంఘికాభివృద్ధి సంఘము) ఇరవయ్యో శతాబ్దాంధులలో స్థాపించబడి, అఖిల భారత మహిళాసభ శాఖయొక్క కేవలము కొన్ని వర్గములకు చెందిన ఉన్నత కుటుంబపు స్త్రీల చేత నడిపబడుచున్నది. దీని పేరు కొన్ని పాఠశాలలు నడిపబడుతున్నట్లుగా నివేదికల వలన తెలుస్తున్నది. ప్రభుత్వ సహాయము ఉండటము వల్లను,

శ్రీమతి ఇల్లెందుల సరస్వతి

నివాసు బాగీరదార్ల అండ ఉండటమువల్లను సామాన్యుల సహకారము లేకపోయిపుటికి సంఘము అభివృద్ధి పొందుతూ వచ్చినది. ఇథలకు సమాజేశములకు ప్రభుత్వమే ఘోషా ఏర్పాటు పోలీసు నిగరావీ మొదలయిన అట్టహాసాలు ఏర్పాటు చేయటము, సాధారణంగా ఉన్నతోద్యోగుల భార్యలు, బాగీరదార్ల సవాలు జనానా అధ్యక్షుల కపించటము వల్లను, ప్రజా సామాన్యమునకు సంబంధించిన తీర్మానాలే యీ సంస్థదృష్టికి యంత్రకాలమునంచి రాజేంద్ర సత్యవాదులు చెప్పవలసి ఉంటుంది. సంవత్సరానికి ఒకటి రెండు సార్లు సమాజేశములు ఎక్కువ ఘర్షణ లేకుండా తీర్మానాలు చేసుకుంటూనూ, కాల భారతి మహిళాసభకు అనుబంధంగా ఉన్నందు వల్ల, అక్కడి సంచలనము హీనస్వరంతో ప్రతిధ్వనిస్తూ ఉండటము జరుగుతున్న పద్ధతి. మొత్తము మీద ప్రభుత్వము కూర్చుంటున్న ఉపన్యాసములు తీర్మానాలు ఇంచు మించుగా జరుగుతూ వచ్చినవి. ఈ సంస్థలో నేడు ప్రాముఖ్యము వహించిన వాటిలో శ్రీమతి రుస్తుంజీ ఫరీదుంజీ ఒకరు. ఈమె విద్యావతి కావటమే కాకుండా సంస్థలకు చక్కగా విడిచించు నిర్మాణకాళ్యము గల స్త్రీ. విదేశాల కేగి విజ్ఞాన సముపార్జన చేసిన శ్రీమతి ప్రేమలతా గుప్త, స్వతంత్ర భారత నిర్మాతలలో నొకరైన శ్రీమతి సోదానీ నాయుడుగారి పుత్రికలైన శ్రీమతి పద్మజా నాయుడు లీలామణి నాయుడుగారు యింకా కొంత మంది పారశీక క్రైస్తవ స్త్రీలు యీ సంస్థలో ప్రముఖస్థానము వహిస్తున్నారు. నాయుడు సోదరిలు చాల స్వతంత్రంగాను ప్రజలకు హితరంగాను కృషి సల్పులనే వ్యక్తులు. సర్ మిర్జా ఇస్మాయిలు గారి ప్రధాన మంత్రిత్వ కాలంలో మాచిరాడ్డి పల్లిలో స్త్రీల విషయంలో జరిగిన దురుంతాకు పోలీసు వారికి కృతార్థక మయిన— సత్య బద్ధమైన ఘట్టాలను బయట పెట్టి— ప్రభుత్వానికి న్యాయము నెత్తిమాపిన ధీరమణి శ్రీమతి పద్మజా నాయుడు! ఈ విషయము తీర్మాన రూపమున ఆఖిల భారత మహిళాసభ దృష్టికి తెచ్చిన వీరవీర. లీలామణి నాయుడుగారు ప్రభుత్వోద్యోగియైనా, నివాసు కళాశాలలో పోలీసులు విద్యార్థులపై జరిగిన ఆక్రమ చర్యలను నిరసిస్తూ విద్యార్థులపై ప్రయోగంపూర్వకముగా లాఠీచార్జీని అంతమంది తోటి అధ్యాపకులలోనూ తా నొక్కడే చెందించి వాదించిన, న్యాయము పైర్యముగల హృదయ. కాని యీ కుటుంబము ఆంగ్ల కుటుంబమైనా ఆంగ్ల శిష్ట మెరుగురు.

కేవలము ఆటపాటల కొరకే స్థాపింపబడిన లేడీ హైదరాబాద్, లేడీస్ క్రికెట్ క్లబ్బులు. మొదట దానితో ఎక్కువగా కొప్పు వంతమునకు కేంద్ర మహమ్మదీయ, పారశీక స్త్రీలు సభ్యురాలైగా ఉన్నారు. అప్పుడు ప్రధాన మంత్రియైన సర్ అక్బరు హైదరాబాద్ భార్య కేరు మీద ప్రభుత్వ సహాయముతోనూ, బాగీరదారుల సవాలుల సహాయముతోనూ స్థాపించబడి, భవనిర్మాణము కూడా జరిగింది. ఎకాలపైక పెద్ద భవనము—ఘోషాకనుకూలమైన ఆకరణపు గోడలు—యీతగట్టడానికి పెద్ద 'ఫూల్'—టెన్నిస్, బాడ్మింటన్ మొదలయిన ఆటలకు అవకూలమైన ఏర్పాటు భవనములో మేలు జాతి వీరు— పోలీసు శోభాయ మానంగా రాజభవనాలకు సంబంధించిన— దానిలో మధ్య తరగతి స్త్రీలు అన్ని జాతులలో కనిపిస్తూ ఉంటారు. దీనికి గూడా ఒక స్వంత భవనము—తగిన ఫర్నిచరు— పోటగోడల వలె కాంటే ప్రాకారము— యీతకు ఆటలకు తగిన ఏర్పాటు మొదలయిన ఆధునిక సడపాటులతో నిర్మించబడినది.

హైదరాబాదు సంస్థానములో ఆంధ్ర స్త్రీలు 1907 నాటికే తమకొక ప్రత్యేక సమాజము స్థాపించు కొన్నారు. కీ|| శే|| రావిచెట్టి లక్ష్మీ సరస్వతిగారి గృహమునందు భారత మహిళాసమాజము స్థాపింపబడినది. తరువాత చాలా కాలమునకు దీనిగా 1922 ప్రాంతముల కీ|| శే|| నడింపల్లి సుందరమ్మగారు, వట్టికొండ వెంకటమ్మగారు, మాడపాటి మాణిక్యమ్మగారు కలిసి సోదరీసమాజమును స్థాపించారు. శ్రీ కృష్ణదేవరాయాంగ్ల భాషా నిలయమందు స్త్రీలకు బాల్యనీ కటటానికి యీ సమాజము వారే సహాయము చేశారు.

సుమారు అదే కాలంలో ఆంగ్లనాయకుల చేత స్థాపించబడి కొద్ది సంఖ్యతో ఆరంభమై యిప్పుడు దాదాపు వెయ్యి మంది బాల బాలికలతోనూ, పెద్ద స్వంత భవనము కలిగి ప్రభుత్వ విభాగము సంపాదించి నివసించే ప్రచరమానంగా ఉన్నది. ఆంగ్లభాషాద్వారా విద్యగల పేర ఆంగ్ల బాలికల ఉన్నత పాఠశాల.

ఆంగ్ల నాయకులు కొందరు ఆంగ్లములో సభ కనుబంధంగా ఒక మహిళా సభను, జరుపుతూ ఉండేవారు. విద్యా వ్యాపకమును గురించి, సంఘసంస్కారమును గురించి తీర్మానాలు చేయబడుతూ ఉండేవి. ఇటీవల రాజకీయ కారణముల వల్ల మహిళాసభ ఆంగ్లములో సభ నుండి విడిపోయి ఆంగ్లస్త్రీల ఏకైక ప్రత్యేక సంస్థగా ఎంచుకొనబడుచున్నది. దీనిలో కృషి చేస్తున్న వారు శ్రీమతి రంగమ్మ ఓబులగెడ్డి, య. సీతాకుమారి, మా. మాణిక్యమ్మ బి. అనంత లక్ష్మీదేవి, ఇందిరాదేవి మొదలైన విద్యావతులు. శ్రీమతి రంగమ్మగెడ్డి ఉరుమా, యింగ్లీషు భాషలలోకూడా వక్త. ఇంచుమించుగా హైదరాబాదులో గల అన్ని సంఘాలలోనూ ప్రముఖ స్థానము కలిగిన ఆంగ్లస్త్రీ సీతాకుమారిగారు రాజకీయ, సాంఘిక విద్యావైజ్ఞానికంగా స్త్రీల అభివృద్ధికోరే సంస్కృతాంగ్రములు నేర్పిన విద్యావతి. ఇటీవల కాంగ్రెసులోకూడా కృషి చేస్తున్నట్లు వినికిడి. ఆంగ్లయువతీ మండలిసాపకురాలునూ, సుమారు 15 సంవత్సరాలనిరిచి ఆంగ్లస్త్రీ సమాజ రంగంలో ముఖ్యప్రాత సహించిన వారూను. నందగిరి ఇందిరాదేవి విద్యావతి గణయత్రీనూ. బి. అనంతలక్ష్మీదేవి మండలి సాపకులలో ఒకరు. ఇటీవల కాంగ్రెసులో

కూడా సేవ చేస్తున్నట్లు వినికిడి. స్త్రీ సమాజాభివృద్ధికి పాటుబడే వ్యక్తి. ఈ మహిళాసభ పతాన కొన్ని పాఠశాలలు నడిపబడుతున్నాయి. కాని మహాసభనుండి విడిపోయిన తరువాత ఎక్కువ దీనికృషి ప్రజాసీకానికి తెలియటము లేదు.

'ఆంగ్లయువతీ మండలి' యని మరొక సమాజము ఆంగ్లస్త్రీల చేత 1935లో స్థాపితమైనది. స్త్రీల విద్యావైజ్ఞానిక సాంఘికాభివృద్ధికి పాటుబడే సంఘమిది. దీనికి కొన్ని వందల గ్రంథాలు ఉన్నవి. ఆంగ్లములో సాంఘికమునకు నగర సంఘముగా యెంచుకొనబడుతున్నది. ఇందులో సామాన్యులకుకూడా ప్రవేశమున్నది. దీనిలో శ్రీమతులు రంగమ్మగెడ్డి, సీతాకుమారి, ఇల్లెందుల సరస్వతి, ఇల్లెందుల శ్యామలాదేవి మొదలయిన వారు కృషిచేస్తున్నారు. దీని ద్వారా సభ్యురాలైంద్రుల హిందీ నేర్పటము, వివిధవిషయాలపై బాలమునకు, పక్షమునకు సమావేశములు జరపటం, గ్రంథాలు సభ్యురాలై యిండ్లకు సర్దులేటు చేయటము జరుగుతున్నది.

హిందీ మహిళాసమాజము మహారాష్ట్ర స్త్రీల కొరకు శ్రీమతి సుశీలాబాయి పార్కర్ గారి చేతి స్థాపింపబడి చురుకుగా పనిచేస్తున్నది. వీరు మహారాష్ట్ర వసతిలోనుండుకు వచ్చి సంఘాభివృద్ధిచేస్తూ ప్రభుత్వోద్యోగము చేస్తూ విద్యావతి.

నడచిన మండలి— మర్యాడీ గుజరాతీ స్త్రీల ఉన్నతికై స్థాపింపబడినది సంస్థ. శ్రీమతులు ప్రేమలతారమ్మ, జ్ఞానకుమారి శివాదా మొదలయినవారు, ఈ సంస్థద్వారా కృషిచేస్తున్నారు. నిగనులకు సహాయము చేయటము, పరిశ్రమల ద్వారా ఆనాగుల కార్యము యివ్వటము యీ సంస్థద్వారా జరుగుతూ ఉంటాయి. శ్రీమతి ప్రేమలతారమ్మ యీ సంస్థకు అధ్యక్షురాలై యీ సంస్థ ముందుకు తీసుకొనివచ్చారు. వీరు M. L. A. గా కొంతకాలం ఉన్నారు. జ్ఞానకుమారి పేడా విద్యావతి, ప్రజాహితైషిణి, కాంగ్రెసులోగూడా కృషి చేస్తూ ప్రభుత్వ నియమాల నుల్లంఘించి కొంతకాలము చెఱసాల శిక్ష ననుభవించిన రాజకీయాభిలాషిణి, ప్రజాహిత జీవీనూ.

ఇంకా చాలామంది స్త్రీలు సంఘం లక్ష్మీ బాయమ్మ, పురం దుర్గిణమ్మ, సుమిత్రాబాయి, వెల్దుర్తి విమలాదేవి మొదలయినవారు సంఘ

(22-వ పేజీ చూడుము)

ప్రమాద రక్షణకు

ప్రశస్తమైనది

భీమా

ఎప్పుడే ప్రమాదం వచ్చేనీ, ఏక్షణం ఎలా ఉండేదీ తెలియని ఈదినాల్లో

అగ్ని * మోటార్ కారు * కార్మిక నష్టపరిహారం

నౌకా * ఫయడిలిటీ గ్యారంటీ * మొదలైన బీమాలకు

మాతో సంప్రదించండి :

యునైటెడ్ ఇండియా ఫైర్ అండ్ జనరల్ ఇన్సూరెన్సు కంపెనీ లిమిటెడ్,

“యునైటెడ్ ఇండియా లైఫ్ బిల్డింగ్స్”

ఎన్ టి నేడ్ - మద్రాసు.

Telephone: 4241   Telegrams: "UNIGEN"

ప్రెంచీలు :

బొంబాయి - కలకత్తా - కొలంబో - సింగపూరు.

స్వతంత్ర భారతజాతిలో మహిళామణులు

[శ్రీ బనిరెడ్డి ఈశ్వరరెడ్డి]

ప్రత్యేకంగా సంక్షుభితమైన ప్రపంచములో స్త్రీ స్వాతంత్ర్యమును తీర్చిదిద్దుటకు గ్రహించి గలిగిన భావుకులకుంటే సకల విషయాలనూ వ్యాపారకర్తత్వంతో పరిశీలించే బుద్ధిశక్తి లేని ఎక్కువ మాతృత్వంలోని మహిళలు. స్త్రీలు అబలాత్వంలోని సౌకుమార్యమునా కామనీత్వంలోని నిత్యసూత్ర రుచియుతమైన సత్కారాన్ని ఆధారపడినట్లుగా అర్థం చేసికొనగలిగిన సహృదయుడై స్త్రీత్వంలోని రహస్యమును అన్వేషించుచున్నట్లుగా గ్రహించగలుగును అటు గ్రహించలేనివారు "ఎర్ర కద్దారం బు ఒక్కటే నిలినట్లే"ని యానడిసాని ధర్మ నిర్మాతయిన "నీ స్త్రీ స్వాతంత్ర్యము" అని తల్లిదండ్రులకు తెలిపి తెలియనివాడైతే "అశ్వత్థుల వాసగర్తం నీ చిత్తాన్ని చిత్తం... కేవలం జానానికంటే మనస్సు" అని ఊహించుకొంటారు. యిటువంటి వారిలో ఆశకులు సామయికానోరేకతలే పరిశీలించి బట్టి వ్రాసిన సామయికనిర్ణయములు శాస్త్రీయ నిర్ణయముల కాబాలవుకా. యింకా స్త్రీని మంత్రగానూ దానిగానూ మాతగానూ ప్రేమిస్తానా అన్న దృక్పథములతోనూ చూడగలిగే విచిత్రములు తక్కువ. మనం వీరస్వర్ణములకరించిన భర్తల చిత్తవైకల్యము అందా లాటికన్నా అధిరోహిస్తున్న వీరపత్నుల పవిత్రావేశమునూ రాజపుత్రులను రక్షావేశమునూ సామ్రాజ్యాలను శాశ్వతమతో ఏలిన వీరరుద్రుల ముక్తాశ్రయాల పైగానూ, పరిమితస్వేచ్ఛతో రాజాధిరాజును డిక్షానుచాందోదీనసాహసాన్ని కొంతవరకైనా హృత్పలకములో చిత్రించుకొనగలిగితే స్త్రీత్వంలోని విహులకలకు వ్యాపించు వికాసశక్తిని అగ్రగాహన చేసికొనట కష్టం గాదు అట్లు కాదు అందా లాన్నీ స్త్రీత్వమునకు గీటురాయి చేసికొనిమన దృష్టిని సమీక్షించేటటువంటి మనదృష్టి పతన చరిత్రార్థం కాగలదు. స్త్రీత్వాన్ని పరిశీలించటమందు స్త్రీలవిషయమై మహాత్ములు మడిచిన సుభాషితులను పరిశీలించవలసినది మన కంగీకృతం కాకున్నా యీ సుభాషితులు అనభజితులైన నూత్నలనుటలో సందేహం లనలేక మనా లేదు. శిలాన్నీ గీటురాయిగా భావించువారి నూత్నలను గమనించవలెను. "స్త్రీ ప్రకృతి పుత్రక, అట్టినుకూర్తయై విశ్వాస ముంచలసినదే కానీ కొంచెంవకూడదు" (భారతము) "సాక్షిత్వం దరిద్రులైన స్త్రీ భగవంతుని పుష్టితో ఉత్తమమనూ, దేవుడు తన శక్తిని తెల్పుటకే అనేకోత్తమగుణముతో స్త్రీని సృష్టించాడు" (శ్రీహర్షుడు) "స్త్రీ స్వాతంత్ర్య మేదేశస్వాతంత్ర్యం" (గాంధీజీ) "వారిసహజం వృద్ధిజెందనిదే, దేశభిష్ట కల్ల" (సోజీనీ బాయుడు) యిదేవిధంగా స్త్రీలనుగూర్చి మహాత్ములు వెప్పిన ప్రవచనము లెన్నో కలవు.

యిది యిట్లుండగా స్త్రీలనుగూర్చి మన పూర్వీకులు నిరసించిచెప్పటకు కారణమేమిట? తెలిసికొనవలెను. వైదిక కాలంలో స్త్రీలు విద్యావతులుగా ప్రతిభావతులుగా విరాజిల్లిన మనకు తెలియును. అట్లు ఉజ్జ్వలంగా విలసిల్లిన స్త్రీని బౌద్ధయుగాంతంలోని శంకరాచార్యులు క్షుణ్ణి అనేకులు వారి పితాచిగా భావించుటకు అనేక సంస్కృతాంధ్ర కవులూ తమ దాసువంటి భక్తులూడా నారకీయవస్తువుగా స్త్రీని చిత్రించుటకు కారణమేమో తెలియదు. హంసా ఆనాటిసహజాసహృద్యంగార దూషిత మెయ్యండవచ్చునని దానికి కారణం నాటి రాజుల అకర్మణ్యత్వంగా స్త్రీనాంధా అయ్యుండవచ్చును. మృత్యుకాలంనాటి రాజుల అగర్భిత శృంగారప్రవృత్తికి సంబంధించిన ఉదాహరణలు మనకు సాహిత్యంలోనా జనశ్రుతులలోనా అనేకం దొరుకుచున్నవికదా. అట్లు

విలాసముల కాలవాలమైన స్త్రీని గర్హించుటలో ఆశ్చర్యం లేదు. దీనినిబట్టి ఆ మహనీయులు విలాసమునైన స్త్రీత్వాన్ని నిందించి కానీ సహజమైన స్త్రీ స్వరూపమును నిందించినను కొనకూడదు.

పూత్రానిత్యమే శరీరపరిత్రయే స్త్రీకి ప్రధానావసరమని నమ్మువారు వాడూ నేయీ కూడా ఉన్నాడు వారి దృష్టిలో స్త్రీ ఎంత క్రూరురాలైనా మోసకత్తయైనా తన శరీరాన్ని ఇదిగల కివ్వనంతగా త్రొక్కుననే పవిత్రముగా ఎంచబడను. (అతినిందనకూ భర్తను 'అట్లు చూచావ్' యిటు కన్నే కావని నిందిస్తూ భర్త మరణశయ్య చరగనే అతినికి మంజిష్ఠించక పూజాపుష్పాలను చీకడ అతిని శీఘ్ర స్వర్గావరోహణకు సహాయకార్యమైన స్త్రీలనే కలను నే నెగురుదును. కేవలం శరీరమును యితరులనుంచి రక్షించుకొన్నంతమాత్రమైన స్త్రీ పరమాపూజ్యురాలు కాబాలను. భగవంతుడు కరుణ దయ కోమలత్వం మొదలగు పవిత్రగుణములను స్త్రీకిప్పించాడు నేనాభావంలో పురుషుడైపడ్డా స్త్రీతో పోటీ చేయలేదు స్త్రీ స్వనియం కరుణార్ద్రమైనది దానినే పురుషుడు స్త్రీబలహీనతగా భావించి తన కానానికి ఆమెను యింధనం చేయబోతాడు యిట్లు చేయడములో పురుషునకు సంఘంకూడా సహాయకరమే ప్రపంచమును స్వర్ణశుల్కంగా సుఖముయంచేసికొనుటకు భగవంతుడు సృష్టించిన స్వర్గాపమే స్త్రీ మహాజీవితమును నియమబద్ధంగా ఆదర్శంగా చేయుట కేర్పరచబడినదే వివాహ బంధం. సహజప్రవృత్తికి అన్యోన్యసహకారమునకూ వీర్యచుభవనదే దాంపత్యం. ప్రజాసమాహమను ధార్మికంగా నియమబద్ధంగా ఉంచుట కేర్పరచబడి దేవసంఘం. స్త్రీ పురుషులలో ఒకరికొక్కరు అధ్యోగికై ప్రభులాభతున్నంతకాలం సంఘర్షణ తప్పదు. అన్యోన్యసహకారం వరసరన్నీ పాం శేవంత వరకూ ఒకరిపై ఒకరు అధ్యోగకు చేయు ప్రాకులాట తప్పదు శరీరపరిత్రయ గీటురాయిగా భావించబడింతకాలం స్త్రీజాతికి జొన్నతొంకల్ల. మన కథలూ గ్రంథాలూ జనవాడకలూ అన్నీ పాత్రాత్మికభావములతో నిండివి యిప్పటికీ నాటి పత్రాత్మిక మహాత్మ్యమునకు సంబంధించిన కథలు విరివిగా ప్రచారములోనన్నవి సావిత్రి అననూయ మొదలగు పవిత్రతామత్యుల చరిత్రలు తెలియని వాళ్ళుగ? వాళ్ళ మహాత్మ్యములకు సంబంధించిన కథలను కూడా అధునికత్వం లనబాలము. వాళ్ళ సంకల్పబలం పవిత్రతా యిచ్చా శక్తి అమోఘమైనవి యిచ్చాశక్తి సంకల్పబలం అసాధారణమైనదని నేనూ విశ్వసిస్తాను పవిత్ర సంకల్పబలంలననూ మహర్షులూ పతిశ్రీలూ అతిలోకమైన కృత్రిమములను చేసిరిగిదా నమ్మకవచ్చు కృష్ణభగవానుడు "యాదృశీ భావనా యత్ర సిద్ధిశ్చ తాదృశీ" అన్నాడుగా మన భావనలలో పవిత్రత ఉండాలి తగు వాత అసంభవములకూడా సంభవములు కాగలవు. పరివర్తన అన్నిటికీ అవశ్యంభావియే అదర్శాలకు కూడా పరివర్తన అవశ్యంభావియేకదా? అనాటి సంకల్పబలం యిచ్చాశక్తి నేడెక్కడిది? కేవలం కల్పనలో కథలలో విరాజిల్లే పాత్ర ప్రత్యేకంగా అన్యోన్యశాశ్రిత దాంపత్యదర్శననే దివసరం అప్పుడే స్త్రీత్వానికి సాధకం.

శారీరకబలం స్వల్పమైనా స్త్రీలకు మానసిక బలం అపరిమితం. ఆ మానసికబలమే లేకుంటే భూతకాలంలోని స్త్రీచరిత్ర యంత ఉజ్జ్వలంగా ఉండియుండు రావణుని ఎన్నోబల హీనతద్వారా జరిగిన యీ రామాయణంలో సీతయొక్క మానసికశక్తి శ్రద్ధావశాసముగా వెలుగుతున్నది ద్రౌపది లేకున్నయెవల ఎంతపులన్ని గండములు గడిచి బయట పడగలుగుదురా

అనునదే సందేహం. త్యాగశక్తి సేవాదృఢత్వం స్త్రీలకు దేవుడిచ్చిన మహత్తరసాధనం సమయస్ఫూర్తి చాతుర్యంకూడా వాళ్ళకు సహజమే. అతిభయంకరమైన మానసికవేదనల నన్నిటిని మనస్సులోనే లయింపజేసికొని పతికికూడా తెలియనీయకుండా వికసితసుఖంతో సంసార నాకను సాగించే దౌర్భాగ్యమహిళ లెందరో? యీ మానసికబలమే లేకుంటే ప్రస్తుత వాతావరణంలో సంఘయొక్క జీవశక్తి నశించి కేవలం కలుబాట్లమాత్రమే మిగిలిన ఈ తరుణంలో స్త్రీలు పరంపరాచారగ్రస్తమైన కుటుంబములలో బ్రతికడమే గుర్రం తన మానసిక శక్తి పూర్తిగా నశించువరకూ తన స్వార్థం దైర్యం పూర్తిగా మాయమయ్యేవరకూ స్త్రీ పూర్తిగా చిరునవ్వుతోనే ఉంటుంది అంతకంటే బడబాగ్ని నెవ్వరికీ శ్రేయసీయగు కరుణకూ దయకూ స్త్రీత్వానికి దగ్గరంబంధ మున్నది స్త్రీలు నేదో స్వర్గీయగుమంగా భావించే పెద్దలూ కవులూ ఈ విషయాన్ని మరిచి పొతున్నాడు ఒక పువ్వుగా అహోదరమైన ప్రకృతిని అనందకరమైన దీప్రచతులనూ చూస్తే మనకు నేతానందం మానసికవాంతి కలుగుతుంది దానినంటే మన కే ప్రతిఫలంగా శ్రమ కానీ ఉత్తమ స్త్రీసాంద్ర్యము చూడగనే మనలో ప్రతిభా మౌఢ్యపుట్టుకు ఈ సంకుచితశృంగారమౌషిమైన నాలుకనులే కారణము స్త్రీయొక్క కరణా దిగూ నేనా భావములు విశించుటకు తగిన అవకాశం కల్పించండి యూరపులో నైటింగేల్ అను నామె చూపిన నేనాభావము మన చెరుగుదుము. పవిత్రమైన ఆనె నేనాభావములు వికసించుటకు తగిన అవకాశం కల్పించుటకు ట్లయితే ఆమెహక్కుకోసం చీటికి మాటికి పురుషునితో కొట్లాడేదౌర్భాగ్యస్థితికి దిగజారిపోతుంది.

యంత రకూ సాంస్కృతికములైన విషయములకు తెలిసికొన్నాం. ప్రస్తుతం నేటి పరిస్థితులను కూడా కొంతరకూ సమీక్ష చేయాలి. నేడు సభ్యమగా నాగరికుడుగా ఎంచబడే ప్రయోగకూడా స్త్రీస్వాతంత్ర్యస్థితినిగూర్చి ఘోషిస్తున్నాడు. కొందరు స్త్రీలకు హక్కులు కావలెనని మురికొందరు సహవిద్యకాలనీని ఘోషిస్తున్నాడు యింకా కొందరు పట్టణాల్లోని మహిళలు పర్యవేక్షితస్థితిని కోరుచున్నాడు మొగసిలనాళకు కూడా అక్షరాస్యతలే అలలుటిసుంటే గ్రామాల్లో స్త్రీవిద్యాలయములు కావలెనని మద్రాసు జంబాయి లో కూర్చొని మహిళాసహజములచేసే శిక్షా నాలు హాస్యాప్రదంగా ఉండు స్త్రీస్వాతంత్ర్యముని చేసే నివాదములు హృదయంగా గాక కించంనుంచీ వస్తున్నవి హక్కులకు చేసే నివాదములు పోల్చుటకు దారి తీస్తున్నవి సహవిద్యయనిగ్గించే పెద్దలు స్త్రీ పురుష ప్రకృతి లోని విభిన్నత్యాన్ని పాటించడం లేదు విభిన్నత్యాన్ని ప్రస్తుతం గలవారికి పరస్పరాకర్షణ సహజమనీది మనకు తెలియని విషయం కాదు ప్రభుభవములు ఎదురుగా ఉంచి నాటి కఠిమతగా ఉండమని అపరిపక్వమనస్కులైన యువకులకు హితోపదేశం చేయడ మన్నాయం విదేశాలలోని విద్యాలయములలో భయంకరమైన వ్యభిచారం జరుగునని దాని నెవ్వరూ అంతగా పాటించరనీ మనకు తెలియును. మన సంస్కృతి ఆదర్శములకమైనది. మన సుఖములూ భోగములూ కూడా ఆదర్శములకములే అందువలన మనదేశంలో సహవిద్య సమాచనం కాగు ప్రాచీనకాలంలో విద్యా కులెందరో ఉన్నట్లు మనకు తెలియును. స్వత్యగీతనాట్యచాతుర్యం అంతిమస్త్రీలకు కూడా శిష్టబుద్ధులందరినీకూడా తెలియమకానీ స్త్రీలకూ పురుషులకూ సహవిద్య కేర్పబడినట్లు నిర్వచములు శ్రేయ. స్త్రీలకు గాఢస్థితి శాస్త్రం పురుషులకు జ్యోతిషిక విద్యలూ కావాలి. యిందుకు సహవిద్య సహాయకారి కాబాలను

విషయనాంధ్యము మానవులకు సహజం. అకర్మణ్యజీవిత క్రియాకాసం ధరించని ఉహలూ మానవుని లోకాప్రవృత్తిని గుర్తించుటకు లేక తొలచును. యీ దుర్భాగముల మన స్త్రీనే ఎక్కువగా చేజిక్కించుకొనున. పవిత్రత సహనం త్యాగం మొదలైన స్త్రీయొక్క సహజమౌళికగుణములన్నీ కాదు

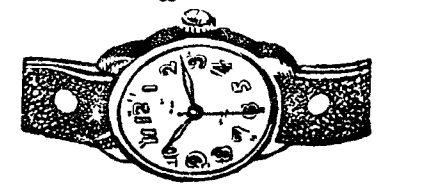
ప్రవృత్తికలూ రీగా దాసురాలైన మహిళ నుడ్రు రించలేవు. శృంగారకవుల శాస్త్రీయ వ్యభిచార వర్ణనలూ స్త్రీలను పరదాలో గోపనీయంగా భావించే చాందసల మనస్తత్వం మహిళలను మరింత అధోగతికి తీసికొని వెళ్లగలవు. మహిళలను స్వర్గీయగుమంగా భావించే మహాత్ములూ లేకున్నా మధుభరితపుష్పములగా భావించే మధుపములకుమాత్రం కొంత లేదు బుడికలూ వివాసురాండ్రూ విరాజిల్లిన యీ దేశంలో యవసంపర్కజనితమైన పరదాపద్ధతి సర్వ సర్వత్రా వ్యాపించడం, హిందువులూకూడా అధికభాగం యీ పద్ధతినే అనుసరించడం ఆశ్చర్యకరమైనది అసలే సంకుచితంగాఉన్న స్త్రీస్థితికి ఈపద్ధతిద్వారా మరింత సంకుచితమై పోయినది విషయభోగములకు ఆటబొమ్మగా ఉపయోగింపబడుతూ స్వాతంత్ర్యాన్ని యింటిప్రాంగణంవరకే పరిమితం చేసి కొన్న స్త్రీకి వికాస మెక్కడ?

కొందరు, స్త్రీలకు మగవాడుచేయు ప్రత్యేక ద్వేషాన్ని యివ్వవలెంటారు స్త్రీల వికాసముకు తోడ్పడు ఉద్యోగము లనేకము లున్నవి. కానీ ప్రతి ఉద్యోగంలోనా స్త్రీనిరికించి నిరుద్యోగులైన మగవాళ్ళతో పోటీపెట్టి మోటుగా రాటుచేలమనడం సమంజసమా? యిట్లు చెప్పేవారికి నా దొక మనవి అట్లు స్త్రీ సరివిధోద్యోగసాధనలో మునిగి మోటుచేరన నాడు మీ రామెను ముదతీ అబలాకామినీ రమణి అటూ శృంగారస్వరూపిణిగా భావించుటకు వీలంటుంది మీ రాశించే సుకుమార శృంగార ప్రవృత్తులు ఉద్యోగ కళాక్షయై స్త్రీల యిసుమంలై నా మిగలవు అప్పుడు మీ రూహించే సాందర్యాగ్రాసన చేయుటకూ అర్థం లేని నాగభావకవిత్వములు వ్రాయుటకూ అక కాస ముండదు

ప్రపంచంలోని మాతృహృదయములన్నీ ఒక్కటే. శృంగారారాధనా కాంక్ష సర్వలక్ష్యా సహజమే కొంత వింతపాతకాత అంటూ వాదించే ప్రాచీనులు స్త్రీవిషయమై చేసిన నిర్ణయములన్నీ త్రోసివేయాలి. సర్వతంత్రభారతదేశములో స్త్రీ పనిమనిషిగా ఉపభోగ్యస్త్రీగా ఎంచబడబోదు.

గతాన్ని ఏ గించుకుండా ఆగతాన్ని కాగ లించుకుండా సమభావంతో కృతహరించే సంస్కారులు కావాలి; కానీ పనిమచాందసులూ పరమాధునిక విలాసులూ అనవసరం అరాంకియై సహధర్మచారిణిగావగిన స్త్రీ స్త్రీజాతిని తృణీకరించి ఏదేశమూ చిరకాలం వృక్షబాలకు. ప్రస్తుతం ప్రాత్యేక నోజ్వలచరిత్రకు భింగం రాకుండా అధునికావశ్యకతలకు దగినట్లుగా స్త్రీజాతిని అభ్యున్నతి నొందించగల నాయకులు మనకు కావలెను. జాతీయనాయకు లీ విషయాన్ని గమనించి స్వతంత్రభారత మహిళాభ్యున్నతి కస్మక పాలుపడగల రని ఆశగా

రూ 25/- రిస్టు వాచి ఉచితం

ఆందమైనది. చాలాకాలం మనుషులైన సరిగా చూపును. స్విస్ తయారు. 5 ఏళ్లు గ్యారంటీ

రాండ్ వికేకేసు రూ 15/-	సెంటర్ వెకండ్ రూ 17/-
గోల్డ్ రూ 18/-	సెంటర్ వెకండ్ రూ 20/-
మింట్ 354 రూ 208	గోల్డ్ రూ 251/-
7 రూ 208	సెంటర్ వెకండ్ రూ 271/-
గోల్డ్ రూ 301/-	15 రూ 501/-
గోల్డ్ రూ 601/-	నాల్ రూ 601/-
రేడియం డయల్ సెంటర్ వెకండ్.	
15 రూ 851/-	గోల్డ్ రూ 1051/-
రెక్టాంగులర్ కర్యులేటా టానూగ్.	
5 రూ 311/-	గోల్డ్ రూ 401/-
7 . . . . . రూ 351/-	.. .. రూ 451/-
15 . . . . . రూ 601/-	.. .. రూ 701/-
పింక్ 15 రూ 551/-	గోల్డ్ రూ 651/-
అలాం రైస్ మి రూ 111/-	పింక్ రూ 181/-

ఫోన్ చేయండి

ఒకసారి ఏ గూడు వాచిని కొన్నా రు 25/-ల ఒక చేతిగడిగూరం ఉచితము.

H DAVID Co,
Post Box No 11424, Calcutta.

నటి ప్రచురణ

★ భారతదేశంలోని ముస్లింలు,
★ పాకిస్తాన్ వెళ్లి

జాతీయభావం అనేది మనకి బ్రటిష్ వారి కథా సంపర్కం ద్వారా వచ్చిన దేదైనా ద్వితీయ దశాబ్దానికి అప్పటికి ప్రపంచంలో కన్యూబిజం అంత ప్రమాదకరంగా లేదు. పాశ్చాత్యుల వైజ్ఞానిక వ్యాపార రాజకీయ ప్రాబల్యంపట్ల కన్యూబిజం వహించిన జపాన్ లో జాతీయగుభిమానం హస్తపూరి నియంతృత్వానికి, చీనాపై గుగాక్రమణిక దాని తీసింది. యూరప్ లో వివిధదేశాల మధ్య యుద్ధాలకు ప్రజల యాతనలకు హేతువైనది ఈ జాతీయ దురభిమానమే.

ప్రపంచమంతటా జాతీయ నైషమ్యాలు అంతరించి, ప్రజల్లో ధనిక కౌరికంర్తానుధ్య పోరాటమే క్రమంగా తీరనూతున్న ఈ సమయంలో భారతదేశంలో జాతి మతాల సమస్య వచ్చిపడింది.

భారతదేశం పూర్వం అనేక చిన్న చిన్న రాజ్యాలుగా చీలి ఉన్నప్పటికీ, దేశంలో ఐక్యమత్యం మృగ్యమే ఉన్నప్పటికీ, మన సంస్కృతి, పురాణేతిహాసాలు, మహామృదీయులైనా దేశహితం కోరిన మొగల్ పాదుషాలు, రాజపుత్రులు, మొగల్ శిల్పాలు, మొదలైన వాని వల్లగా, సహజనైస్కర్మికతలనూ ఒక స్వల్ప త్యాగిని సీరపగ్గుకొన్నది.

రాజకీయంగా భారతదేశం ఎన్నడూ ఏకం కాకపోయినప్పటికీ, ఆ స్వల్పత్యమే, భారత మాత స్వరూపమే ఎన్నతెల్లూ గడిచినా, ఎందరు వాలకులు మారినా, ఎన్ని సామ్రాజ్యాలు పతనమైనా భారతీయుల హృదయాలలో ముత్రిమై ఉంది. సిపాయివిప్లవం సమయంలో బ్రిటిష్ పరిపాలనకు విముక్తి పొందాలనే వాంఛల్ల భారతీయులలో రూపొందిన 'జాతీయ'భావాన్ని ముస్లిం మతస్థుల సహాయంతో బ్రిటిష్ వారు భగ్నపరిచారు.

దేశంలో ద్వితీయవిధాంతాన్ని రెచ్చగొట్టినది బ్రిటిష్ కూటమి ఈ సద్ధాంతం వాస్తవానికి మతభేదంపైనే ఆధారపడి ఉంది. మహామృదీయతగాలు అతిధిక సంఖ్యాకులైనప్పటికీ, బ్రిటిష్ ప్రజల తోడ్పాటుతో బలపడిన ప్రతికూటాన్ని నిరోధించలేకపోయారు. ఎవరూ కలలాకూడా తలచని దేశవిభజన తీర్మానమే కూర్చుంది.

దేశవిభజనకు ఈ కృత్రిమసమస్య పరిష్కారం కాలేదు. యూరప్ లో టూర్పుదేశాలలోవలెనే, ఇక్కడ కూడా పాకిస్తాన్ అధిని దేశంలో అనేకలక్షలమంది హిందువులు, భారత అధిని దేశంలో అనేకలక్షలమంది మహమ్మదీయులు ఉన్నారు. విభజనసమయంలో సంఘ హత్యలు, దురంతాలు సంభవించాయి. ఒక అధిని దేశంనుంచి మరొక అధిని దేశానికి ప్రజలు లక్షలాదిగా ఇళ్లు, ఆస్తులు విడిచి తరలిపోయారు.

వీర్య సంభవ రసాయనము
నీడైన వీర్యమున గట్టిపర్చి మూత్రములో బోలు ఆపి వీర్యవృద్ధి బ ముగిల్లించి యోగ్యత కై నృత్తచేయుటలో అన్ని రేఖాములకంటెను ఇది 40 సం॥ రముల జగత్ప్రఖ్యాతిగల్గినది.
1 డబ్బి రూ 5/- వి ప రు. 1-0-0
డాక్టర్ రత్నం సన్న మెడికల్ హాల్
మలకపేట టెలింగ్ - హైదరాబాద్,

అయినా ఉభయత్రా అనేక మంది మిగిలి ఉన్నారు. టూర్పుయూరప్, మగ్య యూరప్ దేశాల చరిత్రాంగి ఈ జాతీయ సమస్య పూర్వపరా లను గమించిన కాంగ్రెస్ నాయకులు భారత దేశంలో స్వయంతలనాకి సహనస్వేచ్ఛా స్వాతంత్ర్యాల నిర్మాణ పాకిస్తాన్ ఇస్లాం రాజ్య స్థాపక సద్ధానలక్ష్యముని ప్రకటించి బ్రిటిష్ దృష్టిని కూసీసిగి ప్రయోగించి భారతదేశంలో విభజన పాకిస్తాన్.

అంతిమాశీయ స్వహాల్లో కనీస న్యాయ నూతలైన పాకిస్తాన్ పాటించడం మాను కున్నది. పాకిస్తాన్ నాయకులు మతం చేరిట భాగతీదేశంలోని మహమ్మదీయుల్ని కచ్చుట్టడానికి యత్నిస్తున్నారు. ఈ సందర్భం సందర్భంలో పాకిస్తాన్ ప్రధాని లియాఖత్-అల్-ఖాన్ ప్రసంగిస్తూ, "భారతదేశంలో స్వేచ్ఛా స్వాతంత్ర్యాల లేక సహనూతనలకు లోనై కాలం గడిపుతున్న లక్షలాది సోదర వహమ్మదీయుల్ని మరకండి" అన్నాడు. హిట్లర్ ఆస్ట్రీయా, జెర్మనీనాకియూ మొదలైన ర జ్యాలపైకి దండెత్తినప్పుడు ఆ రాజ్యాలలోని జర్మన్ కోసం ఇలాగే వాపోయాడు.

ఒకవైపు కరాచీలో కాశ్మీర్ యుద్ధరంగ సరిహద్దు సర్దుకం విషయమై సహదానం కుదర్చుకుని ఇప్పుడిలా అసంబంధం కొన్ని కారణాలు సృష్టిస్తాయి. ప్రజల్లో ఈ విధంగా ఆశంక రేకెత్తిస్తేగాని అసంతృప్తినీ, ఇతర లోపాల్ని కమమోడం కమం ఆఫ్ నిస్థాతో వీధి ఒకేధంగా సహదానం చేసుకోవాలని యత్నిస్తున్న సమయంలో, అంతకు ముందు ఆఫ్ నిస్థాపై పాకిస్తాన్ ప్రజల్లో రెచ్చగొట్టిన కోపాన్ని ఇతిరత్రా మరల్చాలని అసంబంధం ఉంది. పాకిస్తాన్ ప్రజల్లో భారతదేశంపట్ల విరోధభావం తగ్గడం కాశ్మీరసమస్య పరిష్కారం వారికి సుముఖం గాకుండాపోయే ప్రమాదం ఉంది. సరిహద్దుసమస్య స్వతంత్ర పతానీస్థాన సమస్యల సందర్భంలో పతాన్ ప్రజల్లో పాకిస్తాన్ పట్ల వర్షన విరోధభావాన్ని తొలగించి కోవలని అసంబంధం ఉంది. అందు వల్ల మతంపేగు పెప్పి తిరిగి సరిహద్దు రాష్ట్ర పతాన్ స్నేహాన్ని స్ర్థించవచ్చును.

అంతే మతంపేగు పెప్పి భారతదేశంపట్ల పాకిస్తాన్ ప్రజల్లో ద్వేషం ప్రచారం వెయ్యవల సిన అగత్యం కలిగిందన్నమాట అయితే కారణం లేకపోయినా కారణాలు కల్పించాలనే సస్తోంది. భారతదేశంలో ఎ హమ్మదీయుల స్థితిగతుల్ని గురించి సత్యంతో నిమిత్తం లేకుండా అసత్యాన్ని ప్రచారం చేస్తున్నారు దీనివల్ల ఎవరికి నష్టమో ఈ జాతీయరాజకీయాలు బాగా చని చూసిన యూరప్ కెపుండి ఇక్కడి మహమ్మదీయులు వీనిని చెరిచెట్టినట్లయితే వారికే ముప్పు.

ఆజాద్ పరానీస్థాన్:
ఆఫ్ నిస్థాతో తగవు, పరాన్ అసంతృప్తి తనకే వాని అని గమించి పాకిస్తాన్ ఇప్పుడు స్నేహంకోసం యత్నిస్తోంది. ఆజాద్ పరానీ స్థాన్ ఉద్యమం సరిహద్దురాష్ట్రంలోని ప్రజల్లోనూ, కొండ ప్రాంతాల్లోని పతాన్లనూ ఆకర్షించింది.

భారతదేశ విభజనకుముందు జనవాక్యనిర్ధారణసమయంలో బ్రిటిష్ పాలకుల తంత్రంల ప్రభావప్రాయం ఆ దరించ బడలేదు. పాకిస్తాన్ లో చేరవలూ భారత అధిని దేశంలో ఉండడమో తేల్చుకున్నారేకాని పరాన్ ఎంత అంబోష చేసినా, స్వాతంత్ర్యంవిషయమై నిర్ధారణ కాలసిన మార్గాంతరాలలో ఒకటిగా చేర్చుకుంది. స్వాతంత్ర్యవాంఛను ప్రకటించుకోడానికి ఆ కాలమువలెదన్న విషయాన్ని పరాన్ మరిచిపోలేదు.

కొన్నాళ్లపాటు కాశ్మీర్ దేశాన్ని దోచుకోడానికి ఆఫ్ నిస్థా పాకిస్తాన్ ప్రభుత్వం పరాన్ ను ఉరుకోబెట్టింది. కాని కాశ్మీరంలో యుద్ధం ముగియగానే పతాన్ల తిరిగి స్వాతంత్ర్యవాన్ని ప్రారంభించారు. నేరి వాద్దు రాష్ట్ర ప్రభుత్వం అతిక్రూరంగా ఉద్యమాన్ని అణచివేస్తున్నానికి యత్నించింది. కాని అది కొనసాగలేదు.

బ్రిటిష్ వారు భారతదేశం అంతటా తమ అధిపత్యం నెలకొల్పుకున్నప్పటికీ స్వేచ్ఛా ప్రయత్నాల పతాన్లను వారిచిలేకపోయారు. ఆఫ్ నిస్థానాన్ని అదుపులో ఉంచడానికిగానూ వారికి సామ్రాజిక మార్గం లభించకుండా చేశారు. గతకాల బ్రాంబంలో బెలూచిస్తానాన్ని ఆక్రమించుకొన్నాడు. అంతకుముందు ఎప్పుడూ బెలూచిస్తాన్ ఆఫ్ నిస్థాలో అంతరించుకొనే ఉండేది. బెలూచిస్తాన్ లో అధిక సంఖ్యాకులు పరాన్.

ఇప్పుడు పరాన్ ఉద్యమం విజయం పొందినట్లయితే, పరాన్ ను సమద్రతంకూడా చిక్కుతుంది. ఒక వ్యాపారాల రవానాకు అప్పుడు ఆఫ్ నిస్థా పాకిస్తాన్ పై ఆధారపడ నక్కరలేదు. ఇప్పుడు ఆఫ్ నిస్థా ఎటుమతి దిగుకున్నీ పాకిస్తాన్ లోని సరిహద్దు, సింధురాష్ట్రాల ద్వారానే జరగాలి. ఈ కీటుతోనూ, నిత్యుగా ధనమిచ్చి బ్రిటిష్ వాలకులు పరాన్ ఉపద్రవాల నుంచి కాల్చి కాపాడుకుంటూ వచ్చారు. ఇప్పుడు తిప్పుకు పాకిస్తాన్ కు వచ్చాయి. అయితే రవానాకు ఆఫ్ నిస్థా నిస్సహాయ నితి ఆధారంగా చేసుకుని వారిని అదుపులోకి వేవాలని పాకిస్తాన్ ప్రయత్నించింది. ఒక పత్యయం ఆఫ్ నిస్థా ఎటుమతి, దిగుమతి వస్తువుల్ని సరిపెసింది.

ఈ ఆయుధాన్ని ప్రయోగించడానికి మరొక హేతువుంది. మధ్యప్రాంత్యంలోని దేశాలను ముస్లిం దేశాలుమీకి అంగీకరింపచేసి తాను నాయకత్వం సహించాలని పాకిస్తాన్ యత్నిస్తోంది. భారతదేశం బలవత్తరైనదా, అందు వల్ల వానికి ఎంచిన బలం ఆంగ్లంబాలంటే మితా ముస్లిం దేశాలు తనతో చేరవలసి ఉంటుంది. దీని పాకిస్తాన్ అభిప్రాయపడింది. ఈ కార్యక్రమంలో చేరడానికి మొదట నిరాకరించినది

టర్కీ. తిరవాత ఆఫ్ నిస్థా, ఇప్పుడు ముస్లిం ఆంగ్లమాఖ్య అనే పేరితో ముస్లిం రాజ్యాలను చేర్చి అధిక ప్రాంతాలను వృద్ధిపరచాలని యత్నిస్తోంది. అయితే ఇతర రాజ్యాల్లోని అంతఃసముఖంగా లేదు. వానిని బెసిరించాలని పాకిస్తాన్ ఇప్పుడు తలపెట్టింది. ఈ సమాఖ్యలో పాల్గొనవలసిన దని ఇరాక్ కేగాక, ఇరాక్ లో అంతర్భాగమైన బాగ్ ద్వీపకల్పానికి కూడా ప్రత్యేక ఆహ్వానం పంపింది. ఈ ద్వీపంపై పాకిస్తాన్ కన్న వేసింది. ఇవరకే ఆఫ్ నిస్థాలోని పత్రాలు ప్రచారం ప్రారంభించాయి. దీనికి ఇరాక్ అసమ్మతి ప్రకటించింది. కాని బెసిరించుకు లాంగిపోయింది. సమాఖ్యలో పాల్గొనడానికి అంగీకరించింది. ఈరీతిగా ఎన్ని యాల్లో భారతదేశానికి లభిస్తున్న నాయకత్వానికి పాకిస్తాన్ పోటీ చేస్తోంది. పాకిస్తాన్ నిగూణాన్ని గురించి మొదట కలలున్నవారి ప్రధానాత్యాన్ని అనగా ముస్లిం రాజ్యసమాఖ్య ఆశా గాన్ని సాధించడానికి జనాల్ లియాఖత్ అలీ కృషి చేస్తున్నాడు.

అయితే ఆఫ్ నిస్థా ఈ బెసిరించుకు లాంగలేదు. బెలూచిస్తాన్ తో సహా చిత్రలో పరకూ కొండ ప్రాంతాల్ని చేర్చి పరాన్ నాస్తింపచేయడానికి పరాన్ ఉద్యమానికి దోహదం ఇచ్చింది. ఇప్పుడు డ్యూరాంగ్ సరిహద్దు కీలభాగంలో అయిగుగురు పతాన్ నాయకుల స్వాతంత్ర్యాన్ని ప్రకటించారు. స్వతంత్ర పతాన్ పతాకులు స్రుషించుకున్నారని వార్తలు వచ్చాయి. సరిహద్దురాష్ట్రంలో ఖాన్ సోదగల్గి కారాగార బంధుల్ని చేసి పాకిస్తాన్ ప్రభుత్వం పరాన్ క్రోధాన్ని ఆర్జించింది. బ్రిటిష్ సామ్రాజ్యకర్తలే జయించలేకపోయిన పరాన్ ను పాకిస్తాన్ జయించడం అసంభవం. వారిలో చిరికి కక్షలు కూడా కల్పించలేకపోయింది. అందువల్లనే తిరిగి వారి దృష్టిని మరల్చడానికి మతాదేశం రెచ్చగొట్టే, దోపడే కాశ్మీర్ దేశాన్ని చూపి లియాఖత్ అలీ ప్రభువులు వారిని భారత ప్రభుత్వంపై పురిగొల్పుతున్నారు.

— [వార్త] —
సావ్యవాచకాల సమైక్యత
(7-వేడి తరువాయి)

నిర్ణయాన్నే పునరామోదించింది. ఇది జరిగిన కొద్దికాలానికి మరొక కన్యూబిజం ప్రతింబి ర్గతియైంది. కాంగ్రెస్ సోషలిస్టుపార్టీ ఎలా ఆక్రమించుకుని కన్యూబిజం పార్టీలో కలిసవచ్చుడానికి ఆ దొక సమగ్రమైన కార్య విధానం అయినా మరకొన్నాళ్ళు ఈ విచిత్ర మైత్రి కొనసాగింది. చివరికి 1940 లో గాంధీ ఘోర సహజేంగా కాంగ్రెస్ సోషలిస్టు పార్టీ కన్యూబిజం సభ్యుల్ని నశ్యకొట్టింది. కాని అప్పటికే చెయ్యి మించిపోయింది. కొన్ని రాష్ట్రపార్టీలు కన్యూబిజంపై మైనాయి. ఈ జాతీక ఆంగ్రదేశంలో కన్యూబిజంల ఈ కూటం సోషలిస్టు పార్టీ కేరుకోలేదు.

అయ్యదనుకొంటుందనూ ఏకాభిప్రాయానికి రావలసిన అసంభరి ఈనాడు ఎంతైనా పుడన్న విషయం సువిదితమే. అదేరీతిగా చిన్న చిన్న గ్రామల్ల ప్రమాదంకూడా ఈనాడు అధికంగా వుంది. మితవాదపక్షాల ఫాసిజం, మరీ అతివాదపక్షాల నిరంకుశవిధానం ఈనాడు దేశంలో ప్రజాస్వామ్య వ్యవస్థకు భగ్నం చెయ్యడానికి సిద్ధపడుతున్నాయి. ధీమత్య వ్యయం సేవకసంఘాలపై నిక్షేపం తొలగిపోగానే మితవాదపక్షాలన్నీ చేరి నేటి వర్గ పోరాటానికి విశ్రుత స్వరూపం ఇవ్వడానికి యత్నాలు చేస్తున్నాయి. ఇప్పుడు వామపక్షాలన్నీ వాని మధ్యగల స్వల్ప అభిప్రాయభేదాలను మరచి ఉన్న స్వ్యాస కాళంలోనే ఐక్యత్రేణిని నిర్మించగలిగితే అది గొప్పవిషయమనే చెప్పకోవాలి.

బంగారం ఉచితము
మేము అమెరికన్ న్యూగోల్ల భరణాల కాంపెర్ నెట్టు తయారుచేశాము. ఈ కాంపెర్ నెట్టులో 2 జతల డైమండ్ కట్ గాజాలు, క్రాత్తికై నెట్టులో ఒక మెడగొలుసు, ఒకజత చెవుల పోసుగు, బొంబాయి ఫ్యాషన్ 2 వుంగరాలు వున్నవి. ఈ కాంపెర్ నెట్టుతో గిడులాల న్యూగోల్ల ఉచితంగా పంపబడుతుంది. ఉచితంగా గారానికి కాంపెర్ నెట్టునే నేడే వ్రాయండి. జాబులు యింగ్లీషులో వ్రాయాలి.
Imperial Corporation, Halka No, 22 (AWM) AMR.TSAR

డా. శ్రీ వెంకటరామయ్య

పెట్టెయొక్క పుట్టు, పూగోస్త్రాలు
యోచించడం మొదలు పెట్టేసరికి పెట్టెడు
విషయాలు బైట పెట్టవలసి వస్తుంది. “తనకున్న
కానూ, కీసం - నగా, తుట్రా - బొచ్చే,
బోక్ - గుడ్డా, గుడుమ - తట్టా,
బుట్టా వస్త్రాలు నలుగురి కంట బహుండా
గుట్టగా పెట్టకోవడానికి పనికివచ్చే సామాన్య
వస్తువు పెట్టె” అనే గట్టి అభిప్రాయంతో
యెట్టివారైనా భ్రమపడడం వల్లమాట గాదు.
కాస్త పట్టుబట్టి యోచిస్తే, “పెట్టెమహత్తు
యెట్టిదా?” అని ముక్కుమీదనే కేలు పెట్టకో
వడం లేప్పదని దిట్టంగా చెప్పవచ్చును. ఇక
విషయవిమర్శలోకి దిగుదాం పదండి.

మానవునికి, తన కున్న వస్తువులు, చేసిన చెట్టులు, కార్యాలు, కష్టిపెట్టుకోవలసిన భావం అనగా “దాపరికం” అనునది యేనాడు కలిగిందో, ఆనాడే పెట్టె పుట్టియుండుచున్నది. ఇందుకుగాను పారాజిక, చారిత్రక విషయాలకు వెనుకకు వెళ్ళితే మనకు గోచరించేది సీతమ్మ వాగ్విషయం. జనకమహారాజుగారు యజ్ఞం తలపెట్టి, ధూమిని దున్నడం మొదలుపెట్టేసరికి, నాగటికణ్ణుకు తగిలిన పెట్టెలోనే సీతమ్మ దొరకడం, పెట్టెలోని పాపము పుట్టిన పాపకన్నా గారాబంగా పెంచి, పెద్దదాన్నిచేసి, ఆదర్శప్రభువను రామయ్యచేతిలో పెట్టి “ఇయం సీతా మమ సుతా, సహృద్యచీరితమ్” అన్నాడు. తర్వాత దుర్యాసుని వరం వట్టిదా గట్టిదా పరీక్షించేసరికి పుట్టిన కుండలాల కుమారుని పెట్టెలో పెట్టి, నీటిలోకి నెట్టింది కుంతీకన్య— లోకాపవాదభితికి లోలోన కుములుతూ. దుర్యాసుల మంత్రం గట్టిది, పిల్లనాని ఆయుర్దాయం అంతకన్నా గట్టిది కాబట్టి ఆపెట్టె గట్టుచేరి, అపుత్రమని చేతికి చిక్కడం, పిల్లవాడు పెరిగి “కర్ణుడు లేని భారతమా?” అని పించుకోవడం జరిగింది. తిరుపతి వేంకటేశ్వరుల భార్య, అలమేలుమంగమ్మ, కొత్తగా కాపరానికి పోతూ, కొండమీది సంచారంకదా అని వుప్పుతో తొమ్మిది, పప్పుతో పది, పెట్టెలోనింపుకొని మోయించుకొనిపోయిందట. పుట్టింటనుండి వచ్చే మాదావిడిలో, కానీ యేనా చేయని కరేపాకుకాడ మరిచిపోందట. కరేపాకుకాడే తేలేదు కదా, అని వూరుకోక, దొరకని వస్తువు బాగ్రత్తగా తేలేదని కోపించుకొన్నాడట. ఆయన కమ్మనునేసరికి అమ్మవారు అలిగింది. అచ్చటనుండే వెనుకకు మరలి మంగాపురంలో మకాంవేసింది తల్లి. ఆనాటినుండే ఆక్షేత్రానికి అలమేలుమంగాపురం అనే పేరు వచ్చింది. సంచారం సరిగ్గా మదరలేదుకదా అనే చింతతో సారెపెట్టెలమూల స్వామి తలపెట్టలేదు. సారెపెట్టెలు సాగిపోలేదు. అచ్చటనే ఆగిపోయినవి. అవే నేటికీ శిలరూంగా వున్నాయని కొన్ని శిలలను చూపి ముష్టిపాళ్లు యాత్రీలవద్ద అణా, కానీ అడుగుతారు. కరేపాకు నేటికిన్నీ కొనుక్కుపోతే తప్పు, కొండమీద చిక్కదు. ఇది పెట్టెలచరిత్రలో “సారెపెట్టె”ల సమాచారం. ఆంగ్లవాఙ్మయానికి తలమనిక మైన షేక్స్పియర్సు నాటకాలలో “వెనిసు వర్తకు”డన్న నాటకంలో పోన్నీయా వరనిశ్చయం, మాడుపెట్టెలలో నొకదానిని యెన్నుకోవడం - అందులోని ఆశయాలమీద ఆధారపడింది. వెండిబంగారాల మోజుకు పేరుమోసిన రాజకుమారులంతా, ఆ పెట్టెల నెన్నుకొని మోసపోయి వెజ్టివా రనిపించుకోగా, సత్ప్రవర్తన ఉన్న అంటినియో సరియైన పెట్టెనే యెన్నుకొని పోర్నియాభర్త, ఆమె ఆస్తికి అధికారి అవుతాడు. క్రైస్తవులు శివాలను పెట్టెలలో (Coffin) పెట్టి భూస్థాపితం చేస్తారు. ఆదికాలపు యిజిప్షియన్లు అలాగే చేసేవారు. మనుష్యుడియుల ఆచారం కూడా అదే.

విభిన్నరూపాలతో యీ పెట్టె మన యిందల్లో
మనులుతూ వుంటుంది. వంటియింట్లో పోపుల
పెట్టె వుంటే స్నానాలగదిలో సోపులపెట్టె
వుంటుంది. అమ్మగారివద్ద నగలపెట్టె, బట్టలపెట్టె

వుంటే అయ్యగారి జేబులో సిగరెట్లుపెట్టే, అగ్ని
పెట్టె వుంటుంది, అతడు నిరతాగ్నిహోత్ర
గవక. అబ్బాయికి చదువుకు యిక్ష్వావుమెంటు
బాక్సు (Insutrments Box) కలర్ బాక్స్
(రంగులపెట్టె) కావాలి. అమ్మాయి సంగీతం
హోమ్మియంపెట్టె లేకుంటే సాగదు. ఆమె
ఫీజేలు వాయిస్తే ఫీజేలుపెట్టె మోసేందుకు
ప్రత్యేకంగా వాచరు కావాలి. గ్రామస్థానము
“హోనోగ్రాపుపెట్టె” అని కూడా అంటారు.
ఇవిగాక మన పల్లెల్లో “బోహెపు పెట్టె” అని
యింకోరకం పెద్దరకంపెట్టె కద్దు. ఇది చాలా
పెద్దది. పడుమట్టింట్లో పడిలంగా వుంచుతారు.
దీన్ని సంసారపుసంరంజనా అంతా యింనులో
సద్దేసి మాతపెట్టి, దానిమీద బాగా పండకో
చచ్చుచు; నిత్యంగా నిద్రపోవుచున్నామా.
ఇప్పుడా బోహెపుపెట్టెలు పోయి నాటికి
భదులు యింపపెట్టెలు వచ్చివి. వీనివెల చక్క
మాలినంత. వీనిలో బోరెడన్ని అరలు, అరలకు
మరలు, మరలకు మర్కాలు! అసలు విషయం
అభావంఅయినా హంగామాలు మాత్రం తక్కు
గావువీనికి. ఈవిధంగా లక్ష్యేని యింప తలపుల
బండిఖానాలో ఖైదుచేయడం మొదలయిన నాటి
సండియే, దేశంలోని వెండి, బంగారాలు
దేశాంతరాలకు పోవడం ప్రారంభమైంది. ధన
లక్ష్యే, ధాన్యలక్ష్యే, గోలక్ష్యే, ధూలక్ష్యే—
యిత్యాదులన్నీ పోగా, మనకు మిగిలించి కాగి
తాలకట్టలు—అనగా కర్మన్నోట్లు, యుద్ధముల
పత్రాలున్నూ; ఇవి దాచుకోను యింపపెట్టె
లున్నూ. దేశంలో సిరి, సంపదలు గోతాల
కైత్తింతుకొనిపోయి మనకు “గోడెజ్” యింప
పెట్టెలను ప్రసాదించినారు పరాయి ప్రభువులు.
ఈ యింపపెట్టె బీగాలు చేతికి చిక్కడం
అంటే యింటిపెత్తనం సంపాదించేసినట్లే.
ఇందుకే కాస్తో కూస్తో కలిగినవారిండ్లలో అత్తా
కోడలికీ, తల్లికూతురు, తండ్రీకొడుకు, అన్నా
తమ్ముకీ మధ్య తిన్న భర్జనలు ముదిరి తన్నుకోవడం
దాకా వచ్చి, కోర్టుల కెక్కడంకూడా కద్దు.
ఏమి లేని కుటుంబాలలో “అయ్యకు విద్యలేదు,
అమ్మకు గర్వం లేదు” అన్నట్లు ఒద్దికగా
వుంటారు.

ఇంట్లోవుంటే మాత్రం కాక మనకు యిల్లు వదలినా కూడా పెట్టెల సంబంధం తప్పదు. జాబులు తపాలాపెట్టెలో వేస్తాము. ఎన్నికల సందర్భంలో ఓట్లు పసుపుపెట్టె, ఎరుపుపెట్టెలలో వేయమని ఆయా అభ్యర్థులు యోగ్య కడప, దిగి కడపగా తిరిగి మనకు తలనొప్పి పుట్టినారు. ప్రయాణం తలపెట్టేసరికి పెట్టె, బేడా సవరించుకోవడం అవసరం. రైలు ప్రయాణం కూడా 1, 2, 3 తరగతుల "పెట్టె"లలోనే జరుపుతాము. దక్షిణాది న యెద్దుబండ్లలో "పెట్టెబండి" అంటూ ఒకరకం వుంది. "పెట్టి వండి" అంటారు దీన్ని అరవంలో. ఇవి బాడు గకు రావు. తమ, తమ స్వంతానికిగాను చేయించు కొనే బండ్లు యివి. వీనికి గూడు, లోల, మెత్తలు, కూర్చోను, అనుకూలకూడా కలవు. దీనిలోనే క్రింది భాగంలో చిన్నపెట్టి వుంటుంది. అందులో ఆహారాది పదార్థాలు, వగైరా పెట్టి మూతవేసి, పైన పరుపులు పరుస్తారు. రెండు యెద్దు లాగడంవల్ల, కడుపులో చల్ల కదలకుండా ప్రయాణం చేయవచ్చును యీ "పెట్టెబండ్ల"లో. డాక్టరు వస్తే మందుల పెట్టె పట్టుకొస్తాడు. ఇంటికి వచ్చే ఆతిథులు "నూట్ కేసులు," "లెదర్ బాక్సులు" పట్టుకొస్తారు. తుదకు మంగలిరంగడు కూడా తన పాదని చిన్నపెట్టెలోకి మార్చేసి, దానిమీద "BARBAR" అని వ్రాయించి పట్టుకొని తిరుగుతాడు. మనదేశ నాయకులు, గొప్పగొప్ప వారిని సన్మానింపదలచుకొంటే రజతపేటికలు బహూకరిస్తాము.

ఎవరినైనా గురించి మాట్లాడుతూ “పెట్టెలో
పాములా అణిగిపోయినాడు” అంటాము. అది
కాక, అభిగ్రహకవుల అచ్చుపదని అమూల్య
రచన లెన్న పెట్టెలలోనే కన్నెచెర బాటు
కుండానే, నశించిపోయినవి, పోవుచున్నవి.

భాగ్యంతుల ముండ్లలోని నగలు, భారీచీరల యొక్కనకాలం అనుభవించేది స్వంతవారుల కన్నా పెట్టలే. పెట్టె లక్ష్మీకరం. హిందూ గృహాలలో వీనికి పసుపుకుంకుమల పూజ కద్దు. ఒకప్పుడు మనకు పెట్టెలు, పెట్టెలనిండా భాగ్యం వుండేది. నేడు మన భాగ్యం పోయి పెట్టెలు మాత్రం మిగలడం కాక, ఆ పెట్టెలు పెట్టుకోవడానికి స్వంతంగా చోట్లుకూడా లేదు. అనగా, మన పూర్వోన్నతి నశించి, దాన్ని, దాని పరిమితిని సూచించే గ్రంథ సంతతి—భాగీపెట్టెలనంటివి మాత్రం మిగిలింది. తీరికగా కూర్చొని అదైనా చక్కపెట్టుకొని మన పరిస్థితులు కాస్త సద్గుణమటకు మనకంటూ స్థలం—అంటే రాష్ట్రం లేదు. అది లేకుంటే, మన భాగీపెట్టెలు, కడుపులు నిండవు. ప్రవాస వైశంత్యో, పరాయిపంచ్యో పక్షి వుండవలసిందే.

హైదరాబాదు స్త్రీలు:-

సవనాజివనాలు

(19-వ పేజీ తరువాయి)

ద్వారానే కాకుండా స్వక్రిగతంగా కూడా ప్రజా
సేవ చేయగలిగిన వారు ఉన్నారు.

చాలా కాలమువరకు రాజకీయములకు, ప్రజా
హిత సంస్థలకు సంబంధము లేకుండానే గడచి
పోయింది. కొన్ని సంస్థలు అరిష్టాక్రాటిక్
గానూ, కొన్ని సామాన్యప్రజాభివృద్ధికి పాటుపడి
లేవుటకీ, ఆపట్టి రాజకీయ పరిస్థితుల వలన
ప్రజలను ఎక్కువ అభివృద్ధి పొందలేదు.

యూనియన్ ప్రాంతములో ప్రభుత్వము చేతికివచ్చే కాలము సమీపించింది. సర్, మీర్జా యస్సాయిల్ గారి ప్రధాన మంత్రిత్వము క్రింద శాసనసభలలో ప్రాతినిధ్యము స్త్రీలకుగూడ కలిగింది. రాష్ట్రములో కాంగ్రెసు ప్రచారము ఎక్కువై నది. అప్పటినుండి స్త్రీలొకంలో ఒక విగమైన రాజకీయ చైతన్యం కలుగుతూ వచ్చింది. సమయము వచ్చినప్పుడు రాజకీయరంగములో మాకూ లని ఎదురుచూశారు.

ఇట్లా ఉండగానే ప్రభుత్వ విధానములూ మార్పుగనపడికిన్ని దుష్ప్రభుత్వ ద్వారా ప్రజాం దోళన కలిగినది. యూనియన్లలో స్వాతంత్ర్యము రావలెనూ, పాకిస్తాను విభజనకావలెనూ జరిగినది. సంస్థానాలన్నీ యూనియనులలో విక్రయము కావాలని భారతప్రధాని, ఉపప్రధానులు ఘోషిస్తన్నకొద్దీ హైదరాబాదు ప్రభుత్వములో మార్పులు రా సాగినవి. రజాకారు ప్రభుత్వము రంగముమీదికి వచ్చింది. స్త్రీలపై అత్యాచారాలు జరపలము గ్రామాలలో ఎక్కువైంది. స్త్రీ జనాపహృతము నేపథ్యములోంచి తొంగి చూడ నారంభించింది. రాష్ట్రమంతటా భూకంపము వచ్చినట్లుగా భావించారు. నగరములోని స్త్రీల సంస్థలలోకూడా రజాకారు శ్రేణి తొంగి చూచింది. రానురాను స్త్రీలు యిండ్లలోనుంచి కదలటమే కష్టమై పోయింది. ఆ సందర్భంలో రక్షకభద్రాధికారులకు 'దుండగీడులనుంచి స్త్రీలను కాపాడవలసిందని వినయపూర్వకమైన విజ్ఞప్తులు చేస్తూ ఆరచేతిలో ప్రాణాలు పెట్టుకున్నారు (స్త్రీలు). రాష్ట్రంలోగల స్త్రీజనమంతా యించుమించుగా యూనియన్ ప్రాంతాలకు చేరుకున్నారు.

హైదరాబాదు ప్రభుత్వము మంకుబిద్ద వన
తర్వాత భారతప్రభుత్వము చెప్పేవిధాన చెప్పి
మిలిటరీని పంపి వశపరచుకున్నాడు. మిలిటరీయే

మద్రాసు హైకోర్టు జడ్జిగా నియమితులైన శ్రీ చంద్రారెడ్డిగారు.

ప్రభుత్వము చేయరాగింది. గుండగలము సద్దు
మణిగించి రాజీయము లన్నీ సద్ది వేసి ప్రజలకు
ప్రభుత్వము ఒప్పగించాలని రాష్ట్రీయులు
కొంక్షిస్తున్నారు. ఈ సమయములో (స్ట్రీలు
స్వేచ్ఛగా బయటకు రావటము, ఎక్కువ స్వతం
త్రింగా అప్రాయాలు వలెయిచ్చటము, కాంగ్రె
సులో చేరి పనిచేయాలని ఉత్సాహపడటము
ప్రారంభమైంది. ప్రజాహితసంస్థలలో అరు
చితో మెలగుతూ రజాకారు ప్రభుత్వములో
స్థంభించిపోయిన సంస్థలు తిరిగి ప్రతిష్ఠించు
కుంటూ భవిష్యత్తులో (స్ట్రీలకు రాబోతున్న
ఉన్నతని తలచుకొని సుఖిస్తున్నామను కంటు
న్నారు.

కాని యిన్ని రకాలుగా యంతమంది స్త్రీలు సమాజాలలో కృషి చేస్తున్నప్పటికీ కొందరిద్వారా కాదని స్త్రీ జనాభివృద్ధి కలుగలేదనే చెప్పవలసి వస్తుంది. ఇంతవరకు హిందూ బాల్య వివాహ నిరోధ చట్టమునంటి చట్టము యీ రాష్ట్రములో అమలులో లేదంటే యిక్కడి స్త్రీలస్థితి ద్యోతికమాకుంది. బహుభార్యానిరోధక చట్టము, వారసత్వాధికారము మొదలయిన చట్టాలూబలచెప్పకకరలేదు. జరిగిన యీ తిలమంత్రపు కృషి కూడా కేవలం పట్టువాస స్త్రీల మెరుగులకేగాని గ్రామస్త్రీలకొరకు జరుగలేదు. గ్రామస్త్రీలు విద్యావిహీనలు, సంస్కార మెరుగని జీవులు. రాజకీయంలో ప్రతిక్షణమూ జరుగుతున్న మార్పులను, రాజ్యాలు హక్కులను స్త్రీలందరు తెలుసుకునేస్థితికి రాలేదు. వారసత్వపు హక్కులను సద్వినియోగము చేసుకునేస్థితికి రాలేదు. విద్యావంతులైన వారు స్త్రీ జనాభివృద్ధియను కొఱకు గ్రామపర్యటనచేసి తమతోటి స్త్రీలలో అజ్ఞానము, అవిద్య తొలగించకపోయినట్లయితే ప్రజాసామాన్యముతో సంబంధములేని ఉన్నతకుటుంబములోనివారు శాసనసభలలో ప్రాతినిధ్యము వహించటమూ, గ్రామస్త్రీల దుస్థితి సుస్థిరము చేయటమూ అవుతుంది. రాజ్యాలు యీ దుర్దశలను తొలగించేభారము విద్యావంతులపైన ఉన్నది. సోదరీమణులు ఈ మార్గమున ముందంజవేసి కృషి చేసిన నాడు యీ రాష్ట్రములోని స్త్రీలకు పర్యవసాని చెప్పవచ్చును.

తా జ్జే మ హల్ బీ డీ లు

ననుకటిపేరు ప్రఖ్యాతులు కలిగినవి

No. 1, Strong Jaddi Beedi

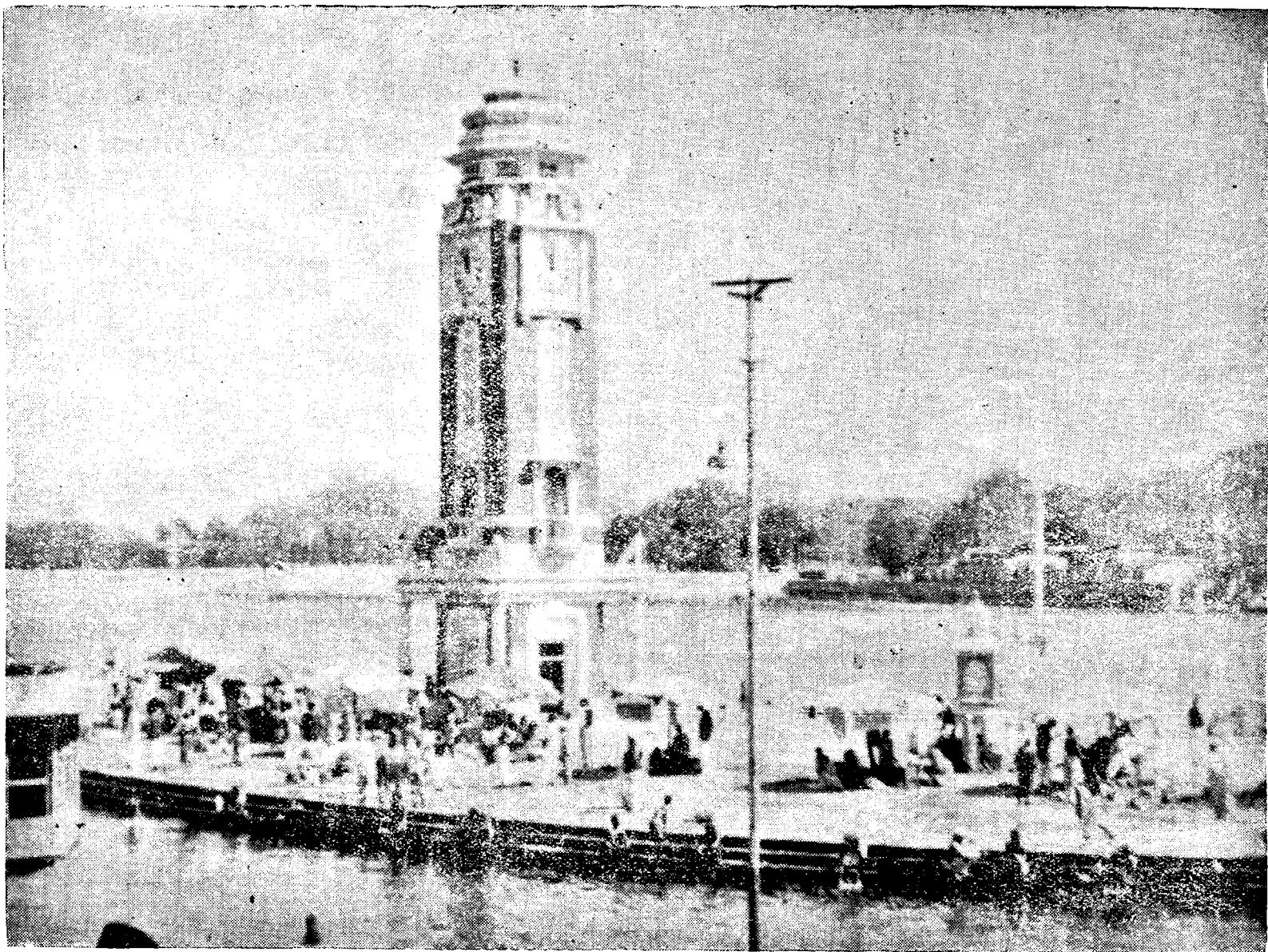
REGISTERED
TRADE
MARK

శ్రీకృష్ణ

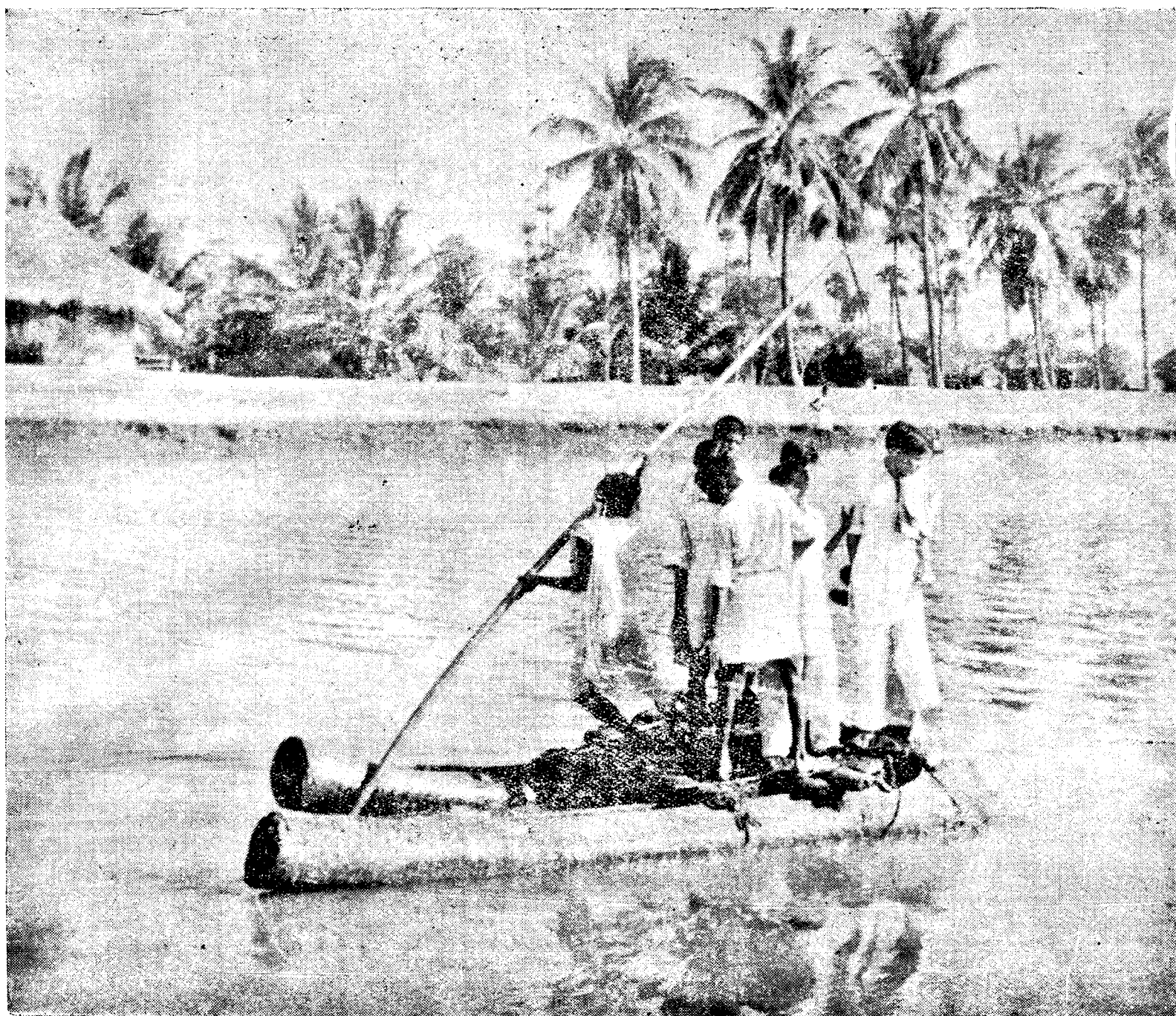
Syed Kader, Pensioned Hawilder, Beedi Merchant
 Pension Line, Washermenpet, Madras.

హ రి ద్వా రం

గంగానదీగర్భంలో నిర్మింపబడిన రాజాబిల్దాగోపురం — హరిద్వారం.

నదీనంతరణం

గాంధీ మహాత్మని

ఆత్మకథ

రెండు సంపుటములు

[చతుర్థముద్రణము]

శతావధాని వేటూరి శివరామశాస్త్రిగారి
అనువాదము

ఖద్దరు బైండు

ప్రశస్తి పుటయు పోస్టెజ్తో సహా వెల రూ. 5-9-0

ఓకీసారి 2 సంపుటములు పోస్టెజ్తో ,, 10-12-0

ఆంధ్ర గ్రంథమాల, పోస్టుబాక్సు నెం. 212, మదరాసు

తెలుగుమెఱుగులు

గ్రంథకర్త : వేటూరి పబాకరశాస్త్రిగారు

తెలుగుదనము, తెలుగు సంప్రదాయాలు, తెలుగుభాష అవతరించిన విధము, తెలుగు తేటదనము, తెలుగు కవిత్వ పారవ్యము, ప్రాచీన గ్రంథాల పలుకుబడికి వాగవై చెల్లుడి, కీర్తికామైన మన అరసున్న చరిత్ర, వింత వింత నిఘంటువులు, మన గ్రంథాలలో గ్రంథులు, అవీ ఇవీ, ఇంకా తెలుగులో ఉన్న ఎన్నో మెఱుగులను చూపెట్టుచున్న వ్యాసముని సాఫుటి. శాస్త్రిగారి వాతీక ముప్పయి సంవత్సరాల సాహిత్య కృషి ఇందులో మూర్తీభవించియున్నది. ఆంధ్రాభిమానముగల వారందరు అవశ్యము చదవవలసిన గ్రంథము. ప్రజలకు స్పృహపడవలెను.

వెల ౨ రూ.

తపాలాఖర్చులు ౭ అణాలు.

ఆంధ్రగ్రంథమాల

కళాప్రపూర్ణ కీ॥ శే॥ కాశీనాథుని నాగేశ్వరరావుగారి

ఉత్కృష్టరచన

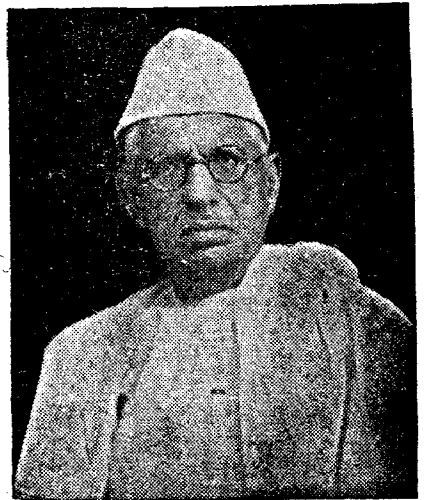
ఆంధ్రవాఙ్మయచరిత్ర

సరికొత్తపద్ధతిని, సంగ్రహరూపంలో నడిచిన సమగ్రసమీక్ష. వెద్యోండ్ల వాఙ్మయచరిత్రకు విశుద్ధసర్వణం. వాతచరిత్రల నన్నిటిని అవలోదన చేసి, సమన్వయించి క్రోడీకరించిన సివలయినచరిత్ర.

శాసనాలలోనూ వాటిలోనూ అవ్యక్తస్వరూపంలో ఉండి ఉండి, సన్నయధర్మమా అని ఒక్క ఊపున దివ్యాకారంతో బైటపడి, నానాటికి సవనవోజ్వలంగా వికసించిన మన వాఙ్మయం పోయిన పలుపోకడలను పోడిమితో చూపెట్టబాలిన ఉత్తమ గ్రంథం.

వెల రూ 2-0-0 లు, తపాలాఖర్చు 0-7-0

ఆంధ్రగ్రంథమాల, పో. బా. 212, మద్రాసు

శ్రీమద్భగవద్గీత

సంస్కృత మూలము, తెలుగున టీకాతాత్పర్య విశేషార్థ వివరణములు గల 400 పుటల గ్రంథము. శీతాన్యాయన పరమగు మిక్కిలి ఉపయుక్తమైనది.

ఖద్దరు బైండు.

వెల రూ 4-0-0 లు.

తపాలా ఖర్చు అ. 0 9 0.

ఆంధ్రగ్రంథమాల

పోస్టుబాక్సు 212

మదరాసు 1.